

Snaga vrijednosti

Brojni su analitičari i komentatori ustanovili, među njima i naš sugovornik u intervjuu koji donosimo u ovome broju, da vidljivost manjina u Srbiji nije pretjerano velika i da se fokus javnosti usmjerava prema njima samo i gotovo isključivo ako one prave probleme ili se njima prave problemi. Kad su Hrvati u Srbiji u pitanju, kako to vidi ugledni politički komentator iz Beograda, oni u široj javnosti u Srbiji nisu percipirani kao neka signifikantna nacionalna skupina – više ih se shvaća kao neku vrstu folklorne specifičnosti »bunjevačkog sjevera Bačke«, nego što ih se shvaća kao specifičan entitet s nekim političkim i ostalim posebnostima.

Tendencija da se nacionalne manjine svode na njihova folklorna obilježja nije nikakva novina. Folklor se, čini se, vidi kao najprihvatljiviji način za očitovanje nacionalne specifičnosti koji ne izaziva negativne reakcije ili asocijacije niti kod koga. Kad su u pitanju nacionalna, a ne folklorna obilježja, kao što su zastava i grb, situacija je već drugačija, pa se i postojećim zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina strogo i restriktivno regulira kada i gdje nacionalna manjina može istaknuti svoja obilježja. Kad su u pitanju prava iz područja kulturne autonomije – na zakon kojim će ovo područje biti precizno uređeno još se uvijek čeka, a pravo na političku participaciju kroz zajamčene mandate nitko niti ne pominje, osim samih manjina.

Protekloga vikenda, nakon Dužionice u Somboru i u Subotici, na središnjoj proslavi 98. Dužijance moglo se vidjeti bogatstvo tradicije – nošnji, glazbe, običaja bačkih Hrvata. A, u taj vidljivi dio tradicije utkane su one duhovne vrijednosti koje se prenose kroz generacije i koje čine osnovu vjerskog i nacionalnog identiteta naroda. Ove vrijednosti na sreću, nisu podložne volji vladajuće većine u zakonodavnim tijelima niti koalicijskim nagodbama i ne reguliraju zakonima i uredbama. I zato zasigurno i traju i opstaju.

J. D.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Hrvatska se oprostila od Savke Dabčević-Kučar

**»RUŽA HRVATSKA« ZA
»KOMUNIZAM S LJUDSKIM
LICEM«.....6-7**

Tko stoji iza prijetnji predsjedniku SO Zrenjanin

**POKUŠAJ VRAĆANJA SRBIJE
U PROŠLA VREMENA.....7**

Kandić, Teršelič i Tokača dobitnici Schwarzkopf europske nagrade
**PRIZNANJE ZA HRABRO
IZNOŠENJE ISTINE.....15**

TEMA

Središnjom svetom misom, povorkom kroz grad i predavanjem kruha gradonačelniku, Dužijanica 2009. privedena do pred sam kraj
**ČOVJEK ZNA KOME TREBA BITI
ZAHVALAN 8-11**

Država je oduvijek imala drugačiji tretman prema onima koji su radni vijek proveli kao poljoprivrednici

**NEPRAVDU NEMA
TKO ISPRAVITI.....16-17**

Hodočašće u Taizé

**MJESTO DUHOVNE
POTRAGE.....40-41**

INTERVJU

Teofil Pančić, kolumnist lista »Vreme« i politički komentator
**PROBLEM MANJINA SE SVODI NA
PROBLEM INCIDENATA.....12-13**

DOPISNICI

Hrvati iz Gradišća u Austriji po prvi put nastupili u Vojvodini
ODUPIREMO SE ASIMILACIJI ...25

U Bačkom Monoštoru održan »Bodrog fest 2009.«
**NIKAD LJEPŠE I NIKAD
BOGATIJE.....26**

ZABAVA

Neno Belan, pjevač
**KANTAUOR UVIJEK IMA
PREDNOST.....42**

SPORT

Milica Šoštarec, plivačica Spartaka
**NAJVIŠE VOLIM PLIVATI
PEDESETICU KRAUL.....47**

HRVATSKA SE OPROSTILA OD SAVKE DABČEVIĆ-KUČAR

»Ruža hrvatska« za »komunizam s ljudskim licem«

Neosporno je da je Savka Dabčević-Kučar postala simbol Hrvatskoga proljeća, da je trasirala put za mnoge političke promjene, da je jedna od značajnijih političara u novijoj hrvatskoj povijesti, da je stvorila novu i pozitivnu klimu u hrvatskoj i jugoslavenskoj politici i društvu i sl. No, neki s razlogom dovode pod upitnik neke ocjene i hvalospjeve o njoj

Uz najviše državne počasti i sudjelovanje hrvatskog državnog vrha, te članova obitelji, mnoštva uglednika iz javnoga života, prijatelja i znanaca, kao i velikog broja poštovatelja, na zagrebačkom je groblju Mirogoj u ponedjeljak, 10. kolovoza, pokopana istaknuta hrvatska političarka *Savka Dabčević-Kučar*. Tako se Hrvatska oprostila od »posljednje ruže hrvatske«, kako su je to nazvali gotovo svi hrvatski mediji, koja je u 86. godini preminula u četvrtak, 6. kolovoza, u svome stanu u Zagrebu.

Istoga je dana prije sproveda održana komemoracija u povodu njezine smrti u 11 sati u Gradskoj skupštini Grada Zagreba. Veliki se broj građana upisao u knjigu žalosti u središnjici Hrvatske narodne stranke u Zagrebu, čija je bila

funkciju predsjednice Centralnog komiteta SK Hrvatske. Ubrzo je isključena iz SKH, uklonjena sa zagrebačkog Ekonomskog fakulteta i iz javnog života.

POLITIČKI USPON NA PARTIJSKOJ LJESTVICI

Savka Dabčević-Kučar rođena je 6. prosinca 1923. na Korčuli u imućnoj obitelji uglednog pravника *Antuna Dabčevića*, potomka stare i poznate bokeljske obitelji pomoraca i brodovlasnika iz Dobrote u današnjoj Crnoj Gori i Splitske *Marije Novak*, rođene *Denegri*. Obitelj joj se s Korčule preselila u Split, gdje je upisala žensku realnu gimnaziju u kojoj je bila jedna od najboljih učenica. Njezini životopisci spominju i zanimljiv detalj iz školskog razdoblja – surađivala

Nakon kapitulacije Italije u rujnu 1943. godine odlazi u partizane i tada započinje njezin politički uspon. Od partijskog vodstva poslana je najprije kao politički radnik na oslobođeni teritorij – otoke Brač i Šolta, a potom dobija upute za ideološko-prosvjetiteljski rad u El Shatt, izbjeglički logor u Egiptu, nedaleko od Sueskog kanala, u kojemu su pod okriljem zapadnih saveznika utočište našle uglavnom izbjeglice iz Dalmacije. Svibnja 1945. vraća se u Hrvatsku i upisuje tadašnju Visoku školu za ekonomiju u Zagrebu, ali je vlasti kao sposobnu i podobnu studenticu već 1946. šalju u Rusiju, na studij na lenjingradskome Ekonomsko-financijskom fakultetu. Nakon dvije godine, zbog sukoba Tita i Staljina oko Rezolucije IB-a, vraća se u Zagreb, gdje je diplo-

fakultetu izabrana je 1960., ali se usporedno strpljivo i uporno uspinje na hijerarhijskoj ljestvici u Komunističkoj partiji – od gradske skupštine u Zagrebu do Savezne skupštine SFRJ u Beogradu. Godine 1967. postala je predsjednicom Vlade SR Hrvatske, a ubrzo i predsjednicom Centralnog komiteta SK Hrvatske, partijske funkcije koja je podrazumijevala apsolutnu koncentraciju vlasti u tadašnjoj Hrvatskoj. Postaje predvodnicom novih tendencija u jugoslavenskoj varijanti komunizma, što su brojni hrvatski javni djelatnici prigodom njezine smrti isticali: »Smrt velike hrvatske državnice«, »Jedna od najznačajnijih političara u povijesti Hrvatske«, »Političarka ispred svog vremena«, »Preteča i vizionarka samostalne Hrvatske«, »Jedna od ključnih osoba u Hrvatskoj, pogotovo novijoj povijesti«, »Sjećamo se njezinih obračuna s Titom«, »Učila nas je politici čistih računa«, »Ona je simbol Hrvatskog proljeća«, »U buketu naše politike ona je bila jedina ruža«.

NEREALNI HVALOSPJEVI O NEOSPORNIM ZASLUGAMA

Neosporno je da je Savka Dabčević-Kučar postala simbol Hrvatskoga proljeća, da je trasirala put za mnoge političke promjene, da je jedna od značajnijih političara u novijoj hrvatskoj povijesti, da je stvorila novu i pozitivnu klimu u hrvatskoj i jugoslavenskoj politici i društvu i sl. No, neki s razlogom dovode pod upitnik neke ocjene i hvalospjeve o njoj, smatrajući najprije kako nikada nije sumnjala u ispravnost komunističke ideologije i njezinih bitnih sastavnica, kao što su: jednopartijski sustav, ideološko jednodjelje, borbeni ateizam i dr. Ona je samo željela u povijesti marksizma dobro znanu sintagmu – »komunizam s ljudskim licem«. Jednako tako ona je htjela

Savka Dabčević-Kučar kao vođa Hrvatskog proljeća tijekom čuvenog govora na glavnom zagrebačkom trgu 1971.

počasna doživotna predsjednica. U javnosti je najpoznatija po jednoj od ključnih uloga u Hrvatskom proljeću 1971., zbog čega je nakon sjednice Predsjedništva Saveza komunista Jugoslavije u Karađorđevu u prosincu 1971. bila prisiljena podnijeti ostavku na

je u »naprednoj omladini« između ostalih i s *Milkom Meladom*, kasnije poznatom po prezimenu *Planinc*, koja ju je zapravo smijenila s vodećeg mjesta CK SK Hrvatske i zasljebla na njezino mjesto nakon već spomenutih burnih događanja u prosincu 1971. godine.

mirala i odmah bila izabrana za asistenticu na Fakultetu ekonomskih znanosti na kolegiju Politička ekonomija. Nedugo nakon toga je i doktorirala, i tako postala jedna od prvih žena doktorica ekonomije u Hrvatskoj. Za redovitu profesoricu na zagrebačkom Ekonomskom

reformirati, decentralizirati, liberalizirati odnose u Jugoslaviji, pa i međurepubličke, koji su podrazumijevali veći stupanj autonomije, ali samu jugoslavensku državnu zajednicu nije nikada dovodila u pitanje. Prema tome, njezino tobožnje vizonarstvo o samostalnoj Hrvatskoj teško je utemeljeno. Također, tvrdnje o Savkinim (tobože) velikim obračunima s Titom još su upitnije. Naime, jedan od njih se, prema zapisu u Savkinim memoarima, dogodio tijekom Brijunskog sastanka u travnju 1971., kada se ona Titu »suprostavila odlučno« – kako je to doslovce sama napisala. Međutim, samo nekoliko mjeseci kasnije u zagre-

bačkom hotelu »Esplanade« u rujnu 1971, dakle, samo dva mjeseca prije nego će biti smijenjena, izrekla je »glasovitu« zdravicu u čast Josipu Bozu Titu, u kojoj je uz ostalo istaknula: »Dižem ovu čašu za čovjeka u čijoj se osobi najrelijefnije izražavaju slava, jedinstvo i uspjesi naše prošlosti, revolucionarna socijalistička snaga naše sadašnjosti i svijetla perspektiva naše sutrašnjosti, za velikog revolucionara, mislioca i državnika, za istinskog borca za radnička, nacionalna i ljudska prava i slobode, za najvećeg sina naših naroda i narodnosti, za dragog nam druga Tita i drugaricu Jovanku«. Moglo bi se s još puno kritičkih tonova proma-

Hrvatsko proljeće u Bačkoj

Hrvatsko proljeće je bio politički pokret koji je ranih 70-tih tražio veća prava Hrvatske u okviru Jugoslavije. Politički protivnici nazivali su ga i »masovni pokret«, odnosno »MAS-POK«. Objavljivanjem »Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika 1967.« pokrenuta je javna rasprava o položaju hrvatskog naroda i Hrvatske u onodobnoj Jugoslaviji. Pokret je bio prihvaćen ne samo od strane dijela političara, nego i od znanstvenika, umjetnika, studenata i širokih narodnih slojeva. Najpoznatiji »proljećari«, zajedno sa Savkom Dabčević-Kučar, između ostalih su: Dragutin Haramija, Miko Tripalo, Srećko Bijelić, Pero Pirker, Franjo Tuđman, Bruno Bušić, Ivan Zvonimir Čičak, Ante Paradžik, Dražen Budiša, Petar Kriste, Marko Veselica, Šime Đodan i dr. Hrvatsko je proljeće imalo odjeka i među Hrvatima u Bačkoj, koji su se aktivirali isključivo na kulturnom području. Iako se politički uopće nisu eksponirali, nego su samo htjeli pojačati narodnu samosvijest i identitet, uslijedila su političko-medij-ska etiketiranja, pa i otvoreni progoni, što je vrlo sustavno i temeljito proučio Naco Zelić u knjizi »Hrvatsko proljeće i bački Hrvati« u izdanju Subotičke matice hrvatske 2009 g.

Vesna Pusić, Savka Dabčević-Kučar i Radomir Čačić

trati i pomalo nerealne hvalospjeve brojnih političkih analitičara i kolumnista o dijelovima njezina životopisa, kao npr. kako je Savka »bila ispred svoga vremena« i po svojoj doktorskoj disertaciji u kojoj je »izabrala nemarksistički pristup ekonomiji u jeku planske ekonomije«. Takva ocjena doista nema nikakvog smisla, jer se u to doba baš ništa nije događalo bez znanja i suglasnosti komunističkih vlastodržaca, posebice na području

obrazovanja i znanosti. U politički život samostalne Hrvatske uključila se kao čelnica Koalicije narodnog sporazuma, a potkraj 1990. godine osnovala je Hrvatsku narodnu stranku, kojoj je četiri godine bila predsjednica. Bila je i saborska zastupnica od 1992. do 1995. i kandidirala se 1992. za predsjednicu Republike doživjevši debakl. Od 1995. potpuno se povukla iz javnosti i političkog života.

Tomislav Vuković

TKO STOJI IZA PRIJETNJI PREDSEDNIKU SO ZRENJANIN

Pokušaj vraćanja Srbije u prošla vremena

Predsjedniku Skupštine Općine Zrenjanin i potpredsjedniku Lige socijaldemokrata Vojvodine Aleksandru Martonu i njegovom troipogodišnjem sinu nepoznate su dvije osobe na ulici verbalno prijetile smrću. »Prva riječ koju sam razumio je 'ustašo'. Drugu rečenicu sam već dobro razumio, 'Ustašo, ti i tvoj sin ste gotovi.' Nisam bio sa sinom, ali to me brine, jer je to meni netko nepoznat, ali je očigledno da sam ja njemu poznat«, rekao je Marton koji je prijetnje prijavio i policiji. On je kao jedan od razloga za prijetnju naveo nedavno primanje skupine bivših logoraša iz Hrvatske, koji su 1991. godine bili zatočeni u Stajićevu kod Zrenjanina. Tijekom razgovora s hrvatskim logorašima dogovoreno je postavljanje spomen

ploče na logor u Stajićevu, a za 3. listopada dogovoren je i dolazak logoraša u bivši logor. Povodom ovoga događaja Partija veterana Srbije priopćila je kako je nezadovoljna što je Marton primio predstavnike hrvatske udruge Vukovar 1991. i podržao ideju o postavljanju spomen obilježja u Stajićevu i Begejcima, gdje su boravili kao ratni zarobljenici 1991. godine. Veterani traže da se Marton pozove na odgovornost, da se povuče njegova odluka i upozoravaju da će, u suprotnom, organizirati svoje članstvo i spriječiti »izvođenje tog sramnog i uvrjednog akta po srpske borbe i narod«.

Liga socijaldemokrata Vojvodine pozvala je mjerodavne državne institucije da pronađu počinitelje prijetnji, te podsjeća kako je ovo

već četvrti slučaj posljednjih mjeseci da je netko od članova LSV na meti pojedinaca i raznih fantomskih organizacija. Prethodnih mjeseci slične prijetnje dobivali su i predsjednik LSV Nenad Čanak, zamjenik predsjednika Bojan Kostreš kao i visoki dužnosnik Marko Karadžić. Liga smatra kako su ove prijetnje još jedan pokušaj onih koji su profitirali tijekom devedesetih da Srbiju vrate u ta vremena. Povodom prijetnji upućenih Aleksandru Martonu, Centar za razvoj civilnog društva uputio je otvoreno pismo predsjedniku Republike Srbije Borisu Tadiću. »CRCD očekuje hitnu učinkovitu akciju tijela gonjenja države Srbije, ako je ona nešto više od skupa sinekura koje dijele stranke koje su u ovom ili onom času na vla-

sti«, navodi se između ostalog u pismu koje je potpisao predsjednik Upravnog odbora CRCD Vladimir Ilić. On u pismu dalje navodi kako su u pojedinim zrenjaninskim naseljima česti napadi na Rome, kao i da su prošle godine bili napadnuti i sudionici antifašističkog festivala, dok se u gradskim knjižarama prodaje neonacistička literatura.

Glasnogovornik republičkog tužiteljstva Tomo Zorić izjavio je kako se takve prijetnje ne mogu tolerirati, te da je Aleksandru Martonu i njegovoj obitelji osigurana zaštita. »Naravno, moramo pokazati javnosti da ovakve prijetnje neće biti tolerirane i da ćemo učiniti sve kako bi se počinitelji ovog kaznenog djela procesuirali i privedi pravdi«, rekao je Zorić.

S. M.

SREDIŠNJOM SVETOM MISOM, POVORKOM KROZ GRAD I PREDAVANJEM KRUHA GRADONAČELNIKU, DUŽIJANCA 2009. PRIVEDENA DO PRED SAM KRAJ

Čovjek zna kome treba biti zahvalan

»Koliko god čovjek duboko zaorao, koliko god plodno posijao, ako nebo ne zalije, ako sunce ne ogrije, neće zrnje poniknuti, neće klasje dozreti«, rekao je u propovijedi pomoćni biskup vrhbosanski mons. dr. Petar Sudar na svečanoj svetoj misi zahvalnici u Subotici, u povodu obilježavanja 98. žetvenih svečanosti

Proteklog je vikenda u Subotici blizu završetku privedena još jedna, 98. po redu Dužijanca. Do konca cijelog tijeka ovogodišnjih žetvenih svečanosti, započetih proljetos na Markovo u Ljutovu, ostala su još tri događanja: zatvaranje Likovne kolonije Bunarić i svečana akademija Dan Dužijance (15. kolovoza) te Bunaričko prošćenje 29. i 30. kolovoza.

Središnji događaj bila je nedjelja na svečana sveta misa zahvalnica pokraj subotičke katedrale, te povorka sudionika do glavnog gradskog trga i uručenje kruha gradonačelniku. Istoga je dana, u nedjelju, popodne organiziran posjet grobu utemeljitelju suvremene Dužijance *Blašku Rajiću*, a navečer je na Trgu slobode održano Bandašičino kolo. Prethodnih dana održane su sljedeće manifestacije: Tamburaška večer na kojoj su predstavljani bandaši i bandašica i izabrani najljepši parovi njihovih pratilaca (četvrtak); Smotra orkestar, otvorenje izložbe Stari obrti i alati, otvorenje izložbe radova s XXIV. saziva Prve kolonije naive

u tehnici slame iz Tavankuta i koncert *Zvonka Bogdana* (petak); Smotra folklornih skupina, svečana Večernja i Skupština risara (subota).

SREDIŠNJI DOGAĐAJ

Središnji dan Dužijance, nedjelja 9. kolovoza, započet je ispraćajem i blagoslovom bandaša i bandašice u crkvi sv. Roka, odakle se povorka sudionika, gostiju i gledatelja zaputila prema katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske, gdje je na otvorenom, pokraj crkvenog zdanja, održana svečana sveta misa zahvalnica, koju je predvodio pomoćni biskup sarajevski vrhbosanski mons. dr. *Petar Sudar*, uz koncelebraciju subotičkog biskupa mons. dr. *Ivana Penzeša* i svećenika Subotičke biskupije.

Svoju je propovijed biskup mons. *Petar Sudar* posvetio Dužijancima, kao činu zahvale Bogu za plodove zemlje.

»Radujem se što sam tu s vama da proslavimo ovu bogatu i, vjerujem, Bogu ugodnu Dužijancu, ovo

slavlje zahvale što su ga u krilu svojih obitelji i u njedrima svog načina života kroz stoljeća njegovali i nosili Hrvati Bunjevci, a onda ga prije skoro jednog stoljeća iznijeli na ovu zajedničku gozbu«, rekao je u propovijedi biskup *Sudar*. »I ja sam danas od srca s vama da ovdje u ovom lijepom kraju, u ovom lijepom gradu osjetim kome i zašto trebaju zahvaliti. Naime, čovjek je u dubini svoje duše odvajkada znao

da je čudo to što se oko njega i s njim događa. Da je čudo njegov život, da je čudo i znak nečije ljubavi sve ono što taj život prati. I zato je nakon vremena u kojem je osjećao tegobu i dužinu brazde, bremenitost snopa, osjetio neke potrebe da s onima koji su s njim te tegobe dijelili očituje svoju radost, da podijeli svoje divljenje nad čudom i ljepotom zlatnih polja, što svake godine rađaju zrnjem što je vrijdnije od zlata. Da, vrijdnije od zlata, iako mi toga možda nismo svjesni. Ali, kad bi samo jedne godine umjesto zrnjem rodilo zlatom, čovječanstvo bi izumrlo od gladi, jer nitko ne može od zlata napraviti kruh, a bez kruha nema života. Zato je čovjek osjećao: Trebam zahvaliti, trebam radost podijeliti, jer žetva je uvijek bila zalag – preživjet ćemo zimu, dočekat ćemo novo proljeće.«

Biskup *Sudar* je naglasio kako je čovjek uvijek u sebi osjećao da treba još nekom zahvaliti. Zato su, rekao je, sve poljodjelske kulture u povijesti čovječanstva u svojim zahvalama povezivane s kultom, jer je čovjek iz iskustva znao: koliko god on duboko zaorao, koliko god plodno posijao, ako nebo ne zalije, ako sunce ne ogrije, neće zrnje poniknuti, neće klasje dozreti.

»I zato danas vidimo prvu ulogu Dužijance, da poruči čovjeku i čovječanstvu, sve nas da podsjeti: Čovječe, ti nisi gospodar, čovječe, ti ne daješ život, čovječe, koliko

Pomoćni biskup sarajevski, vrhbosanski mons. dr. Petar Sudar

god se trudio, neće ti roditi samo tvojim zaslugama.«

Mons. Sudar je upozorio kako smo svi mi upravo danas u toj napasti, budući da su tehnika i tehnologija do te mjere razvijeni da nam bez puno truda mogu dati puno uroda iako toga nismo svjesni.

»Ponekad padamo u napasti da je to sve samo od sebe. Zaboravljamo da, unatoč svoj znanosti, za koju nam se može činiti kako je otkrila najzadnje korijene života, da je otkrila izvor života, unatoč svemu, čovjek danas nije i nikad neće biti u stanju napraviti niti samo jedno zrno da bi ga posijao u zemlju i da mu donese novi rod. Možemo sve, ali život dati može samo Jedan. Istina, čovjek može život uništiti, čovjek može životu oduzeti smisao i toga smo nažalost kroz povijest, ali i u našoj sadašnjosti, bolni svjedoci, kako je čovjek u opasnosti poigrati se s najsvetijim, umjesto da padne i zahvaljuje najsvetijem. Zato, Dužijanca nije samo sjećanje na neke lijepe prošle običaje. Dužijanca danas ima svoju bitnu duboku poruku i pouku čovjeku, meni i tebi, mladim naraštajima: Nisi gospodar svoga života. To ti je dar i znak povjerenja, ali i znak nečije neograničene ljubavi. I zato biti zahvalan znači priznati svoju ograničenu moć i priznati Božju neograničenu svemoć. I tek u tom skladu život može biti radost, ljudska povijest i sadašnjost može malo-pomalo postajati kulturom života i civilizacijom ljubavi.«

Upravo se na euharistiji zahvale, na tom vrhuncu kulture zahvalnosti, Dužijanca pretvara u božansku kategoriju, rekao je mons. Sudar.

»Ovo slavlje Dužijance pretvara se u zahvalu za dar vjere, jer što bi nam koristila Dužijanca koja samo zahvaljuje ovozemaljskom, kad ne bi prešla liniju što dijeli život i smrt, što dijeli ovozemaljsko i nebesko, što dijeli čovjeka i Boga. Tek tu ona zapravo prima svu svoju težinu, poprima sve svoje božansko, vječno značenje.«

URUČIVANJE KRUHA

Nakon euharistijskog slavlja formirana je duga povorka sudionika ovogodišnje Dužijance iz više zemalja: Hrvatske, Mađarske, Crne Gore, Makedonije, Bugarske, Austrije i Srbije. Folklorasi, tamburaši, bandaši, bandašice, pratitelji i mnogobrojni gosti, Ulicom Matka Vukovića pješke su, ili na konjima i zapregama, pristizali na binu na gradskom trgu, gdje su bili predstavljeni pred publikom koje je bilo nekoliko tisuća. Gradonačelniku Saši Vučiniću ban-

Ispraćaj bandaša i bandašica ispred crkve sv. Roka

Predaja kruha gradonačelniku

Domaćini i gosti Dužijance u svečanoj povorci

Risarska pogodba

daš i bandašica *Nebojša Stipić* i *Marijana Kujundžić* simbolično su uručili kruh od novog brašna.

»Temelji ovoga grada nisu ukopani već uzorani na okolnim njivama, oni nisu pod našim nogama, nego u našim vrijednim rukama i dobrim srcima, koja su spremna voljeti druge ljude i iskreno zahvaliti na plodovima svoga rada«, rekao je pred okupljenim građanima i gostima Saša Vučinić. »Trebamo zahvaliti i svima koji su u proteklih stotinu godina organizirali Dužijancu i sačuvali njezine vrline za buduće generacije. Dužijanca traje kroz vrijeme i živi s vremenom, ali ne da bi poprimila

običaje sadašnjega vremena, nego da bi ga obogatila onim što u sebi nosi. Neka i ova Dužijanca bude prepuna dobrote, otvorenih srca, vrijednih ruku koje nam jamče da ćemo i dalje moći živjeti od svoga rada. Dužijanca je znak zajedništva i nadam se da ćemo je i iduće godine proslaviti i zahvaliti za još obilniji urod.«

Istoga dana popodne organiziran je posjet grobu utemeljitelju suvremene Dužijance *Blašku Rajiću*, a navečer je na Trgu slobode održano Bandašičino kolo. Tom su prigodom članovima kulturno-umjetničkih društava koja su sudjelovala u središnjoj proslavi žetvenih svečanosti dodijel-

jene zahvalnice. Bandašičino kolo otvorio je gost biskup iz Sarajeva, mons. dr. Petar Sudar. Brojne nazočne zabavljali su tamburaški orkestri – »Nesanica«, »Biseri«, »Boemi« i ansambl »Hajo«.

TAMBURAŠKA VEČER

Idući u susret središnjoj svečanosti, tri dana ranije, u četvrtak 6. kolovoza, na glavnom subotičkom trgu održana je Tamburaška večer, na kojoj su brojnoj publici predstavljani ovogodišnji predvoditelji žetvenih svečanosti. Kako je ovom prigodom rekao mons. dr. *Andrija Kopilović*, bandaš i bandašica već godinama nisu oni koji oru, siju ili rade ris, nego oni koji studiraju. »Naš čovjek neće biti samo rob i sluga, nego umom i srcem gospodar ove zemlje. Stoga sam ponosan predstaviti ovogodišnjeg bandaša i bandašicu, *Nebojšu Stipića* i *Marijanu Kujundžić*«, rekao je mons. *Kopilović*. Iste su večeri izabrani i ovogodišnji pratioci bandaša i bandašice. Titulu najljepših ponijeli su *Julija Francišковиć* i *Miroslav Vojnić Zelić*. Za prve pratioce izabrani su *Slađana Tikvicki* i *Filip Mesaroš*, dok su drugi pratioci *Josipa Sadojević* i *Mario Bonić*.

Tijekom večeri nastupilo je 9 orkestara iz Subotice i okolice, kao i gosti iz inozemstva. Subotičkoj su se publici predstavili: orkestar Folklornog ansambla »Bitola« iz Makedonije, orkestar Folklornog ansambla »Alenche« iz Bugarske,

Pratioci bandaša i bandašice 2009. s lijeva na desno: drugi pratioci: *Josipa Sadojević* i *Mario Bonić*, prvi pratioci: *Slađana Tikvicki* i *Filip Mesaroš*, najljepši par: *Julija Francišковиć* i *Miroslav Vojnić Zelić*

tamburaški orkestri »Neven«, »Sljedbenici Tumbas Pere Haje« i »Biseri«, tamburaški orkestar HKUD-a »Ljutovo« iz Ljutova, ansambl »Hajo«, te tamburaški orkestri iz Hrvatske – »Mladost« iz Samobora i »Dyaco« iz Đakova.

Svi su orkestri izveli kratak program po vlastitom izboru. Istu večer, predsjednik organizacijskog odbora »Dužijance 2009.« *Davor Dulić* uručio je nagrade najboljim aranžerima izloga.

U petak, 7. kolovoza, na gradskom je trgu koncert održao *Zvonko Bogdan* a gosti koncerta su bili *Stipan Jaramazović* s tamburašima kao i folklorni odjel HKC »Bunjevačko kolo«. Prije toga otvorena je izložba radova s XXIV. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta.

RISARSKA I FOLKLORNA VEČER

Okupljanjem risara i risaruša s radnim priborom, kao i vođonoša i ručkonoša oko Gradske kuće u

Vera Svoboda i ansambl »Hajo«

Zvonko Bogdan u pratnji tamburaškog orkestra RTV Vojvodine i narodnog orkestra

HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta

Subotici, u subotu, 8. kolovoza, započela je tradicionalna Risarska večer, na kojoj je prikazano kako je nekada izgledala pogodba oko cijene za koju će risari raditi ris. Također je demonstrirano kako su nekad potkivane i oštrene kose, kao i način na koji je žito košeno.

U programu su nastupila kulturno-umjetnička društva iz zemlje i inozemstva. Osim domaćina HKC-a »Bunjevačko kolo«, nastupili su: KUD »Voloda« iz Pljevlja – Crna Gora, HFG »Hajdenjaki« Dolnja Pulja – Austrija, FA »Bitola« iz Bitole – Makedonija, KUDH

»Bodrog« Bački Monoštor, FA »Mladost« iz Samobora – Hrvatska, MKC »Népkör« iz Subotice, HUK »Lajčo Budanović« iz Male Bosne, GKUD »Kosta Abrašević« iz Bačke Palanke, HKUD »Ljutovo« iz Ljutova, KUD »Ravnica« iz Male Bosne, KUD »Aleksandrovo« iz Subotice, HKC »Bunjevačko kolo« ogranak iz Starog Žednika, FA »Alenche« iz Bugarske, HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta i OKUD »Mladost« iz Subotice. Istu večer prikazan je i spot pjesme »Pisma risara«, koju je na prvom Festivalu bunjevački pisama otpjevala *Antonija Piuković*. Tekst ove pjesme napisao je *Aleksa Kokić*, dok je glazbu i aranžman potpisao *Marinko Piuković*. Autor spota je *Zvonimir Sudarević*.

UZVANICI

Uoči svete mise zahvalnice u nedjelju katedralni župnik mons. *Stjepan Beretić* pozdravio je uzvanike, među kojima su bili: gradonačelnik Subotice *Saša Vučinić*, predsjednik Skupštine Grada Subotice *Jenő Maglai*, načelnik Sjevernobačkog okruga *Zoran Prčić*, otpravnik poslova Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu *Filip Damjanović*, generalna konzulica RH u Subotici *Ljerka Alajbeg*, konzuli-savjetnici RH u Subotici *Vesna*

Barjak Dužijance u pratnji konjanika graničara

Njikoš-Pečak i *Marko Štefanić*, ataše za kulturu Veleposlanstva Republike Mađarske u Beogradu *Klára Szentgyörgyi*, konzul Generalnog konzulata RM u Subotici *János Babics*, *Marija Hećimović* iz Hrvatske matice iseljenika, suradnik Ministarstva vjera Republike Srbije *Gavrilo Grban*, republički zastupnik i predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*, potpredsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine, pokrajinski tajnik za gospodarstvo i predsjednik SVM-a *István Pásztor*, pokrajinski tajnik za sport i mladež *Modest Dulić*, pokrajinski tajnik za zdravstvo dr. *Attila Csengeri*, zamje-

nik pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine *Mato Groznica*, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Branko Horvat*, predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća *László Józsa*, gradonačelnici Bača, Ade, Malog Idoša, predstavnik Kanjiže, predsjednik Skupštine Vukovarsko-srijemske županije *Anton Žagar*, zamjenik župana *Mato Golubičić*, predstavnici Županje, Segedina, Kiskunhalasa, predstavnici Šokačke grane iz Osijeka *Vera Erl* i *Slavko Žebić* i drugi.

Željka Vukov i
Zvonimir Perušić

Bandašicino kolo na trgu

TEOFIL PANČIĆ, KOLUMNIST LISTA »VREME« I POLITIČKI KOMENTATOR

Problem manjina se svodi na problem incidenata

Danas je već prilično uobičajeno i više nikoga ne čudi kada netko ide na ljetovanje u Hrvatsku. Također, mnogo je ljudi iz Hrvatske koji dolaze u Srbiju. Beograd je pun ljudi iz Hrvatske, kao i Novi Sad zbog Exita itd. Dakle, komunikacija je daleko razvijenija nego što je bila, a što je više komunikacije to je manja šansa za tu vrstu etničke distance koja uvijek zapravo parazitira na nepoznavanju drugog, na podlijevanju stereotipima.

Intervju vodio: Josip Stantić

Ugledni novinar i kolumnist tjednik »Vreme« Teofil Pančić redoviti je posjetitelj palickog filmskog festivala. Kaže kako je filmofil i u Subotici je boravio kako bi pogledao sve projekcije.

Uvažavan i kao poznavatelj sedme umjetnosti, Pančić je javnosti poznatiji kao britki kritičar i analitičar društvene zbilje u Srbiji i zemljama koje je okružuju.

Poštovatelji Pančićeva rada kažu kako su im njegovi tekstovi tijekom devedesetih, prije svih kolumne u tjedniku Vreme, pomogli da ostanu normalni.

Rođen je 1965. u Skoplju. Osim profesionalnog angažmana u tjedniku Vreme od 1999. politički je komentator Radija Slobodna Europa. Kritičke i analitičke tekstove objavljivao je u nizu listova i časopisa iz Srbije i s ex-YU pro-

stora (među kojima su Naša Borba, Republika, Feral Tribune, Globus, Dani, Sarajevske sveske, Dnevnik, Nezavisni, Vojvodina, Pobjeda, Monitor itd.), kao i u publikacijama iz SAD, Rusije i više europskih zemalja.

Objavio je knjige: »Urbani Bušmani«, »Čuvari bengalske vatre«, »Na hartijском задатку«, »Osobeni znaci«, »Famoznih 400 kilometara« i »Karma koma«.

U razgovoru za HR kaže kako je dijelom Vojvođanin i cijeni njezine vrijednosti.

HR: Koliko su nacionalne manjine, kao jedna od važnijih specifičnosti Vojvodine, vidljive u srbijanskoj javnosti?

Javna vidljivost manjina u Srbiji nije pretjerano velika i to je kompleksno pitanje. S raspadom SFRJ

mi smo imali vidljivu samo jednu manjinu, koja pri tome nije htjela taj status, a to su kosovski Albanci. Njih je jako mnogo, oko 2 milijuna, imali su težnje ka izdvajanju iz Srbije, itd. I cijeli problem je bio fokusiran na tu manjinu. Sve druge manjine su bile u nekoj trećoj ili četvrtoj liniji interesa javnosti. I samim tim što nisu tretirane kao ozbiljan problem one nisu tretirane ni kao ozbiljan čimbenik. To je slalo jednu jako lošu poruku. Jer je ispadalo – ako želiš biti faktor trebaš biti problem.

To je to naslijede devedesetih koje pratimo do dan-danas. Znači, o manjinama se govori onda kada ili one prave probleme, ili njima prave probleme. Tako se cijeli problem manjina svodi na problem incidenata, je li netko nekome nešto rekao ili uradio, postoji li nekakav institucionalni oblik diskriminacije

manjina... Sve se svelo na to i bojim se da glavnina ljudi u Srbiji, pogotovo u onim krajevima gdje manjina nema u značajnijem broju, lako podliježu nekoj vrsti svijesti o tome što zapravo jesu realni problemi manjina u Srbiji. Jer se oni s njima ne susreću, a ono što im mediji serviraju jest ta incidentna priča i to je veliki problem.

HR: Što u stvari generira tu vrstu »incidentnog izvještavanja«?

Čimbenika je više, ali prije svega tu imamo posla s medijskom površnošću, odnosno arogantnim odnosom novinara pogotovo iz tzv. velikih medija iz Beograda. Recimo, dođe neki novinar lista ili televizije u mjesta gdje žive manjine i onda vidite kako taj čovjek misli kako može za dan-dva shvatiti sve i pohvatati sve konce. A prije toga nije znao apsolutno ništa o situaciji u sredini u koju dolazi. On brlja s pisanjem imena svojih sugovornika, ne zna pravilno napisati ime nekog sela. I to su problemi na toj najelementarnijoj razini. Ali, to je zato što ni njegovi urednici ne smatraju da je to nešto važno, da bi trebali imati čovjeka specijaliziranog za ta pitanja, da je to preosjetljivo pitanje da bi površno i olako o tome izvještavalo. E to dugogodišnje površno, olako i neodgovorno izvještavanje prirodno proizvodi jednu sliku stereotipa. I umjesto da mediji prirodno razbijaju sliku o stereotipima oni se njima prilagođavaju i samo traže onu vrstu problema koja će recimo Albance pokazati kao one koji su naoružani i samo čekaju trenutak za ustanak, Bošnjake kao islamske fundamentaliste, itd. To je svodenje na stereotipe iza kojih se ne vide konkretni ljudi. Jer, kada kažete što su realni problemi ljudi s imenom i prezimenom, vidite kako to izgleda drukčije. Ali, malo tko to o beogradskih, nacionalnih medija radi.

HR: Ako manjine i jesu prisutne u javnosti, uglavnom je to riječ o mađarskoj i bošnjačkoj manjini. Kako se po vašem mišljenju Hrvati percipiraju u srbijanskoj javnosti?

Kada govorimo o Hrvatima u Vojvodini, postoji tu niz faktora, a među njima važan je i taj jezični. Recimo, mađarska manjina je zbog svoje jezične posebnosti populacija koja je vidljiva. S druge strane, jezik Srba i Hrvata vrlo je sličan, pa nema te upadljive jezične razlike.

Tu je važan čimbenik i neka vrsta asimilacije, jedne skupine Hrvata unutar šire hrvatske zajednice s pogledom prema Zagrebu, i druge skupine Hrvata usmjerenih više prema Beogradu, kod kojih se gube specifična nacionalna obilježja.

Upravo zahvaljujući tome Hrvati u široj javnosti u Srbiji nisu percipirani kao neka signifikantna nacionalna skupina – više ih se shvaća kao neku vrstu folklorne specifičnosti »bunjevačkog sjevera Bačke«, nego što ih se shvaća kao specifičan entitet s nekim političkim i ostalim posebnostima.

HR: Koliko su po vašem mišljenju tome krivi sami pripadnici hrvatske zajednice, odnosno njihovi predstavnici, ili je to posljedica objektivnoga stanja?

Koliko to ja ovako izvana mogu suditi, pretpostavljam da je to greška i samih ljudi koji tu zajednicu politički profiliraju, jer su u poziciji društvenog utjecaja da tu mogu nešto učiniti. S druge strane, treba uzeti u obzir i objektivnu danost koja se svodi na igru brojevima. Jednostavno, Srbi su u Hrvatskoj, na primjer, bili brojčano daleko zastupljenija manjina. Sada to nisu, ali neki trag toga je ostao i u tom smislu oni su mnogo prisutniji u javnosti. Kao što su Mađari u Srbiji prisutniji nego Srbi u Mađarskoj, kojih je daleko manje nego Mađara u Srbiji.

Dakle, tu ima i objektivnih i subjektivnih razloga.

HR: Istraživanja javnog mnijenja u Srbiji ranijih su godina pokazivala kako je etnička distanca većinskog naroda spram Hrvata, poslije Albanaca, najveća. Čini li vam se da to još uvijek tako?

Ja sam vrlo skeptičan prema tome. Mislim da se etnička distanca spram Hrvata smanjuje. Ona je još

uvijek daleko veća nego što bi bilo normalno, ali je daleko manja nego tijekom 90-ih ili početkom 2000-tih. Zašto?

S jedne strane, vremenski se udaljavamo od svih onih strašnih događaja u 90-ima. A s druge, daleko je bolja komunikacija među ljudima dviju zemalja. Danas je već prilično uobičajeno i više nikoga ne čudi kada netko ide na ljetovanje u Hrvatsku. Također, mnogo je ljudi iz Hrvatske koji dolaze u Srbiju. Beograd je pun

ljudi iz Hrvatske, kao i Novi Sad zbog Exita itd. Dakle, komunikacija je daleko razvijenija nego što je bila, a što je više komunikacije to je manja šansa za tu vrstu etničke distance koja uvijek zapravo parazitira na nepoznavanju drugog, na podlijevanju stereotipima. A tu je važan čimbenik i internet koji onemogućava prekid komunikacije među ljudima, čak i ako se ponovno pojavi neka fizička granica.

HR: Do sada smo govorili o položaju i ulozi manjina u Srbiji, a njihov zajednički imenitelj je Vojvodina i njezin status. Što vaše analize pokazuju – zašto Beograd oteže s definiranjem položaja Pokrajine. Konkretno, zašto novi Statut Vojvodine

ne može dobiti zeleno svjetlo u Skupštini Srbije.

U osnovi, ta priča zašto dolazi do razmimoilaženja unutar same vladajuće strukture, odnosno Demokratske stranke, ima dvije razine. Jedna se tiče ideologije, a druga pragmatičnosti.

Ideološki, koji je mnogo vidljiviji, glasniji, ali nije nužno i važniji, jest taj da postoje užasno jaki otpori samoj ideji autonomije Vojvodine u nekoj vrsti – kako je nazvati

tive središnje vlasti nije popularno dijeliti vlast ako ne morate. A vama se čini da ne morate. S druge strane, vojvodanska politička nomenklatura, iako izrasla iz tih istih stranaka, osjetila je kako bi mogla i trebala imati veći utjecaj i kontrolu i nad novcem i nad resursima i nad svima ostalim što Vojvodina nosi kao najrazvijeniji dio Srbije. I oni na tome, razumije se, inzistiraju.

Meni tako izgleda to prepucavanje na relaciji Beograd-Noví Sad. I to je iznad svih pitanje odnosa prema novcu i moći tko će biti »gazda novca«.

Ali, to je jako nepravedno prema Vojvodini i Vojvodanima, ne zato što se Vojvodini treba nešto udvarati. Nego iz jednostavnog razloga što se pokazalo – i kada je u pitanju referendum za posljednji Ustav, i kada su pitanju parlamentarni, predsjednički i lokalni izbori – da je Vojvodina glasovala za demokratiku, proeuropsku sadašnju vlast. Jako je ružno Vojvodini, bez koje apsolutno ova vlast ne bi postojala, sada to na ovaj način vraćati.

Ali, osim što je ružno, to je na duži rok i jako kontraproduktivno. Koga će ova vlast na sljedećim izborima uvjeriti da glasuje za nju kada na tako izravan i brutalan način ponižava ljude? »Jeste, vi ste glasali za nas računajući na veću autonomiju Vojvodine, vaš glas ništa ne vrijedi. Tko vas šiša, tako je kako je«, poruka je koja se šalje građanima Vojvodine.

Ljudi na nju mogu reagirati na nekoliko načina, od kojih niti jedan nije dobar za sadašnju vladajuću strukturu. Jedan od načina može biti vrsta pasiviziranja, povlačenja iz sudjelovanja u političkom životu. A to je nešto što izravno dovodi na vlast, recimo, *Tomislava Nikolića*. Ili tako nekoga.

S druge strane, moguće je formiranje neke nove političke opcije u Vojvodini koja bi nosila vojvodanski legitimitet, a imala bi moguću perspektivu u biračkom tijelu zaživjeti više nego stranke koje su se do sada kitile takvom politikom. Što je opet nešto što DS-u ne bi odgovaralo. Kako god okrenete, mislim kako se igraju vatrom i da to neće biti dobro za njih, a kamoli za nas.

HR: Po vašoj procjeni hoće li Statut biti usvojen ili ne?

Ne bih se usudio prognozirati jer je to osjetljivo pitanje ravnoteže moći. No, trenutačno mi se više čini da Statut neće biti usvojen, ali bih jako volio da se varam.

PRIVATIZACIJA U SVIJETU I KOD NAS (III.)

Srijemskomitrovačka djeca bez kina

Nekada najpopularnija mjesta za večernji izlazak mladih, vremenom su propadala, nisu izdržala konkurenciju TV, DVD i DivX prikazivanja filmova, te su konačno ugašena

U Srijemskoj Mitrovici kino je postojao preko šezdeset godina. Naraštaji su odrastali uz kino, postojao je kao mjesto izlaska i izvor kulturnih događanja.

Međutim, loše ukupne prilike u društvu i gospodarstvu, te pad društvenog standarda izravno su se odrazili na broj posjetitelja u kinima. U kino se nije ulagalo, a oprema u kabini za projekcije stara preko 30 godina nije mogla reproducirati očekivanu kvalitetu tona i slike.

POČECI KINEMATOGRAFIJE U SRIJEMSKOJ MITROVICI

Prije Drugog svjetskog rata u Srijemskoj Mitrovici je postojao kino u privatnom vlasništvu *Jove Dragičevića*. Zvao se Ton kino »Zeleno drvo«. Nakon konfiskacije 1945. godine, kino je pripojen Srijemskom savezu i nazvan »Fruška gora«. Usporedo s konfiskacijom kina »Zeleno drvo«, konfiscirano je i kino »Korzo«, koga je preuzeo Narodni front i dao mu naziv: kino »Jedinstvo«. Nakon rasformiranja Narodnog fronta, kino »Jedinstvo« je pripojeno kinu »Fruška gora«. Od 1953. godine kino je radilo u sastavu Sreskog saveza zemljoradničkih zadruga Srijemska Mitrovica. Godine 1955. utemeljeno je poduzeće za prika-

Središte Srijemske Mitrovice

zivanje filmova »Fruška gora«. Osnivač ovog poduzeća je Sreski poslovni savez zemljoradničkih zadruga u Srijemskoj Mitrovici. Od 28. prosinca 1958. godine, kada je izdvojeno iz sastava Sreskog saveza zemljoradničkih zadruga, kino »Fruška gora« postalo je samostalno poduzeće za prikazivanje filmova.

Sezone 1984./85. renovirana je dvorana »Fruška gora«. Smanjen je broj sjedala sa 700 na 511, ubačena su sjedala-fotelje, promijenjeno je mjesto kabine za projiciranje filmova, dodani su novi uredi u dijelu pretprostora-hodnika na katu, uvedeno je centralno grijanje i izgrađen sanitarni čvor.

POČETAK KRAJA

Godine 1990. je, zbog malog broja gledatelja, zatvorena dvorana kina »Jedinstvo« i prestalo je prikazivanje filmova u dvorani Doma kulture u Lačarku. Kako je kino bio samo korisnik prostora, dvorana kina »Jedinstvo« je uzeta od strane Skupštine Općine Srijemska Mitrovica 1993. godine. Skupština DP »Fruška gora« 26. veljače 2000. godine donosi odluku o pristupanju usuglašavanju organizacije poduzeća i usklađivanju općih akata sa Zakonom o poduzećima. Slijedi niz teških godina za DP »Fruška gora«, u kojima nije bilo nikakvih ulaganja. Do lipnja 2005. godine

poduzeće »Fruška gora«, bilo je jedino kino u Srijemskoj Mitrovici. Međutim, izostanak ulaganja u modernizaciju opreme i objekata odrazio se na kvalitetu projekcija, te se uz opći pad društvenog standarda izravno odrazilo na smanjenje broja gledatelja. Iako se izgledom, kapacitetom i sadržajem DP »Fruška gora« moglo natjecati s drugim kinima u zemlji, ono nije izdržalo konkurenciju televizijskog prikazivanja filmova i produkcije na DVD i DivX medijima, legalne i piratske.

Oprema je bila dotrajala, prihod od ulaznica nije pokrivaio troškove, pa je tako konačno polovicom 2005. godine DP »Fruška gora« je prestalo s prikazivanjem filmova. A kada uz to kino ne uspijeva držati korak u kvaliteti projekcije filmskih ostvarenja i pružanju pratećih sadržaja uz koje bi odlazak u kino bio doživljaj i provod – onda je logično da ima sve manje gledatelja, svakako ne dovoljno za pokrivanje troškova i ulaganje u razvoj.

Danas DP »Fruška gora« izdaje u zakup dio poslovnog prostora i prihod od zakupnine je osnovni prihod poduzeća. Za pokretanje osnovne i dopunskih djelatnosti iz registracije potrebno je ulaganje novca i angažiranje mladih i stručnih djelatnika, uz puno entuzijazma.

Igor Beker

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Službeni glasnik RS broj 135/04 36/09) Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev JKP »SUBOTIČKA TOPLANA«, Segedinski put br. 22 za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja projekta »REKONSTRUKCIJA SUSTAVA DALJINSKOG GRIJANJA ZA MZ, NOVI GRAD U SUBOTICI«, koji se planira u fazama po tehničkim cjelinama u ukupnoj duljini od 5610 m. Postojeći vrelodov polazi iz Toplane ide ulicama: Frederika Šopena, Đure Jakšića, Alberta Ajnštajna, Bečejska, Bitoljska, Bohinjska, Bolmanska, Boze Šarčevića, I. ustanka, Ivana Meštrovića, Josipa Eugena Tomića, Kopernikova, Koste Abraševića, Marije Kiri, Njegoševa, Olah Šandora, Perla Gelerta, Rade Končara, Slavonska, Svetozara Markovića, Titusa Mačkovića i Trebinjska u MZ Novi Grad. Planom je predviđeno da se dio trase rekonstruira, a dio trase poništi i postavi novi vrelodov zbog dotrajalosti mreže.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat Gradske kuće, soba 226 od 7. 8. 2009. godine do 17. 8. 2009. u vremenu od 10 do 12 sati.

Temeljem članka 16. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (Službeni glasnik RS br.135/04, 36/09) i članka 24 Odluke o općinskoj upravi (Službeni list Grada Subotice br.5/05... 6/07), Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša:

OBAVJEŠTAVA

da je JKP »VODOVOD I KANALIZACIJA« iz Subotice, Trg Lazara Nešića 9A, podnio zahtjev za davanjem suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »BUNARSKO VODOCRPILIŠTE B-9/II/09 na Vodocrpilištu II. naselja Subotica« u Subotici, na katastarskoj čestici broj 14721/4 k.o. Novi grad Grada Subotica.

Suglasno članku 20. stavak 1 i 2 Zakona o procjeni utjecaja na okoliš, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša osigurat će JAVNI UVID u predmetnu studiju u razdoblju od 14. kolovoza 2009. godine do 4. rujna 2009. godine u prostorijama Gradske kuće II. kat - ured 226, svakog radnog dana od 10 do 13 sati.

Javna prezentacija i javna rasprava o predmetnoj studiji o procjeni utjecaja na okoliš bit će održana 7. rujna 2009. godine u 12 sati u prostorijama Gradske kuće, II. kat - ured 226.

U BAČKOM PETROVCU ODRŽANE 48. SLOVAČKE NARODNE SVEČANOSTI

Razvijajući svoj identitet, razvijali i Vojvodinu i Srbiju

Tradicionalna kulturna, zabavna i sportska manifestacija slovačke nacionalne zajednice u Vojvodini, 48. po redu, okupila je mnogobrojne uzvanike, domaće i strane goste, među kojima su bili: potpredsjednik Vlade Slovačke *Dušan Čaplovič*, ministar za ljudska i manjinska prava *Svetozar Čiplič*, pokrajinska tajnica za lokalnu samoupravu *Jadranka Beljan Balaban*, veleposlanik Slovačke Republike u Beogradu *Igor Furdik*, biskup i predstavnik Slovačke Evangelike crkve kao i gosti iz Bačkom Petrovcu bratskih gradova i općina u Srbiji i Slovačkoj.

Trodnevni program ovogodišnjih svečanosti, održan od 7. do 9. kolovoza, sastojao se od brojnih izložbi narodnog stvaralaštva, slika, fotografija, koncerata i drugih priredbi.

Svečanosti su otvorene u

Slovačkom vojvodanskom kazalištu programom pod nazivom »Ugledao sam život u čistoj košulji, s vezom od pjesme«, a brojnoj su se publici obratili potpredsjednik slovačke vlade *Dušan Čaplovič*, ministar Svetozar Čiplič, predsjednica Nacionalnog vijeća Slovačke nacionalne zajednice u Srbiji i potpredsjednica Izvršnog vijeća *Ana Tomanova-Makanova*, kao i predsjednica Matice Slovačke u Srbiji *Katarina Melegova-Melihova*. Po riječima Ane Tomanove-Makanove, zahvaljujući novom zakonu i u skladu s odlukom Nacionalnog vijeća, od ove godine 7. kolovoza će biti obilježavan praznik slovačke zajednice u Srbiji.

Potpredsjednik Vlade Slovačke *Dušan Čaplovič* rekao je kako je pravo zadovoljstvo vidjeti Slovake u Vojvodini i Srbiji, jer su uspjeli očuvati svoj identitet, jezik, insti-

tucije i vjeru a da istovremeno budu uspješno integrirani i veoma vrijedni građani.

Slovačke narodne svečanosti službeno je otvorio ministar za ljudska i manjinska prava *Svetozar Čiplič*, koji je naglasio kako su Slovaci, stvarajući i razvijajući

svoj identitet tijekom 270 godina zajedničkog življenja u Vojvodini, razvijali i Srbiju.

U okviru programa otvorenja uručeni su ključevi automobila, dara Matice Slovačke iz Bratislave Matici Slovačkoj u Srbiji.

KANDIĆ, TERŠELIČ I TOKAČA DOBITNICI SCHWARZKOPF EUROPSKE NAGRADE

Priznanje za hrabro iznošenje istine

Izvršna direktorica Fonda za humanitarno pravo *Nataša Kandić*, proglašena je ovogodišnjom dobitnicom Schwarzkopf europske nagrade, skupa s direktoricom organizacije Documenta iz Zagreba *Vesnom Teršelič* i direktorom Istraživačko-dokumentacionog centra iz Sarajeva *Mirsadom Tokačem*.

Nagradu im je dodijelila Fondacija Heinz-Schwarzkopf Mlada Europa, koja je ovu nagradu uspostavila 2003. kako bi svake godine odavala priznanje institucijama i pojedincima iz javnog života koji na osobit način pridonose europskom sporazumu, europskim integracijama i miroljubivoj i odgovornoj ulozi Europe u svijetu.

Dobitnike svake godine predlaže 200.000 mladih iz Europe, koji na taj način odaju priznanje onima za koje smatraju kako danas rade na tome da Europu sutrašnjice oblikuju prema idejama i željama mladih. U obrazloženju iz Fondacije Heinz-Schwarzkopf kaže se kako su *Nataša Kandić*, *Vesna Teršelič* i *Mirsad Tokača* nagrađeni »zbog svog neumornog rada za mir i razumijevanje u jugoistočnoj Europi«.

»Oni na poseban način pridonose stabilnoj budućnosti regije. Njihov rad budi našu nadu da se suštinski proces suočavanja sa sjećanjima iz ratova na Balkanu 1990-ih može obaviti. Mi odajemo priznanje za tri osobe koje su posvećene tome da hrabro kažu istinu o ogromnoj tuzi i nepravdi«, obrazložio je predsjednik žirija *Tobias Büttow*. Nagrada će dobitnicima biti uručena u prosincu 2009. na ceremoniji u Berlinu.

Dosadašnji dobitnici Schwarzkopf evropske nagrade bili su *Carla del Ponte* (bivša glavna tužiteljka Tribunala u Hagu), *Navid Kermani* (pisac i islamski akademik), *Dieter Kosslick* (direktor Međunarodnog filmskog festivala u Berlinu) i *Aliaksandr Lahvinets* (politički aktivist iz Bjelorusije).

Nataša Kandić, Mirsad Tokača i Vesna Teršelič

KADROVSKE PROMJENE U MAGYAR SZÓU

Csaba Pressburger novi glavni urednik

Csaba Pressburger, dosadašnji urednik časopisa *Új Szimpózium* i novinar lista *Csoládi Kőr*, novi je glavni i odgovorni urednik dnevnog lista *Magyar Szó*. Tako je odlučeno na sjednici Mađarskog nacionalnog vijeća održanoj proteklog vikenda. Novinari »Magyar Szó« i dalje su u štrajku upozorenja, zbog niskih i nekompletnih plaća.

U svojoj prvoj izjavi novi glavni urednik je istaknuo kako pred sobom ima tri osnovne zadatke: poboljšati komunikaciju unutar redakcije, nakladu lista običnim danima podići na razinu subote i četvrtka, kada izlaze posebni dodaci, odnosno listu vratiti nekadašnji ugled.

Osvrćući se na štrajk zaposlenika u *Magyar Szóu*, Pressburger je rekao kako su financije u domeni ravnatelja toga dnevnika, ali da i on kao glavni urednik može pomoći da stvari krenu u pozitivnom smjeru.

Mađarsko nacionalno vijeće je na istoj sjednici za predsjednika Upravnog odbora Izdavačke kuće »Forum« imenovao *Árpada Papp*a, a na ovoj dužnosti do sada se nalazio *József Kasza*.

DRŽAVA JE ODUVIJEK IMALA DRUGAČIJI TRETMAN PREMA ONIMA KOJI SU RADNI VIJEK PROVELI KAO POLJOPRIVREDNICI

Nepravdu nema tko ispraviti

Mirovine su ispod svakog kriterija, toliko mizerne da je to stvarno nepravda prema ljudima koji su godinama proizvodili mlijeko, pšenicu, junad, voće ili bilo što, za cijelu zajednicu i državu. Oni sada dobivaju toliko malo da socijalni slučajevi, dakle ljudi koji nikada nisu bili zaposleni, imaju veća primanja, kaže Miroslav Ivković

Premda uplaćuju mirovinsko osiguranje i ostvaruju pravo na mirovinu, država uvijek prema poljoprivrednim umirovljenicima ima drugačiji tretman nego prema njihovim kolegama drugih zanimanja. *Marija i Roko Vukmanov* s Bikova uplaćivali su mirovinsko osiguranje od 1986. godine. Danas su oboje umirovljenici, no, visina mirovine im nikako ne osigurava mirnu starost, pa su primorani i dalje raditi teške seljačke poslove.

»Dobivamo po 8200 dinara, to nam nekako dobro dođe, ali ne možemo živjeti iz toga. Nas dvoje smo sami i nemamo nikakvu pomoć u poslovima, jer djeca imaju svoje obitelji i obveze. Ja imam 62 godine, a suprug 65, jednako radim kao i prije, možda još i više. Ponekad mislim kako već ne mogu više, bole me i ruke i noge. Dosta posla ima oko krava, predajemo mlijeko, a pravimo i puno sira, jer je to isplativije«, kaže Marija te dodaje, kako unatoč malim mirovinama poljoprivrednici nemaju prava niti na bilo kakvu vrstu pomoći koju ostvaruju umirovljenici drugih zanimanja.

UGROŽENIJI I OD SOCIJALNIH SLUČAJEVA

»Ove godine smo se raspitivali imamo li pravo na odmor u toplima i liječenje, ali su nam rekli kako to pravo imaju samo umirovljenici koji su bili zaposleni. Koja onda prava imaju zemljodjelci? Nemaju nikakva, na žalost«, kaže Marija Vukmanov.

U prilog toj tvrdnji govori i podatak da je ove godine Skupština Vojvodine izdvojila 100 milijuna dinara za pakete pomoći najsiromašnijim umirovljenicima, čija su primanja niža od 11.088 dinara, ali pravo na ovu pomoć nemaju i primatelji poljoprivrednih mirovina. Seljaci su i do sada bili izuzeti iz raznih oblika humanitarne podrške koje osigurava država, a kao razlog uvijek se navodi činjenica da oni imaju imovinu koja im može osigurati egzistenciju te su stoga u znatno boljoj poziciji od ostalih. Takav stav nesumnjivo dovodi u pitanje smisao mirovina koje građanima trebaju osigurati egzistenciju onda kada oni sami više nisu u stanju raditi, a po toj logici zemljoradnici mogu raditi i onda kada ostali ne mogu.

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

Inače, u Subotici ima 1693 poljoprivrednih umirovljenika, a prosjek mirovina im je 8239 dinara mjesečno. Isplata mirovina ne kasni, prošlog je tjedna isplaćen drugi dio srpanjskih. Ravnateljica subotičke filijale mirovinskog fonda *Maja Glončak* podsjeća kako je država do prije dvije godine dugovala određeni broj mirovina, zbog čega je donesen zakon kojim su zaostale mirovine pretvorene u javni dug, odnosno, država se obvezala isplatiti ovaj dug u četiri

ci, najugroženija su skupina zato što nemaju čak niti tu minimalnu mirovinu, a zbog toga što nisu poljoprivredni umirovljenici nisu mogli koristiti niti onih 40.000 dinara koje su dobivala nekomercijalna staračka gazdinstva. Naša udruga nema evidenciju o tome koliko je takvih zemljoradnika, ali smatramo da bi poljoprivredne umirovljenike trebalo promatrati kao staračka poljoprivredna gazdinstva. Osim toga i mirovine su ispod svakog kriterija, toliko minimalne i mizerne da je to stvarno nepravda prema ljudima koji su godinama proizvodili mlijeko, pšenicu, junad, voće ili bilo što, za cijelu zajednicu i državu, a sada dobivaju toliko malo da socijalni slučajevi, dakle ljudi koji nikada nisu bili zaposleni, imaju veća primanja.»

PRAVDANJE UVIJEK ISTO – NEMA NOVCA

Ivković smatra kako su danas poljoprivrednici diskriminirani kao i u vrijeme socijalizma. On podsjeća da su oduvijek morali najprije uplatiti doprinos za zdravstvenu zaštitu pa bi im tek onda mogla biti ovjerena zdravstvena iskaznica, dok je ta obveza za sve ostale građane počela važiti tek od prije nekoliko mjeseci. Također, umirovljenici koji su bili zaposleni u poduzećima ne plaćaju zdravstveno osiguranje, dok poljoprivrednici i u mirovini moraju nastaviti s plaćanjem.

»Primjerice, djeca poljoprivrednika nemaju prava na stipendije, domove ili bilo kakve povlastice kao ostali studenti i učenici, zbog toga što njihovi roditelji imaju zemlju. Isti takav tretman imaju i poljoprivredni umirovljenici. S druge strane, mnogi građani koji imaju vile po gradovima ili poduzeća koja vrijede milijune eura, ostvaruju prava kao i svi ostali građani. Zbog toga kažem da su poljoprivrednici i danas diskriminirani«, kaže Ivković.

U nastojanju da pomogne upravo staračkim domaćinstvima, na inicijativu Udruge poljoprivrednika, država je posljednje četiri godine osiguravala po 40.000 dinara pomoći za nekomercijalna gazdinstva. Ove godine ta pomoć je ukinuta uz pravdanje kako u proračunu nema novca. Ivković ističe kako je Udruga poljoprivrednika više puta tražila od Ministarstva da ovim mjerama budu obuhvaćene i osobe u staračkim domaćinstvima,

koji su stariji od 1930. godišta i nisu ostvarili mirovine, jer su oni sad već i po godinama stari i nemoćni da zarađuju, ali država je odbijanje uvijek pravdala time da oni nisu nigdje u evidenciji, da ih ne prepoznaju u sustavu socijalne zaštite i da je ogroman problem kako ih evidentirati i pronaći. Ivković dodaje kako je još jedan veliki problem što je cijela priča oko poljoprivrednih mirovina prebačena na teret Ministarstva poljoprivrede.

»Poljoprivredni umirovljenici i staračka gazdinstva, ili da kažem, socijalni slučajevi koji se bave poljoprivrednom djelatnošću, trebali bi biti prepoznati i obuhvaćeni mjerama Ministarstva za rad i socijalno staranje kao i svi drugi građani. Nema logike da Ministarstvo poljoprivrede mora izdvajati sredstva za poljoprivrednike. Izdvaja li Ministarstvo

trgovine za ljude koji su radili u trgovini, ili Ministarstvo zdravlja za umirovljenike iz zdravstva? Samo Ministarstvo poljoprivrede ima obvezu voditi računa o poljoprivrednicima, dok Ministarstvo za rad i socijalno staranje uopće ne prepoznaje poljoprivrednike kao svoje korisnike ili svoje štitičnike«, kaže Ivković.

Opravedani ili ne, spomenuti kriteriji za određivanje mirovina i pomoći zemljoradnicima nikako ne osiguravaju mirnu starost. Prihod od zemlje jest neko rješenje, ali samo za one koji su u mogućnosti raditi. Premda takav tretman doživljavaju kao nepravdu, poljoprivrednici ipak ne vjeruju da se nešto može promijeniti, jer, kako kažu, o njima nitko ne vodi računa, pa čak niti televizija ne najavljuje isplate poljoprivrednih mirovina.

S. Mamužić

rate, od 2007. do 2010. Preostala je još jedna rata tog javnog duga, koji će u obračun kamate biti isplaćen 2010.

Predsjednik Udruge poljoprivrednika Subotice *Miroslav Ivković* ističe kako je problem staračkih gazdinstava doista velik, jer postoji skupina njih koji nemaju mirovine niti bilo kakva primanja. Naime, u vrijeme kada je uvedeno pravo zemljoradnika da mogu uplaćivati mirovinsko osiguranje, ova obveza se nije odnosila na osobe starije od 1930. godišta.

»Oni tada nisu bili obvezni uplaćivati mirovinsko osiguranje i sada se ne vode kao poljoprivredni-

Optimal Tours

- Prijevoz putnika u zemlji i inozemstvu
- 20 putničkih mjesta
- 49 putničkih mjesta
- 56 putničkih mjesta

tel/fax: 024/600886
mob: 065/66 26 144
069/60 0 886

Banetška 20, 24000 Subotica, 24411 Palić

DOK SE U RAZVIJENOM SVIJETU OTPAD U NAJVEĆOJ MJERI RECIKLIRA, KOD NAS SE ON UGLAVNOM BACA

Ekološka svijest na niskoj razini

U Srbiji se godišnje uništi 85.000 tona otpadnog papira, a jedna tvornica iz okolice Beograda ga čak uvozi jer im se to više isplati

U Srbiji ekološka svijest o sakupljanju papira, stakla i pet amblaze još uvijek nije na dovoljno visokoj razini. U našoj se zemlji sakupi oko 35 kilograma tog otpada po glavi stanovnika, u Bugarskoj 60 kilograma, u Rumunjskoj 80, dok se najviše papira po glavi stanovnika sakupi u Sloveniji, od 170 do 200 kilograma, kažu u tvrtki

»Arabesa«. Između ostalog i to je jedan od razloga zbog čega je Ministarstvo životnog okoliša i prostornog planiranja u suradnji s lokalnim samoupravama pokrenulo akciju »Očistimo Srbiju«. »Srbija je puno čistija nego na početku akcije 'Očistimo Srbiju', kaže ministar životnog okoliša i prostornog planiranja Oliver Dulić. »U proteklih šest mjeseci u 50 općina i gradova naše zemlje riješeni su problemi i to ne samo čišćenjem divljih deponija, nego je zaposleno i 5000 ljudi kroz program javnih radova. Ministarstvo je u akciju uložilo preko 500 milijuna dinara i to za čišćenje divljih deponija, program javnih radova i nabavu potrebne komunalne opreme. Zadovoljan sam postignutim rezultatima u akciji.«

APSURDI

Zajedno s Fondom »Ekotopija« kroz kampanju »Ja čuvam Srbiju, a ti?« uključene su javne ličnosti koje na svom primjeru pokazuju

građanima kako se treba odnositi prema okolišu. To je prvi korak prema jačanju ekološke svijesti građana, kažu u Ekotopiji. Prema podacima Agencije za reciklažu, potrebe prerađivača starog papira su 300 tisuća tona godišnje, a u našoj zemlji se sakupi tek polovica, a ostatak se uvozi. »U Srbiji se godišnje baci 85.000 tona otpadnog papira,

a jedna tvornica iz okolice Beograda ga čak uvozi jer im se to više isplati.

Za jedan kilogram dobivaju se tri dinara, što pomnoženo s 85.000 daje iznos od 255.000 dinara. Stvar je izbora hoćemo li taj novac uzeti, ili ga ostaviti na otpadu«, naglašava za portal »MySerbia« Srđa Popović. U zemljama EU u prosjeku se godišnje reciklira 80 posto smeća, dok je kod nas ta brojka znatno manja i iznosi 8 posto. »Skupština Srbije je usvojila prijedloge zakona o ambalaži i ambalažnom otpadu, o kemikalijama, o biocidnim proizvodima, zaštiti zraka, zaštiti prirode, izmjenama i dopunama zakona o zaštiti životnog okoliša, izmjenama i dopunama zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš i o zaštiti i održivom korištenju ribljeg fonda. Međutim, da bi sve to prokukcioniralo potrebno je donijeti još stotinu podzakonskih akata. Prvi koraci su urađeni kako bi se riješio jedan od najvećih problema u zemlji, a to je upravljanje otpadom«, kaže državni

tajnik Ministarstva životnog okoliša i prostornog planiranja Miladin Avramov.

ŠTO GUBIMO

Reciklaža je proces ponovne prerade već iskorištene materije, radi njenog daljnjeg korištenja u iste ili slične svrhe. Ovaj proces prati sakupljanje, izdvajanje, preradu i izradu novih proizvoda iz iskorištenih stvari ili materijala. Veoma je važno najprije odvojiti otpad prema vrstama otpadaka. Mnoge otpadne materije mogu se ponovno iskoristiti ako su odvojeno sakupljene. U recikliranje spada sve što se može ponovno iskoristiti, a da se ne baci. Bez uvođenja reciklaže u svakodnevni život nemoguće je zamisliti

bilo kakav cjelovit sustav upravljanja otpadom (izvor Ekotopija). Sve se može reciklirati, primjerice novinski papir sedam puta, a kartonska ambalaža se i pravi od recikliranog papira. Vrijeme razgradnje otpadne plasitke je veoma dugo, od 100 do 1000 godina, zato je potrebno plastiku sakupljati odvojeno od ostalog ambalažnog otpada, jer se ona može veoma uspješno reciklirati. Ovo preventivno važi za PET ambalažu u kojoj kupujemo mineralnu vodu, osvježavajuća pića, prehrambene proizvode, ulja i drugo. Recikliraju se staklo, aluminij, čelik, bakar i drugi metali. To su posebice vrijedne vrste otpada jer spadaju u neobnovljive prirodne resurse.

S. Iršević

Savjeti

1. Reciklirajte papir - ne bacajte novine! Jedna tona sakupljenog papira spasit će od sječe 17 stabala drveća!
2. Preradom starog papira koristimo 15 posto manje vode. Neki podaci govore kako reciklažom jedne tone uredskog papira štedimo 4200 kilovata električne energije i 32.000 litara vode!
3. Odvajajte papir, staklo, plastiku, metal i bacajte ih u zasebne kontejnere, tako ćete pridonijeti da završe na reciklaži umjesto na deponiju smeća!
4. Upotrebljavajte jedan proizvod više puta!
5. Reciklažom jedne boce od stakla uštedi se energija koja je dovoljna da žarulja od 100 W svijetli 4 sata!
6. Staklo se može reciklirati 100 posto i da se neograničeno puta iznova koristi!
7. Reciklirana staklena boca sačuva toliko energije koliko je potrebno računalo da radi 25 minuta!
8. Reciklirana konzerva uštedi toliko energije da se televizor može koristiti 3 sata!

(izvor Ekotopija)

www.supijace.co.rs

OD NJIVE DO TRPEZE.

ЈКП Суботичке пијаце
Szabadkai Piacok KK
JKP Subotičke pijace

14. Kolovoza 2009.

OTVORENA IZLOŽBA RADOVA NASTALIH NA OVOGODIŠNJOJ KOLONIJI U TAVANKUTU

Prepoznatljiv rad slamarki

U okviru središnje proslave »Dužijance 2009«, u petak 7. kolovoza otvorena je izložba radova nastalih na XXIV. sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame. Organizator ove izložbe, kao i same kolonije, je likovno-slamarski odjel Hrvatskog kultur-

no-prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta.

Na ovogodišnjoj koloniji sudjelovalo je preko 30 slamarki, koje su svoje radove izložile u vestibulu Gradske kuće u Subotici. Izložbu je otvorila konzulica-savjetnica Generalnog konzulata Republike

Hrvatske u Subotici *Vesna Njikoš-Pečkaj*. Ona je istaknula značaj rada umjetnica koje ostavljaju zlatan trag svojim djelima, koji će biti prepoznatljivi, kako je rekla, i za tisuću godina.

Nazočne je ispred HKPD »Matija Gubec« podravila pred-

sjednica likovno-slamarskog odjela *Jozefina Skenderović*, koja je najavila obilježavanje 25 godina rada Prve kolonije naive u tehnici slame. Izložba je otvorena do 20. kolovoza i može se pogledati radnim danima od 10 do 20 sati.

Ž. V.

IZLOŽBA STARIH ZANATA U SREDIŠTU SUBOTICE

Tradicija na štandovima

Tijekom tri dana trajanja središnje proslave žetvenih svečanosti – Dužijance 2009, kao prateći program ove lijepe tradicionalne manifestacije, na glavnom gradskom trgu u Subotici postavljena je prodajna izložba starih zanata. Na brojnim štandovima zainteresirani posjetitelji mogli su razgledati i kupovati brojne predmete izrađene u starinskoj tehnici, na specifičan način povezujući prošlost sa suvremenošću.

Bilo je tu svega, za svakoga, i tko je zbilja bio zainteresiran kupiti nešto što mu se sviđa, nije otišao praznih ruku. I sve to na svoje zadovoljstvo i na zadovoljstvo ljudi koji svojim rukotvorinama nastoje očuvati jednu lijepu starovremensku tradiciju.

NEDELJKA ŠARČEVIĆ,
ČLANICA ORGANIZACIJSKOG
ODBORA DUŽIJANCE

»Ispred organizacijskog odbora zadužena sam za organiziranje izložbe starih zanata koja je jedna od pratećih manifestacija ovogodišnje Dužijance. Za sudjelovanje na ovom malom i prigodnom sajmu koji prezentira pomalo zaboravljene vještine izrade rukotvorina prijavilo se 30 izlagača i zadovoljni smo ponudom koju smo uspjeli okupiti na prigodnim, stiliziranim

štandovima urađenim, također, u duhu starovremenske manire. Zainteresiranim posjetiteljima i potencijalnim kupcima nude se predmeti izrađeni od puste, jute, drveta i ostalih tradicijskih materijala, ali ima i malo modernijih izlagača, pa su u ponudi i prehrana, cvijeće, knjige i drugo. Izlagači su ponajviše iz Subotice i okolice, ali ih ima i iz Bačke Topole, Sombora, Srbobrana. Na koncu, drago nam je što smo se tematski ipak uspjeli prilagoditi programu Dužijance i obogatiti ponudu središnje proslave žetvenih svečanosti.«

BRANISLAV PEIĆ GAVRAN,
IZRAĐIVAČ PAPUČA

»Izradom papuča, muških i ženskih, bavim se nekih pet-šest godina, a odlučio sam se za ovu radinost u želji očuvanja jedne lijepe tradicije. Najteže mi je bilo pronaći originalan kalup, tražio sam ga jedno godinu i pol svuda, čak i po nekim starim salašima, da bih na koncu ga pronašao u neposrednom susjedstvu. Za izradu jednih papuča u prosjeku je potrebno tri do četiri dana rada ukoliko se radi na stari, tradicijski način, no ukoliko se koriste

suvremena tehnologija i materijali, papuče se mogu napraviti i za desetak sati. Iznimno sam zadovoljan nastupom na ovom sajmu, postoji veliko interesiranje brojnih posjetitelja, ali mi je također posebno drago vidjeti zadovoljne izraze lica žena koje se jednostavno ozare razgledajući papuče, prisjećajući se pritom davnog vremena svog djetinjstva i najranije mladosti kada su ih redovito nosile. Cijena jednog para papuča kreće se između 3000 i 5000 dinara.«

D. P.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Služba za utvrđivanje i naplatu lokalnih javnih prihoda
Broj: IV-13-418-15/2009
Dana: 6. 8. 2009.
S u b o t i c a
Trg slobode 1

Temeljem članka 2a Zakona o poreznom postupku i poreznoj administraciji (Službeni glasnik RS, br. 80/02, 84/02-isp., 23/03-isp., 70/03, 55/04, 61/05, 85/05-dr. zakon, 62/06-dr. zakon, 63/06. ispr. dr. zakon, 61/07 i 20/09) i članka 26a Odluke o Općinskoj upravi (Službeni list Grada Subotice, br. 5/05, 16/06, 20/06-isp. i 6/07), Služba za utvrđivanje i naplatu lokalnih javnih prihoda Gradske uprave Subotica objavljuje

JAVNI OGLAS

Obavještavaju se obveznici naknade za korištenje građevinskog zemljišta – pravne osobe, da je Skupština Grada Subotice, dana 14. srpnja 2009. godine, donijela Rješenje o izmjeni Rješenja o vrijednosti boda za obračun naknade za korištenje građevinskog zemljišta na području Grada Subotice (Službeni list Grada Subotice, br. 13/09), koje stupa na snagu 22. srpnja 2009. godine, a primjenjuje se od 1. srpnja 2009. godine, prema kojemu je vrijednost boda za obračun naknade za korištenje građevinskog zemljišta po jednom četvornom metru za pravne osobe (osim za objekte koji se nalaze na području Vikend naselja) smanjena sa 0,00377 dinara na 0,003316 dinara, odnosno za 12,04245%.

Grad Subotica, Gradska uprava, Služba za utvrđivanje i naplatu lokalnih javnih prihoda Gradske uprave Subotica neće donositi izmijenjena rješenja, u skladu s člankom 56. stavak 2. i 3. Zakona o poreznom postupku i poreznoj administraciji (Službeni glasnik RS, br. 80/02, 84/02-isp., 23/03-isp., 70/03, 55/04, 61/05, 85/05-dr. zakon, 62/06-dr. zakon, 63/06. ispr. dr. zakon, 61/07 i 20/09). **Obavještavaju se obveznici naknade za korištenje građevinskog zemljišta, koji su primili rješenja za utvrđivanje naknade do dana stupanja na snagu Rješenja o izmjeni Rješenja o vrijednosti boda za obračun naknade za korištenje građevinskog zemljišta na području Grada Subotice, da su dužni sami umanjiti svoju mjesečnu obvezu za 12,04245% za razdoblje od 1. 7. do 31. 12. 2009. godine, evidentirati umanjene obveze u svojim poslovnim knjigama i vršiti uplatu umanjene obveze do 15. u mjesecu za prethodni mjesec.**

Ovaj Oglas objavljuje se u Službenom listu Grada Subotice, na oglasnoj ploči Gradske uprave, u listu Subotičke novine, Hrvatska riječ i Magyar Szó i na web-siteu Grada: www.subotica.rs.

Šefica Službe za utvrđivanje i naplatu lokalnih javnih prihoda
Anka Trifunović

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih mašina plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike porodice "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D.O. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vreme: od 8 do 16 časova

Dr. sc. Petar Vuković o »Konstrukciji identiteta u bačkih Bunjevaca«

Docent Filozofskog fakulteta u Zagrebu dr. sc. *Petar Vuković* u utorak je, 11. kolovoza, u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici održao predavanje na temu »Konstrukcija identiteta u bačkih Bunjevaca«.

Petar Vuković i Slaven Bačić

Svoje je predavanje dr. sc. Petar Vuković podijelio u tri dijela: metodološke slabosti dosadašnjih pristupa (»esencijalistički model«); nove teorije nacionalnoga i etničkoga identiteta (»diskurzivni model«) i diskurzivno oblikovanje identiteta u »Bunjevačkim i šokačkim novinama (Kalača 1870.-1872.) i veza s današnjim stanjem. Svoja obrazlaganja o identitetu potkrepljivao je mnogim mišljenjima povjesničara i znanstvenika dovodeći do današnjega stanja o spoznaji identiteta i njegovim oprečnostima u bačkih Bunjevaca uvjetovan izostankom stabilnih institucija, te njihovim izostankom optjecaju alternativnih priča o identitetu, a da pri tomu jedinstveni kulturni kanon nije oblikovan. A i bački se Bunjevci svaki dan iznova odlučuju između konkurentnih priča o vlastitu identitetu s kojima se susreću. I što je činiti, pita se i pita nas Vuković? Potrebno je problem uočiti, priznati, spoznati i rješavati ga ustvrdivši da je potrebno prevladati esencijalizam koji je nezadovoljavajući jer bitni aspekti društvene i povijesne zbilje ostaju previđeni i da politika koja se temelji na takvu tumačenju identiteta nije realistička s obzirom na ciljeve i sredstva; a alternativna politika mora prihvatiti sljedeća polazišta: fluidnost i vešterukost identiteta u bačkih Hrvata su itekako zastupljene, one su zakonite i očekivane posljedica povijesnog razvoja kroz koje je naša zajednica prošla, a sada treba se usmjeriti na pronalaženje sredstava kojima će ih nastojati prevladati, ali i pomiriti se s time da je vrlo vjerojatno kako će uspjeh biti samo djelomičan.

Predavanje je organiziralo Hrvatsko akademsko društvo, čiji je predsjednik dr. sc. *Slaven Bačić* pozdravio goste, u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata i uz potporu Pokrajinskog tajništva za pro-pise, upravu i nacionalne manjine.

M. K.

Kasne radovi na pročištaču

Radovi na pročištaču otpadnih voda najvjerojatnije neće biti završeni sve do 15. rujna. Završni poslovi odvijaju se usporeno, a jedan od razloga je što glavni izvođač, nizozemska tvrtka DHV, potražuje od Vodovoda dodatnih 650 tisuća eura za produžetak radova.

Vodovod je kao investitor riješen preuzeti pročištač tek kada svi nedostaci budu otklonjeni, te tvrde kako je do kašnjenja došlo greškom izvođača. Inače, linija vode puštena je u pogon 25. svibnja, a još uvijek ne funkcionira linija mulja.

Počela rekonstrukcija ceste Subotica-Kelebija

Zbog radova na rekonstrukciji ceste Subotica-Kelebija promet će se u sljedećih mjesec dana, koliko je predviđeno trajanje radova, odvijati naizmjenično, samo jednom prometnom trakom.

Izvođač radova, Kompanija Voj-put počela je skidanje starog asfaltnog sloja koji će biti zamijenjen na površini od 42 tisuće četvornih metara, od Zorkine pruge do graničnog prijelaza.

»Tijekom radova navedena dionica ceste bit će zatvorena za promet, koji će se odvijati naizmjenično, odnosno samo jednim prometnim trakom. To će usporiti promet, ali nemamo drugu alternativu, te stoga pozivamo vozače da se pridržavaju privremene prometne signalizacije na gradilištu«, kaže Vukoslav Vukoslavović, voditelj radova.

Investicija je vrijedna oko 139 milijuna dinara.

Zajedno u natjecajima za sredstva EU

Općinska udruga umirovljenika u Subotici i Gradska organizacija umirovljenika Segedina u predstojećim godinama surađivat će u programima prekogranične suradnje na natjecajima koje raspisuje Europska Unija. Zajednička suradnja vezana je uz ulaganja u infrastrukturu najstarije populacije u našoj zemlji i Mađarskoj, a također je dogovoreno sudjelovanje na sportskim susretima te kulturnim manifestacijama. Segedinsko izaslanstvo Suboticu je posjetilo u povodu završne svečanosti Dužijance 2009., a uzvratni posjet subotičke Udruge umirovljenika dogovoren je za 5. rujna kada se u Segedinu organiziraju natjecanja ribiča i kulnara.

Proslava Svetog Stjepana na Paliću

Program svečane proslave Svetog Stjepana, u nedjelju 16. kolovoza počet će sajmom proizvoda domaće radinosti i sajmom knjiga na Paliću kod Velike terase u 15 sati, a potom će u katedrali sv. Terezije Avilske u 17 sati biti održana sveta misa. U 18 sati je doček gostiju na Paliću kod Velike terase uz muziciranje Paličkog zbora i Subotičkog puhačkog orkestra, a u 19 sati je ekumenski blagoslov novog kruha, iza čega slijedi govor dr. Jánosa Mártonyija, bivšeg ministra inozemnih poslova iz Republike Mađarske, te Saveza vojvođanskih Mađara Istvána Pásztor. U 20 sati će glazbenu predstavu izvesti Novosadsko kazalište, a od 21 sata nastupa R-GO iz Republike Mađarske.

IN MEMORIAM

László Balla (1918.-2009.)

U nedjelju 9. kolovoza 2009. godine, u Subotici je u 92. godini preminuo dipl. ing. László Balla, diplomat, profesor, sportski djelatnik i počasni građanin Subotice.

Rođen je u Zrenjaninu, Tehnički fakultet je pohađao u Beogradu, a diplomirao u Budimpešti. Nakon završenog studija radi kao inženjer u projektantskom uredu »Gyula Gottwald« u Budimpešti, a potom kao profesor u zrenjaninskoj Tehničkoj školi. U Suboticu dolazi 1947. godine, gdje je postavljen za ravnatelja Srednje građevinske škole.

Početkom 60-ih godina počinje se aktivno baviti politikom. Prvi je akreditirani veleposlanik Jugoslavije mađarske nacionalnosti. Početkom 70-ih godina bio je veleposlanik u Iranu, a potom načelnik odjela za Sjevernu Afriku i Bliski Istok u Sekretarijatu spoljnih poslova u Beogradu. Imenovan je i za veleposlanika Jugoslavije za Genu, Togo, Liberiju i Benin, a po povratku u zemlju postao je ravnatelj novosadskog Centra za tehnološki i društveni progres.

László Balla je bio prvak Jugoslavije u plivanju i član državne reprezentacije. Jedan je od 100 sportaša stoljeća u Subotici, a nakon odlaska u mirovinu bavi se razvojem novih tehnologija i metodama istraživanja budućnosti.

SJEĆANJE NA PRAIZVEDBU POZNATOG DJELA JOSIPA ANDRIĆA

Kako je nastala opera »Dužijanca«

»Što nas, Bunjevce, odmah osvaja u glazbi Andrićeve opere, jest to, da ona i počinje i svršava motivom bunjevačkog Momačkog kola. Iz toga motiva raste glavni dio glazbe čitave opere, pa on dolazi do prave apoteoze u krasnom završnom baletu 'Dužijanci' i u majestetičnom motivu grada Subotice«, napisao je u svojoj kritici M. Miljački davne 1952. godine

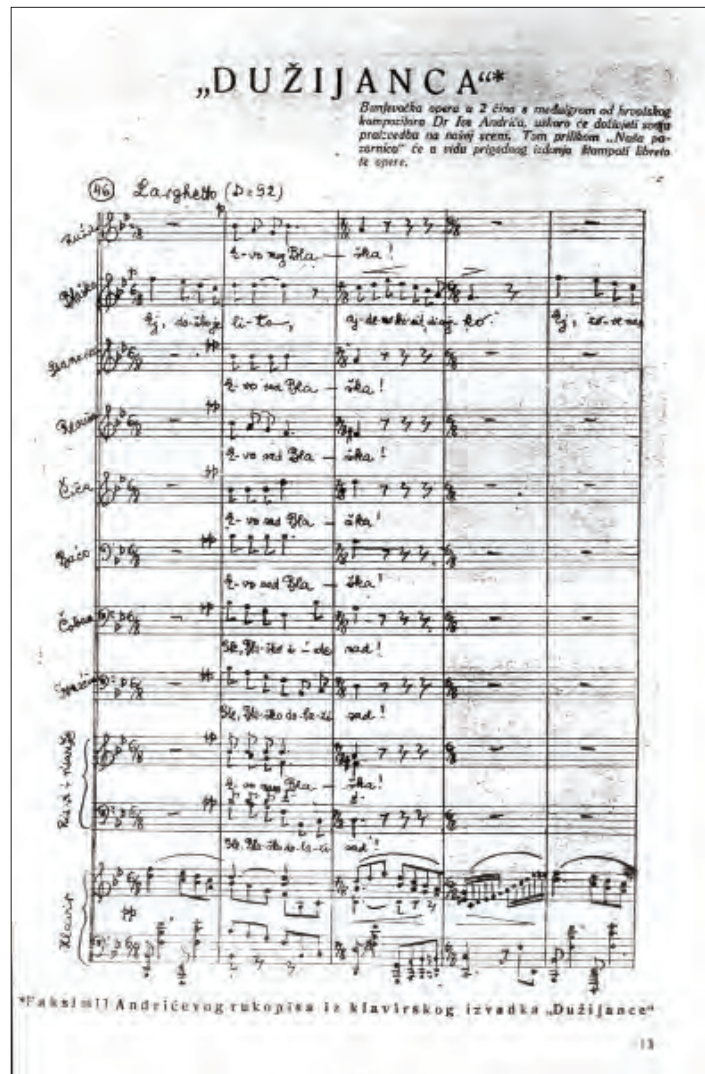

Nakon brojnih mjesnih dužijanci i popratnih manifestacija, u Subotici je završena i središnja žetvena svečanost Dužijanca 2009. Time je, zapravo, započelo trogodišnje obilježavanje 100. obljetnice subotičke Dužijance.

Ovaj tipičan žetveni običaj bunjevačkih Hrvata oduševio je dr. Josipa Andrića još davne 1938. godine i u njemu je rasla ideja da o tome stvori glazbeno-scensko djelo. Tako je od melodije i glazbenog motiva grada Subotice nastala kantata, a od kantate je stvorena opera. Praizvedba opere Dužijanca, koja je izvedena 29. travnja 1952. godine s velikim uspjehom u subotičkom Narodnom kazalištu, primljena je s neobičnim oduševljenjem ne samo od publike, nego su je i kritičari popratili vrlo pohvalnim prikazima.

PRAIZVEDBA

Tako M. Miljački u Hrvatskoj riječi od 8. svibnja 1952. godine, u članku »Praizvedba prve bunjevačke opere«, među ostalim, piše: »Skladatelj opere 'Dužijanca' Josip Andrić izvršio je velik kulturno-umjetnički čin, stvorivši prvo operno djelo iz bunjevačkog života, ali je, isto tako, subotičko Narodno pozorište s cijelim

kolektivom izvršilo velik zadatak na polju umjetničke kulture, što je s velikim razumijevanjem prihvatilo izvedbu tog domaćeg opernog djela, te ga je još većim trudom i ljubavlju i izvelo. Time je Narodno pozorište steklo možda jedno od najvećih priznanja otkad postoji... Glazba Andrićeve 'Dužijance' prožeta je toplom melodioznošću, uz bujnu ritmiku i šaroliku harmoniju, premda je pjevanje zbora i solista glavno i na prvome mjestu u operi, ipak i orkestar ima važan udio u glazbenoj gradnji djela... Kao što je Verdi u svojim najpopularnijim operama stvorio melodije, koje su postale svuda poznate i rado pjevane, nema sumnje da

će i neke melodije iz Andrićeve 'Dužijance' narod prihvatiti pjevati i da će se time pokazati, koliko je skladatelj pogodio pravi narodni ton.

Što nas, Bunjevce, odmah osvaja u glazbi Andrićeve opere, jest to, da ona i počinje i svršava motivom bunjevačkog Momačkog kola. Iz toga motiva raste glavni dio glazbe čitave opere, pa on dolazi do prave apoteoze u krasnom završnom baletu 'Dužijanci' i u majestetičnom motivu grada Subotice, kojim je izražen osjećaj ljubavi i ponosa prema tom našem središtu. Iz te ljubavi posvetio je skladatelj Josip Andrić ovu prvu bunjevačku operu Subotici i njenim salašima, te je Suboticu

i njene salaše ugradio i u motive ove svoje opere...

RIJEČI SKLADATELJA

A o nastanku opere »Dužijanca« objavljen je i članak njenog tvorca Josipa Andrića u časopisu »Naša pozornica« Narodnog kazališta u Subotici. U njemu, među ostalim, stoji:

»Prvi zametak opere 'Dužijance' potječe iz godine 1938. Tada sam skladao melodiju sadašnjeg dueta Blaška i Ruže u drugom činu svoje opere i stvorio glazbeni motiv grada Subotice. Gotovo deset godina je prošlo dok nisam nastavio izgradnju 'Dužijance'. U ljeto 1947. pozvan sam od zagrebačke radio-stanice, da na temu jednog narodnog običaja skladam djelo koje bi moglo biti i koncertno i scenski izvedeno s trajanjem od po prilici pola sata. Odmah sam izabrao za temu bunjevačku Dužijancu kao tipičan žetveni običaj, koncipirao oveće glazbeno djelo u obliku kantate i nazvao ga 'Žetelačka suite' ('Dožejanica').

To djelo načinjeno je od 4 stavka: Žetelačka predigra, Radost risara, Žitni vinac i Bunjevački ples. Prva dva stavka bila su gotova krajem 1947. a druga dva u prvim mjesecima 1948. Prva radio-izvedba 'Žetelačke suite' bila je 13. srpnja 1948. s uspjehom koji je oduševio izvođače i slušatelje, tako da sam s više strana bio upozoren, kako se u tom djelu očituju elementi za operu. I od tada me zaokupljala misao da stvorim prvu bunjevačku operu, do čega je i došlo u godini 1952...

Partitura opere 'Dužijance' opseže 250 stranica, na kojima je zgrnut velik rad, izvršen često s golemim naporom, smisao tog rada i ostvarenog djela jest velika ljubav prema rođenoj bačkoj grudi i prema narodu, koji na njoj živi...

(»Kako je nastala opera 'Dužijanca«, u: Naša pozornica, Narodno kazalište u Subotici, 1952/53., broj 9-10, str.15-16/).

Zvonimir Pelajić

NASELJA BAČKE U POVIJESTI (4.)

Subotica – Ker

Piše: mr. Zsombor Szabó

Poštovanim čitateljima ovog feljtona moram priznati kako sam prije četrdeset godina, kada sam se počeo baviti temom povijesnog prostornog razvoja Subotice, mislio kako toponim Ker potječe od iskrivljene mađarske reči *kör* (okrug, kvart). Kasnije sam kod *Istvána Iványija* pronašao podatak da se Ker spominje 1780. godine, što znači 100 godina prije nego što je grad podijeljen na osam kvartova. U svom kapitalnom djelu »Istorijska geografija

OSTACI SREDNJOVJEKOVNOG NASELJA

Prethodno, zaštitno arheološko istraživanje na lokaciji stovarišta Ogrev, koje je rađeno 1981. godine, donijelo je prve potvrde Györffyjeve pretpostavke. Na obali nekadašnjeg Malog Palića (kasnije Šandorska bara) pronađen je zanatski dio jednog naselja iz XI.-XIII. stoljeća. To su prije svega lončarske peći, ukopane u lesu, poredane radijalno oko radne jame. Željezna zgura uz

ukopani u les kao i komadi kamenih žrvnjeva.

U blizini ove lokacije prilikom fundiranja »Eksperimentalne stambene zgrade« 1976. godine pronađeni su ostaci stambenih kuća s ognjištima. U ovo vrijeme prilikom izgradnje kuća pokraj pruge Subotica-Crvenka pronađen je ostatak groblja iz XII.-XIV. stoljeća. Crkva koja se nalazila na najvišoj točki okolice najvjerojatnije je uništena prilikom izgradnje pruge. Arheolozi *Peter Ritz* i *Nebojša Stanojević* složili su se da se na ovoj lokaciji nalazilo naselje Ker koje se spominje u dokumentu Bele III. u XII stoljeću. Danas, poznavajući situaciju lokacije, s puno točnosti možemo odrediti i osnovu naselja Ker.

VOJNO NASELJE

Ker je naziv jednog od sedam (zapravo osam) ugarskih plemena koja su se naselila u IX. stoljeću u Karpatski basen. Pleme Ker se smatra vojnim plemenom, čiji su pripadnici naseljavani na strateški važnim mjestima. Zato su primjerice samo u južnoj Bačkoj postojala još tri Kera, po navodima *Iványija*. Jedan od njih *Kis-Keer* u blizini Bačkog Dobrog Polja je i arheološki istražen. Nasuprot današnje Sente na banatskoj strani isto je postojalo naselje Ker.

Koji je bio strateški značaj lokacije srednjovjekovne Subotice? Već u doba ranog Rimskog Carstva kroz sarmatski teritorij vodio je suhozemni trgovački put između Dunava (*Lugio*, današnji *Dunaszekcső*) do Segedina (*Parthiskum*) i dalje do provinci-

je Dacije (Erdelja, Transilvanije). Ovaj put je imao trasu na sastavu pijeska i crnice. U srednjem vijeku ovaj put se naziva *Kalicov put*, ime je dobio po arapskim, muslimanskim trgovcima koji su nazivani i *Kalizi*. Put je kod Subotice prelazio preko jedne široke (300-500 m) riječne doline koja današnji grad presijeca u pravcu sjever-jug i ulijevao se u Mali Palić. Zadatak »Kerčana«, koji su naseljeni najvjerojatnije u IX.-X. stoljeću, bio je kontrolirati ovaj prijelaz i, naravno, naplaćivati određene takse i poreze. Po svemu sudeći naseljeni su i na desnu i na lijevu obalu ove rječice. Naselje Ker, koje je pred-

Osnova lončarske radionice, radna jama i tri peći

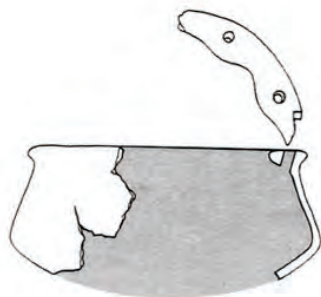

Situacija naselja Ker

Arpadovičke Ugarske«, objavljene početkom 1960-ih godina, *György Györffy* navodi naselje Ker (*Qeer*) kao mjesto u blizini Subotice. On kaže: U dokumentu iz 1193. godine kralj Bela III. obnovio je raniju darovnicu svoje majke koja je križarskim fratrima iz *Sekešfehervara* pokraj ostalih posjeda darovala »tri rala oranice« u Keru. Umjesto da se mjesto nabraja između mjesta Tapolca u okolici Sombora i Segedina, *Györffy* ovo naselje identificira kao subotičko predgrađe, koje spominje *Iványi*.

Subotica se kao *Zabadka* relativno kasno, 1391. godine, spominje prvi put, posredno u imenu jednog prijestupnika. Razna arheološka otkrića dokumenirala su da je naselje starije i da je nastalo u IX.-X. stoljeću.

neke od peći ukazuje i na jednostavniju kovačku djelatnost. Produkcija koja je pronađena su lonci i kotlići s vodoravno zaravnjenim obodima, okomito bušenim radi vješanja posude. Pronađeni su i silosi za žito isto

Proizvodi lončarske radionice kotlić i lonac

met ovog feljtona, nalazilo se na južnim padinama jedne uvale Malog Palića (današnji dio Novog naselja). Konfiguracija ove uvale je i danas uočljiva. Osim vojne službe, stanovnici su se bavili stočarenjem i zemljodjelstvom. Kao što smo iznijeli, kvalitetna glina s obale jezera omogućila je i izradu grnčarskih proizvoda, koji su služili za razmjenu na lokalnom tržištu, ali i na vašarima na širim prostorima. Crkva i nekropola oko nje nalazila se na jednoj humci na 105 m nadmorske visine, koja je presječena i uništena prugom Subotica-Crvenka. Kao ponavljajuće povijesti možemo konstatirati kako su krajem XVII. stoljeća naseljeni Dalmati i Srbi nastavili istu vojnu službu kao nekad pripadnici plemena Ker. O tome kako je toponim Ker sačuvan do XVIII. stoljeća možemo samo nagađati.

U sljedećem nastavku:
Subotica-Kameniti hat

U SONTI PROSLAVLJEN BLAGDAN SVETOG LOVRE,
ZAŠTITNIKA TAMOŠNJE ŽUPE

Dan kada se broj sončana udvostruči

Župna crkva u Sonti nosi ime velikomučenika sv. Lovre. Vezano uz ovaj blagdan, kojim se 10. kolovoza obilježava dan njegove smrti, Sončani slave i kirbaj. Po tradiciji, kirbaj se sve do ove godine slavio u prvu nedjelju poslije blagdana. Ove godine tradicija je narušena, kirbaj je proslavljen dan prije Svetog Lovre, u nedjelju 9. kolovoza.

Kirbaj je dan kada se u ovom selu broj žitelja skoro udvostruči. Sončani razasuti po svijetu, svojedobno otišli trbuhom za kruhom, godišnje odmori obično štimažu tako da u svoje rodno mjesto dođu u tjednu kirbaja. Slavilo se u subotnju večer u sončanskim ugostiteljskim objektima. Slavilo se i u crkvi, kako u nedjelju, tako i u ponedjeljak. Vjerojatno zbog pomicanja datuma kirbaja u crkvi sv. Lovre na nedjeljnoj misi nije bilo onoliko vjernika koliko bi znalo biti prošlih godina. svečanu svetu misu služio je gost iz Vajske vlč. *Dragan Muharem*, uz sasluženje arhiepiskopita Dunavskog arhiepiskopita preč. *Jakoba Pfeifera* i sončanskog župnika vlč. *Dominika Ralbovskog*.

U ponedjeljak, na sam blagdan, veliki broj Sončana i njihovih gostiju nazočio je svečanoj svetoj misi u svojoj crkvi. Euharistijsko slavlje predvodio je visoki gost iz Rima, regional salezijanskog reda za srednju i istočnu Europu th. dr. *Turansky Štefan*.

Da podsjetimo, Lovro je bio učenik pape Siksta II. Zbog mladenačkih vrlina papa ga je uvrstio među sedmoricu uglednih rimskih đakona, povjerivši mu dužnost protodakona. Prorekao mu je da ga čeka teška borba za vjeru u Krista. Naložio mu je neka povjereno mu crkveno blago podijeli siromasima. Lovro je poslušao i podijelio blago siroma-

o povijesti proslave Snježne Gospe, te je sve pozvao da pronadu način kako slaviti Boga u njima samima, u njihovu domu i u sredini u kojoj žive.

»Trebamo biti potaknuti da slavimo Boga na vlastiti način, moleći ga da nam za to da znak, moleći za to i Blaženu Djevicu Mariju kako bismo se znali što više sjediniti s Bogom. Vrlo je važno uspostaviti zdravu komunikaciju s Bogom, zdrav odnos. To ne bi trebala biti neka recitacija ili nabranje molitava, već je potrebna prisutnost srca.«

Svetu misu u Čičovima svojim je skladnim pjevanjem uljepšao zbor crkve Presvetog Trojstva u Somboru.

Z. G.

TRADICIONALNA MANIFESTACIJA U RUMI

Kulturno ljeto 2009.

Pod pokroviteljstvom Općine Ruma, a u organizaciji rumskih kulturno-umjetničkih društava, Sportskog centra, Zavičajnog muzeja, Gradske biblioteke, Kulturnog centra i Osnovne muzičke škole »Teodor-Toša Andrejević« iz Rume, i ove se godine organizira manifestacija Kulturno ljeto u okviru koje se na rumskom Gradskom trgu tijekom kolovoza održavaju i planiraju se održati razne kulturne manifestacije.

Svoje nastupe u okviru ove manifestacije planiraju imati, između ostalih, i udruga »Mala vatra« iz Rume, KUD »Stevan Petrović-Bril« iz Stejanovaca i ANIP »Branko Radičević« iz Rume. Planirano je i da se održi nekoliko večeri jazz i ozbiljne klasične glazbe, književne večeri u Gradskoj biblioteci gdje bi gosti, između ostalih, bili i glumac *Petar Kralj* i pjesnik *Matija Bećković*, izložbe slika i ikona, kao i kazališna predstava »Bračni kabare« s *Minom Lazarević* i *Markom Živićem* u glavnim ulogama.

N. Jurca

U APATINU POSLIJE NEKO LIKO ODGODA PONO VNO
KREĆU JAVNI RADOVI

Bit će uposleno preko 50 radnika

Vlada Republika Srbije odobrila je Općini Apatin novčana sredstva u iznosu od blizu 4.400.000 dinara za financiranje javnih radova. Sredstva su odobrena iz republičkog proračuna, a namijenjena su financiranju projekta javnog rada »Uređenje lijeve obale Dunava – koridor 7«. U sljedeća tri mjeseca na ovom će projektu biti angažirano 50 radnika s evidencije neuposlenih Nacionalne agencije za upošljavanje – Službe Apatin. U okviru ove skupine neuposlenih za javne radove je angažirano i petero Sončana s popisa sačinjenog u vrijeme mandata prethodne većinske opcije Savjeta MZ Sonta.

I. Andrašić

sima iz ubožnice u Hipolitovoj kući. Kasnije, na upit suca istražitelja za blago Crkve upro je prst u siromahe, te rekao: »Evo blaga Crkve«. Na to je bio mučen, bičevan i spaljen. S ovog užarenog mučila dobacio je okrutnom tiraninu: »Na jednoj sam strani pečen, okreni me na drugu!« Mučeništvo sv. Lovre, prema pouzdanim pisanim izvorima zbilo se 10. kolovoza 258. godine. Župna crkva u Sonti nosi ime ovoga velikomučenika, a građena je od 1807. do 1812. godine. U znak sjećanja na sv. Lovru Sončani na dan njegove pogibije, 10. kolovoza, slave kirbaj.

I. Andrašić

PROŠTENJE U ČIČOVIMA NA BLAGDAN GOSPE SNJEŽNE

Prisutnost srca u molitvi

U nedjelju 9. kolovoza, u kapeli Gospe Snježne u Čičovima kraj Sombora proslavljen je blagdan Gospe Snježne. Vjernicima iz Čičova, Sombora i okolice svetu misu je slavio vlč. dr. *Marinko Stantić* iz župe Sveti Križ u Somboru. On je u propovijedi vjernicima govorio

HRVATI IZ GRADIŠĆA U AUSTRIJI PO PRVI PUT NASTUPILI U VOJVODINI

Odupiremo se asimilaciji

»Kada je granica između Austrije i Mađarske prije nekoliko godina konačno maknuta, naši su Hrvati odmah počeli obnavljati veze s Hrvatima u mađarskom dijelu Gradišća«, objašnjava Jelka Perušić, počasna predsjednica Folklorne grupe Hajdenjaki iz Dolnje Pulje

Svetkovina Dužijance bila je prigoda i za prvo gostovanje članova Folklorne grupe Hajdenjaki iz Dolnje Pulje u Gradišću iz Austrije u Subotici. Kao gosti Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«, prošlog su vikenda gradišćanski folklorasi i tamburaši nastupili na gradskom trgu, te u svečanoj povorci kroz grad. Predvodila ih je predsjednica grupe *Doris Ferenczy*.

»Jako mi se sviđa ova proslava, ima puno različitih grupa i sve je dobro organizirano«, kaže Doris Ferenczy. »Prvi smo put tu i dojmovi su nam veoma pozitivni. Ova naša folklorna grupa okuplja nas, gradišćanske Hrvate, iz našeg sela Dolnje Pulje i nekoliko okolnih sela.«

ŠIROK REPERTOAR I BROJNE TURNEJE

Dolnja Pulja je selo u srednjem Gradišću, u istočnoj Austriji, a Folklorna grupa Hajdenjaki osnovana je 1977. godine. Kako Doris Ferenczy naglašava, cilj grupe je da se okupljaju mladi, da razgovaraju na hrvatskom jeziku, nauče cijeniti lijepe hrvatske običaje, plesove i nošnje, te da taj nacionalni duh šire u svojim selima i društvima.

U svom repertoaru imaju gradišćanske i hrvatske koreografije, a njihovi tamburaši sviraju šarolik program narodnih ljubavnih, melankoličnih i veselih pjesama iz svih dijelova Gradišća i Hrvatske. Tijekom postojanja išli su na turneje po cijeloj Europi. Imali su nastupe u svim savezima zemljama Austrije, zatim u: Njemačkoj, Mađarskoj, Slovačkoj, Švicarskoj, Španjolskoj, Irskoj, Velikoj Britaniji, Danskoj, Nizozemskoj,

Švedskoj, Poljskoj, Italiji i više puta u Hrvatskoj. A sad, evo, i u Srbiji.

Jelka Perušić

Počasna predsjednica Folklorne grupe Hajdenjaki *Jelka Perušić* kaže kako u Gradišću s austrijske strane živi oko 30.000 Hrvata, a s mađarske strane još oko 10.000.

»Kada je granica između Austrije i Mađarske prije nekoliko godina konačno maknuta, naši su Hrvati odmah počeli obnavljati veze s Hrvatima u mađarskom dijelu Gradišća«, objašnjava Jelka Perušić. »Puno je ljudi koji su imali rodbinu u hrvatskim selima s druge strane granice i te veze se sada ponovno uspostavljaju. Jednako se tako obnavljaju i kulturne veze među Hrvatima s obiju strana granice i to, mogu reći, jako intenzivno. Iznimno dobro surađujemo, kako mi u srednjem Gradišću, tako i Hrvati na sjeveru, na bivšoj granici sa Slovačkom.«

IKAVCI, ČAKAVCI

Hrvati u Gradišću žive u selima s izrazito hrvatskom većinom, ali asimilacija je i tamo primjetan i teško zaustavljiv proces.

»Sva su ta naša sela skoro čisto hrvatska, međutim, puno je miješanih brakova i onda se, logično, njemčari, kako mi to kažemo, odnosno govori njemački. Kod nas u srednjem Gradišću situacija je nešto bolja nego na sjeveru, ali i tu se stanje postupno pogoršava.

Inače, mi smo ikavci, čakavci, tako govorimo, a na tom nam dijalektu izlaze i novine koje objavljujemo. Naglasak nam pomalo vuče na slovenski, riječi završavamo s of ili ef, ali to je ipak posebnost nas, gradišćanskih Hrvata.«

Doris Ferenczy

Gradišće (njemački Burgenland, mađarski Őrvidék, slovenski Gradišćanska, prekomurski Gra-

dišće) najistočniji je i najmlađi Bundesland (savezna država) Republike Austrije. Gradišće graniči prema zapadu s austrijskim pokrajinama Štajerskom (Steiermark) i Donjom Austrijom (Niederösterreich); prema istoku s Mađarskom, a dijeli i kratku granicu sa Slovenijom na jugu i Slovačkom na sjeveru.

U okviru Austro-Ugarske Gradišće je pripadalo mađarskom dijelu monarhije. Umjesto Gradišće, u uporabi je prevladavao izraz Zapadna Mađarska. Raspadom Austro-Ugarske nakon Prvog svjetskog rata među većinskim njemačkim stanovništvom ojačao je pokret za priključenje Austriji. Nakon tri godine borbi i dugačkih pregovora pokrajina je priključena Austriji 1921. godine. Od tada je jedna od ukupno 9 austrijskih Bundeslāndera ili saveznih zemalja.

Gradišće je, posebice zbog nepovoljnoga položaja tijekom hladnoga rata, ostalo najnerazvijenijom austrijskom pokrajinom. Zbog toga se veliki dio stanovnika iselio tijekom 20. stoljeća, prije svega u veće gradove kao što su Beč i Graz, ali i u Ameriku. Danas je Gradišće jedna od pokrajina koje primaju financijsku i inu potporu za razvoj lokalnog gospodarstva od EU.

Prema podacima iz 1991. godine, od oko 250.000 stanovnika Hrvatima se izjasnilo 29.000, 5000 Mađarima, a 122 Romima, s tim da Romi tada još nisu bili službeno prihvaćeni kao manjina, pa se taj zadnji broj odnosi samo na osobe koje su navele romski jezik kao materinski. Predstavnici manjina procjenjuju da je realan broj gradišćanskih Hrvata oko 45.000, a Mađara oko 25.000.

Z. Perušić

U BAČKOM MONOŠTORU ODRŽAN »BODROG FEST 2009.«

Nikad ljepše i nikad bogatije

Procjenjuje se kako je ove godine »Bodrog fest« posjetilo oko 14 tisuća ljudi, koji su upoznali tradiciju, kulturu i običaje Bačkog Monoštora

Ziveći s prirodom u jedinstvenoj harmoniji, Monoštorci su davno naučili kako prepoznati govor ritova i livada, dotaknuti brazde njiva i nečujno lutati putevima beskrajnih šuma, na koji način upijati i iskoristiti sve njene plodove, i kako najbolje oslušnuti što im povijest šapće.

U znak sjećanja na slavnu tvrđavu Bodrog, čiji misteriozni nestanak i danas zagolica maštu svakoga tko posjeti Bački Monoštor, i ove je godine održana manifestacija poznata kao »Bodrog fest«, sada već peti put, pa su tako Monoštorci proslavili i jedan mali jubilej ovoga festivala.

Bodrog fest je festival hrane, pjesme i glazbe, narodnih nošnji i običaja, konja i fijakera, starih zanata, dobrog vina i dobrog provoda. Međutim, Bodrog fest nije samo to, već i više od toga! U njega su utkane sve jedinstvene niti koje čine povijest Bačkog Monoštora – splet tradicije, kulture, jezika i naroda koji žive na ovom prostoru.

BOGAT PROGRAM

Ovogodišnji program »Bodrog festa« otpočeo je 7. kolovoza natjecanjem u kuhanju ribljeg paprikaša »Bodroški kotlić«, u organizaciji KSR »Šaran« iz Bačkog Monoštora.

Bilo je prijavljeno više od 40 natjecatelja, a najbolji među njima po ocjeni žirija bio je *Joža Zoran*. Sve goste poslije natjecanja majstora kuhanja ribljeg paprikaša, zabavljala je do kasno u noć glazbena grupa »Visoki napon« iz Sombora.

U subotu, 8. kolovoza, održana je središnja manifestacija. Organizator, MZ Bački Monoštor, maksimalno se potrudio da i ove godine bude mnogo sadržaja koji će zadovoljiti sva očekivanja i goditi svima.

Tijekom prijepodneva postavljene su štandovi starih zanata (klompari, radovi od rogoza i drveta, izrada čamaca, tkanje na razboju, proizvodi od meda...), program za slatokusce i gurmene, koji je obuhvatao i kulinarski program ugostiteljskih objekata, kao i izložba fotografija u izradi Studia 5 iz

Sombora »Bodrog fest 2008.« u Domu kulture.

Da ni najmlađi ne budu zaboravljeni toga dana, na pozornici ispred monoštorske knjižnice održana je lutkarska predstava somborskog kazališta.

Defileom fijakera Konjičkog kluba »Zapadna Bačka« s raportom odgajivača *Josipa Dipanova* svečano je otvoren Bodrog fest.

Na središnjoj je pozornici nastupila dječja skupina KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, koja je izvela običaj »Kraljice«, zatim KUD »Petefi Šandor« iz Bezdana, borilačke vještine izveo je KK »Nidan« iz Sombora, a plesnu koreografiju odigrali su mali plesači iz plesne škole. Poslije niza prigodnih recitacija, koje su pročitale djevojčice odjevene u različite narodne nošnje ističući multikulturalnost sela, slijedio je program predstavljanja monoštorskih udru-

ga. Tom prigodom posjetitelji su se upoznali s radom UG »Propeler«, UG »Podunav«, udruge žena »N.A.D.A.«...

U prekrasnom ambijentu sela nije mogla izostati niti bogata gastromomska ponuda.

Kulinarski štandovi nudili su monoštorske specijalitete tijekom cijeloga dana. Kuhana, pržena i pečena riba, riblje pljeskavice i kobasice, pečena bela riba, pastrva na žaru, paprike punjene ikrom, paprikaši po izboru – jagnjeći, teleći, od divljači, pileći, svatovski... prase, jagnje i jare na ražnju, grah s mesom, pljeskavice u lepinji na éumuru, vražje šnicle, kobasice od divljači, deverika i smud na tanjirači, pileća krilca s roštilja, pile na ražnju...

A za slatokusce su u ponudu bili uključeni i tradicionalni monoštorski kolači – debela gibanica »orem«, makom, kakaom, kolačići,

medene pogačice, »ukiselo tisto«, kao i razne druge torte...

Jednostavno, svatko je mogao naći nešto za sebe.

VATROMET BOJA NARODNIH NOŠNJI

U ugodnoj hladovini crkve sv. Petra i Pavla, programom klasične glazbe predstavili su se zbor »Juventus kantat« iz Sombora i župni zbor VIS »Petrus« župe sv. Petra i Pavla iz Bačkog Monoštora. Tijekom jednosatnog programa nazočni su uživali u glasovima pjevača koji su odjekivali među zidovima ove velike crkve, a pjesme su pjevane na hrvatskom, latinskom i starogrčkom jeziku.

Predvečer se na ljetnoj pozornici pojavio pravi vatromet boja narodnih nošnji. U kulturno-etno programu svoje su umijeće pokazali plesači i pjevači KUDH-a »Bodrog« i KUD-a »Rumunka« iz Bačkog Monoštora, te GKUD-a »Ravangrad« iz Sombora. Kao uvod u razigrane i temperamentne plesove, kako monoštorskih Roma tako i gostiju iz Sombora, domaćin se predstavio prvo sa šokačkim pjesmama, a zatim i splotom šokačkih plesova pod nazivom »Igranka«. Na pozornici su se predstavila i dvojica monoštorskih pjesnika – *Antun Kovač* i *Adam Bešlin* – *Nova*. Ova predvečernja manifestacija nastavljena je koncertom tamburaškog sastava »Ravnica« iz Osijeka, koji su u dvosatnom programu oduševili publiku.

Na montažnoj pozornici ispred Centra građanskih aktivnosti mladi su do jutarnjih sati plesom i pjesmom sudjelovali u živoj svirci poznatih lokalnih bendova: »Neozbiljnih pesimista«, »Line outa«, »Fadea«.

Uz uspješnu organizaciju procjenjuje se kako je ove godine »Bodrog fest« posjetilo oko 14 tisuća ljudi, koji su upoznali tradiciju, kulturu i običaje Bačkog Monoštora.

U znaku glazbe i pjesme i ovogodišnji »Bodrog fest« je ispraćen, uz želju domaćina za viđenjem i dogodne.

Anita Dipanov

DRUGA SUHOPOLJSKA SMOTRA FOLKLORA

Gibarčani se predstavili šokačkim pjesmama i plesovima

Folklorna skupina Zavičajne udruge Gibarac sudjelovala je na II. suhopoljskoj smotri folkloru »Golubica bijela«, jednoj u nizu manifestacija koje se u Suhopolju organiziraju u čast blagdana Velike Gospe, kada je crkveni god u ovom slavonskom mjestu. Bili su tu još članovi i KUD »Podravka« iz Starogradačkog Marofa, KUD »Seljačka sloga« iz Turanovca, KUD »Virovitica« iz istoimenog grada, KUD »Seljačka sloga« iz Špišić Bukovice i čak tri postave domaćina – dječja, srednjoškolska i seniorska.

Sve su folklorne skupine ostavile dobar dojam, Podravci su plijenili svojim popijevkama, Gibarčani, šokačkim bečarcem i prelijepim narodnim ruhom, a

Todora, zahtjevno gibaračko kolo na pozornici u parku

među nošnjama domaćina isticalo se narodno ruho srijemskoga sela

Kukujevci, jer u okolici Suhopolja i Virovitice nastanilo se pedesetak

obitelji prognanih Kukujevčana.

Istoga je dana organizirano i natjecanje u kuhanju čobanca, pa su svi sudionici smotre kušali ovu slasnu slavonsku deliciju, a mogli su se okrijepiti i misnim vinom u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u centru Suhopolja.

Gibarčani su se predstavili pjesmom i plesovima srijemske Šokadije, Tri jetrve žito žele, kolo na dvije strane, Hopa-cupa skoči, Ja posija ljubenice, Todora i gibaračka zurka a za kraj su ostavili srijemski bečarac: Gibarac je selo i dva reda, izdaleka ko Osijek izgleda; Pitaju me odakle si baja, iz Gibarca, iz najljepšeg kraja; U Šokuce šlingani rukavi u tkanica crven, bijeli, plavi!

S. Žebić

INTERNACIONALNI FESTIVAL U GORAŽDU

Poruka mira i prijateljstva cijelom svijetu

Prvi Festival prijateljstva održan je 1997. godine na inicijativu prijatelja iz Goražda i pokrajine Bretanja iz Francuske, a svake godine dobiva na masovnosti i kvaliteti

Uz veliki vatromet te zvuke himne »Pruži mi ruku prijatelju«, u prošlu je subotu Goraždu, u nazočnosti preko 10.000 posjetitelja svečano zatvoren 12. po redu internacionalni »Festival prijateljstva – Goražde 2009.«

Tome je prethodio promenađni koncert Puhačkog orkestra iz Travnika, dok su simbolično zastavu festivala s jarbola odnijeli mladi iz francuskog grada Sen Brijea predavši je učenicima generacije osnovnih škola iz Goražda.

»Između svega onog što se u svijetu danas dešava i što nije popularno, iz Goražda, prelijepog grada na Drini, više od 1000 umjetnika šalje poruku mira i prijateljstva cijelom svijetu«, kazao je načelnik Općine Goražde Muhamed Ramović.

Poruku u ime mladih Goražda na nekoliko svjetskih jezika uputila je i Ermina Bašaškić, nakon čega je uslijedio i nastup mališana iz goraždanskih dječjih vrtića »SOS Kinderdorf« i »Sunce«.

Za deset dana koliko je trajao

festival, bilo je gotovo sve vrste glazbe, te su za festivalske dane mogli uživati ljubitelji pop-rock scene, ozbiljne glazbe, bosanskih sevdalinki, narodne glazbe... Po mišljenju mnogih, zvijezda ovogodišnjeg festivala bila je popularna pjevačica Anabela koja je započela solo karijeru i za svoj prvi solo nastup odabrala upravo Goražde, svoj rodni grad, jer ova pjevačica je do rata živjela u Goraždu.

»Festival prijateljstva - Goražde 2009.« je od 1. do 9. kolovoza ugostiti preko 1000 sudionika, umjetnika iz 20 zemalja Europe i svijeta, koji su priredili brojne umjetničke programe. Među njima su koncerti, kazališne i filmske predstave, likovne izložbe, knji-

ževni programi, te brojne radionice i drugi sadržaji za najmlađe posjetitelje festivala.

Prvi »Festival prijateljstva« održan je 1997. godine na inicijativu prijatelja iz Goražda i pokrajine Bretanja iz Francuske, a svake godine dobiva na masovnosti i kvaliteti. Cilj ove jedinstvene manifestacije u BiH i šire je afirmacija i zbližavanje kultura zemalja cijelog svijeta. Danas se ova manifestacija svrstava među deset najznačajnijih kulturnih događaja u BiH. Organizator je Općina Goražde u suradnji s brojnim drugim institucijama, ustanovama i sponzorima.

Igor Kušeta

Tamburaški sastav HKUD »Ljutovo« iz Ljutova

Tamburaški sastav »Biseri«, Subotica

Tamburaški sastav »Nesanica«, Subotica

TAMBURAŠKA VEČER

Tamburaški sastav »Dyaco« iz Đakova

Dobitnici nagrade Instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«

Svečana večernja kao uvod za euharistijsko slavlje Dužijance

DUŽIJANCA

Mladi u nošnji

Najmlađi sudionici Dužijance 2009

Izložba starih alata i strojeva, nekadašnji traktor

Posjet grobu Blaška Rajića

mons. Beretić pozdravlja malog bandaša i bandašicu

Gosti iz Hrvatske: Središnji savez
uzgajivača konja »Hrvatski posavac«

U SLIKAMA

Svečani doček bandaša i bandašice ispred katedrale

Velika krana – simbol Dužijance

FA »Mladost« iz Samobora – Hrvatska

VEČER FOLKLORA

KUD »Ravnica« iz Male Bosne

KUD »Voloda« iz Pljevlja – Crna Gora

KUDH »Bodrog« Bački Monoštor

PREDSTAVLJEN TREĆI SVEZAK MONOGRAFIJE »ŽIVJETI NA KRIVOM PUTU«

Predbračni i svadbeni običaji Krivopućana

Velebitsko selo Krivi Put jedno je od tradicionalnih naselja primorskih Bunjevaca koje su oni naselili je seljane, jednako kao i bačke salašare, imperativ života silio na preseljenje u urbana središta, ili barem, bliže prometnijim cestama.

početkom XVII. stoljeća. Kao i za bunjevačke salaše u Bačkoj, tako je suvremena civilizacija imala sličan učinak i za rastrkana bunjevačka naselja na Velebitu: sela su uglavnom opustjela, budući da

Takav je slučaj i s Krivim Putom, koji, ipak, jedanput godišnje, bude ponovno prepun ljudi na blagdan župske zaštitnice Gospe Snježne, 5. kolovoza, kada raseljeni Krivopućani kao i njihov potomci,

iz čitave Hrvatske i svijeta dolaze u mjesto svojih korijena.

Poput prošlogodišnjega blagdana Gospe Snježne, i ovogodišnji je blagdan bio osobit budući da je predstavljen novi, treći svezak monografije »Živjeti na Krivom Putu«. Organizator promocije, koja je održana u župnoj crkvi Majke Božje Snježne, bio je Gradski muzej u Senju. Ovaj najnoviji svezak, koji je inače posvećen predbračnim i svatovskim običajima Krivopućana, predstavili su prof. *Blaženka Ljubović*, ravnateljica Senjskoga muzeja, inače sama rodnom Krivopućanka, zatim recenzenti Monografije prof. dr. sc. *Jadranka Grbić* s Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, i doc. dr. sc. *Goran Pavel Šantek* s Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, te prof. dr. sc. *Milana Černelić*, ispred uredništva ove Monografije. Treći svezak monografije *Živjeti na Krivom Putu* sadržava priloge o predbračnim i svadbenim običajima, koji su prvotno trebali biti objavljeni

u drugome svesku Monografije, međutim brojnost i raznovrsnost podataka i tema prerasli su okvire jedne tematske cjeline te ih je uredništvo (*Milana Černelić, Marijeta Rajković i Tihana Rubić*) odlučilo objaviti u zasebnoj knjizi. Osim predstavljanja novoga sveska monografije, ovogodišnji blagdan Gospe Snježne za Krivopućane bio je posebno dirljiv budući da je misno slavlje držao ovogodišnji mladomisnik Riječke nadbiskupije podrijetlom iz Krivoga Puta *Mario Tomljanović*, uz koncelebraciju župnika i dekana senjskog *Mile Čančara* i više svećenika i bogoslova s područja Senjskoga dekanata.

Proslavi blagdana Gospe Snježne na Krivome Putu nazočili su i *Petar Kuntić*, predsjednik DSHV-a, *Siniša Skenderović*, predsjednik Mladeži DSHV-a, te *Slaven Bačić*, predsjednik HAD-a, u okviru nastavka suradnje senjskih i subotičkih bunjevačkih Hrvata, koja je uspostavljena prije nekoliko godina.

S. B.

ZAVRŠENA KOLONIJA U ERNESTINOVU

Deset novih skulptura u parku

Još jedna uspješna kolonija privedena je kraju, a ernestinovački Park skulptura bogatiji je za desetak skulptura i jedan reljef, koji će krasiti postav galerije Likovne udruge »Petar Smajić«, baš kao i tridesetak slika od dvadesetak umjetnika, sudionika 36. kolonije iz Hrvatske i Mađarske.

Cijeloga su tjedna umjetnici pretakali vlastite ideje u podatnu tikvešku hrastovinu, ili ih kistom nanosili na slikarsko platno, a kako je tema bila univerzalna, zagrljaj, može se s pravom reći da je zagrljaj okupirao Ernestinovu i čitavu okolicu, jer cijeni se, da je koloniju i bogatstvo njenih sadržaja pratilo do desetak tisuća posjetitelja.

Veselj u organizatora nema kraja, rekao nam je *Mato Tijardović*, osnivač ernestinovačke kolonije i predsjednik udruge »Petar Smajić« a ovo je prema riječima likovnih kritičara i povjesničara umjetno-

sti najuspjelija kolonija do sada. Godinama ih prati gostoljubivost ernestinovačkih domaćina, potpora općine i Ministarstva kulture, od Hrvatskih su šuma dobili odličnu hrastovinu, vrijeme je bilo naklonjeno a popratni programi nikad bogatiji. »Teško je u ovome trenutku bilo koga izdvojiti i pohvaliti, ali ako već moram, pohvalio bih amatere iz Ljutova kod Subotice koji su odlično izvedenim igrom oduševili i umjetnike i brojnu publiku, pa smo riješili i dogodine uvesti dramski program u vrijeme kolonije«, rekao je Tijardović.

Deset skulptura vrsnih kipara krasit će Park skulptura u Ernestinovu, reljef *Siniše Tešankića*, nazvan »Hrvatski zagrljaj« već je u postavu Galerije, baš kao i divne slike devet naših umjetnika, od *Džanka* do naivnih umjetnika iz Hlebina. *Ivan Tolić*, inače tajnik ernestinovačke

Kipari na djelu

udruge, uradio je djevojku kako grli knjigu. *Zvonimir Dangubić* iz Hlabina uradio je par Podravaca zanijetih plesom, dok je *Rajko Srok* iz Viškova uradio djevojčicu kako grli licitarsko srce, a *Mato* je svoju skulpturu nazvao »Majčin zagrljaj«.

Ove je godine bio tu i umjetnik iz Makarske, *Teo Bisak*, jedini koji

je radio u kamenu, a obrazložili su to porijeklom Petra Smajića, koji je iz Smajića kod Doca Donjeg, dok je *Mato Tijardović* iz Poljica Omiških, a dosta ernestinovačkih obitelji vuče korijene baš iz tih krajeva, i njegova će skulptura biti na ulazu u Galeriju.

Slavko Žebić

»Matošev« godišnji koncert

PLAVNA – HKUPD »Matoš« održat će u nedjelju, 16. kolovoza, godišnji koncert pod nazivom »Da ti ime na vikove traje«. Koncert će biti održan u Vatrogasnom domu u Plavni.

U okviru koncerta bit će priređena izložba »Pod zaštitu Tvoju« na kojoj će biti postavljene fotografije, slike, kalendari, knjige i drugi predmeti posvećeni Mariji Majci Božjoj.

Koncert počinje u 20 sati, a izložba će biti otvorena istog dana od 10 do 20 sati.

Z. P.

U Lugu završen LandArt festival Slama 2009

LUG – U Lugu, baranjskom mjestu kraj Kopačkog rita, prošloga je tjedna završen jedinstveni LandArt festival Slama 2009. Festival je okupio dvadesetak umjetnika iz nekoliko zemalja koji su svoje vizije oblikovali u slami. Inicijator i umjetnički voditelj ove jedinstvene priredbe, akademski kipar Nikola Faller, treću godinu zaredom organizira festival, koji sve više poprima i turističku dimenziju, jer spektakularni kraj festivala privlači sve više posjetitelja. Naime, najveća skulptura, na kojoj rade svi sudionici kolonije, nestaje – na lomači, čime se oživljava jedan davno usnuli ritual žetvenih svečanosti. Ove godine bio je to devet metara visoki brod. Iza ovogodišnje kolonije na šest hektara oranice ostala je repa, golema zmija, svemirski brod, predhistorijske biljke, indijanska kućica, skupina ljudi i crtež s balama na tlu vidljiv samo iz zraka, a umjetnici su iskoristili ukupno pet tisuća »običnih« i desetak golemih bala težine i do 300 kilograma.

»Pro musica« u katedrali sv. Terezije Avilske

SUBOTICA – »Pro musica« će u katedrali sv. Terezije Avilske u petak (danas) 14. kolovoza s početkom u 20 sati u povodu blagdana Velike Gospe održati koncert koji obuhvaća skladbe koje veličaju Blaženu

Djevicu Mariju. Čut ćemo i nova djela pripremljena za ovu priliku među kojima vrijedi istaknuti djela Kaldare, Bardosa, Rahmanjinova, Tilajla. Dirigent je Csaba Paskó, regens chori. Ulaz na koncert je slobodan.

Najbolji film »Nije kraj« Vinka Brešana

HERCEG NOVI – Hrvatski film »Nije kraj« redatelja Vinka Brešana, u produkciji Interfilma, HRT-a i VANS-a, proglašen je najboljim fil-

mom na Međunarodnom filmskom festivalu u Herceg Novom, koji je održavan od 1. do 7. kolovoza

U konkurenciji za nagrade na festivalu sudjelovalo je 12 filmova iz osam zemalja. Nagradu za najboljeg redatelja osvojio je Peter Strickland za rumunjski film »Katalin Varga«, nagradu za najbolju mušku ulogu Slavko Štimac za film »Buick Riviera« Gorana Rušinovića, a nagradu za najbolju žensku ulogu Jelena Đokić za film »Turneja« Gorana Markovića.

Film »Nije kraj«, nastao po motivima drama Mate Matišića »Žena bez tijela« i »Sinovi umiru prvi«, snimljen je u hrvatsko-srpskoj koprodukciji. Na prošlogodišnjem Filmskom festivalu u Puli osvojio je četiri Zlatne arene i nagradu publike - Zlatna vrata Pule. Na filmskom festivalu u Karlovym Varyma žiri međunarodne filmske kritike dodijelio mu je nagradu FIPRESCI za najbolji film.

U Vinkovcima pronađeni rimski grobovi

VINKOVCI – U posljednjim arheološkim istraživanjima na nekoliko lokacija u Vinkovcima pronađen je 101 rimski grob. Vinkovački arheolozi od svibnja obavljaju arheološka istraživanja na gradilištima budućeg trgovačkog centra, stambenih zgrada i poslovne zgrade, odnosno na nekadašnjem području zapadne, jugo-zapadne i sjeverne nekropole Coloniae Aureliae Cibalae, rimskoga grada koji se prostirao na tlu današnjih Vinkovaca. Pronađeni grobove mogu se smjestiti u razdoblje između I. i V. stoljeća.

Nagrada Vicko Andrić

ZAGREB – Odbor za dodjelu »Nagrade Vicko Andrić« raspisuje natječaj za dodjelu ove nagrade za 2008. godinu. Prijedlozi se primaju do 10. rujna 2009.

»Nagrada Vicko Andrić« dodjeljuje se za izvanredna postignuća u području zaštite kulturne baštine u Republici Hrvatskoj i to za postignuća u: konzervatorsko-restauratorskim radovima na očuvanju kulturne baštine, istraživanju i dokumentiranju kulturnih dobara, razvoju konzervatorske, konzervatorsko-restauratorske struke i unapređenju sustava zaštite kulturne baštine, te očuvanju i obogaćenju ukupnog fonda kulturne baštine Republike Hrvatske.

Europljani plešu u središtu Srijema

SRIJEMSKA MITROVICA – Srijemska Mitrovica je prošlih dana bila premala da primi sve goste i turiste iz inozemstva koji su došli sudjelovati u šestom po redu Međunarodnim festivalu folklor »Srijem folk fest«, na kojem od 9. do 12. kolovoza sudjelovalo preko 500 članova ansambala iz sedam zemalja svijeta.

Predstavili su se ansambli iz Ukrajine, Bugarske, Grčke, Poljske, Mađarske i Hrvatske uz četiri domaća umjetnička sastava. Festival je otvorio zamjenik gradonačelnika Srijemske Mitrovice Srdan Kozlina. U čast sudionika festivala organiziran je prijam kod gradonačelnika Branislava Nedimovića.

IVANA NANUT, TV NOVINARKA I SVJETSKA PUTNICA

Palić je moje novo otkriće!

Ne smijemo uspoređivati mjesta poput Azurne obale s Palićem, niti tome treba težiti. Ovdje sam se osjećala skoro kao da sam u unutrašnjosti Istre.

Hrvatska televizijska novinarka Ivana Nanut, poznata po intervjuima sa svjetski poznatim ličnostima iz svijeta filma, bila je članica međunarodnog žirija kritike na ovogodišnjem Festivalu europskog filma na Paliću.

S početka kao dio tandema »sestre Nanut«, a danas solo, Ivana već godinama prati filmske festivale širom svijeta – od Canessa, Mostre i Berlinale, preko Sundancea i Toronta, do Rima, Vegasa, Palm Springsa. Lista njezinih sugovornika je duga, a svojom popularnošću izdvajaju

se: *Brad Pitt i Angelina Jolie, George Clooney, Sharon Stone, Monica Belucci, Mickey Rourke, Xavier Bardem, Jodie Foster, Michael Caine, Keanu Reeves*, pokojni *Heath Ledger*... Nekada u HTV-ovoj »Špici«, njezine reportaže i intervjue možete gledati u popularnoj emisiji Nove TV »Red Carpet«.

Posjećivali ste festivale diljem svijeta. Kakvim vam se, u tom smislu, čini Festival europskog filma na Paliću?

U usporedbi s festivalima ovakvog koncepta, ovaj definitivno ima svoje zasluženje mjesto na festivalskoj

karti. Ovo mjesto je moje novo otkriće!

Poznati ste kao novinarka koja je imala prilike boraviti na mnogim fancy mjestima i posjećivati tulum koji okupljaju jet-setere. Kako, u tom kontekstu, vidite Palić? Što biste savjetovali ljudima iz njegove turističke organizacije?

Ne smijemo uspoređivati mjesta poput Azurne obale s Palićem, niti tome treba težiti. Ovdje sam se osjećala skoro kao da sam u unutrašnjosti Istre. Vi ih zovete salašima, mi domaćinstvima, koja doista izgledaju prekrasno. Žao mi je što jezero nije u funkciji, jer bi to bio potpun doživljaj.

Kazete kako ne želite otkrivati svoje trikove kojima ste kao novinarka »upecali« neke od svjetskih filmskih zvijezda. Ako ništa drugo, što biste poručili mladim kolegama?

Sve te zvijezde su ljudi kao i mi i već na prvu možeš otprilike znati koga su previše razmazili novac i tretman, a tko je ostao isti. Onima razmaženima, na prvo pitanje treba podilaziti, pa sasjeci na drugom ili trećem, a one normalne, što god da pitate, odgovorit će s osmijehom na licu. Primjera radi, Toma Hanksa pitala sam misli li da je preplaćen, s obzirom da po filmu zarađuje preko 20 milijuna dolara. Kao pravi gospodin, odgovorio je kroz

šalu, a netko drugi, poput Russella Crowea, bio bi smrtno uvrijeđen. **Od brojnih intervjuja koje ste uradili, koji vas je sugovornik najviše dojmio? Tko vam se, s druge strane, učinio najmanje simpatičnim?**

Vrlo je teško suditi o nečijem karakteru na osnovi petominutnog intervjua jer oni u jednom danu odrade preko 50 intervjua. Sve je to nešto poput rada na traci. Rijetki su ti koji će poput *Emme Thompson*, zapamtiti tvoje ime. **Kako gledate na ocjene novinarskih udruga u Hrvatskoj, ali i u drugim zemljama, u kojima izražavaju negodovanje »infotainment« konceptom novinarstva?**

Danas je nažalost skoro pa nemoguće odraditi vijesti bez mrvicu žutula. Gledatelji su ti koji to žele, tako pokazuju rezultati gledanosti, a mi smo ti koji se prilagođavamo potrebama. Žuto je in, ali rijetki su ti koje će to priznati!

Koji vam poslovni angažmani predstoje? Što ćemo uskoro moći gledati u »Red Carpetu«?

Odmah nakon godišnjeg idem na Sarajevo film festival, pa u Toronto, također na festival, pa možda u Qatar, prvi filmski festival u organizaciji Tribece. Volim otkrivati nove destinacije i festivale!

D. B. P.

U2 U ZAGREBU

Koncert za pamćenje

pozornicom, a više je pratila što i kako bend radi, uletavala na pravim mjestima i motivirala Edgea, Bona, Adama i Larryja da daju više od sebe nego prve večeri kad su se doimali pomalo indisponiranima. Sve je to bilo logično, rekli bismo, jer nastup 10. kolovoza u početku je trebao biti jedini koncert U2 u Zagrebu da bi kasnije postao drugi po redu. No, baš za taj nastup ulaznice su nabavili najgorljiviji, najžešći, najbrži i najnestrpljiviji »navijači« U2 koji ni u ludili nisu htjeli propustiti

nastup omiljenog irskog benda. Najdojmljiviji momenti drugog nastupa U2 u Maksimiru bili su slični kao i prvog dana, s razlikom u tri izmijenjene pjesme, no sve skupa izgledalo je i zvučalo moćnije, uznesenije, poletnije, životnije, žešće, nabrijanije i napaljenije. Pokazalo se kako uspjeh i ukupni dojmovi stadionskih koncerata leže baš u publici, a ona je u ponedjeljak bila u potpunom dosluhu i interakciji s bendom.

Jutarnji list

Umjesto da se na nepodnošljivo ružnom maksimirskom stadionu osjećamo kao u mlačnoj štali, u ponedjeljak smo se osjećali kao u užarenom grotlju u kojem je gotovo

svih 60.000 ljudi zdušno pjevalo s bendom, navijalo, skandiralo, zabavljalo se kao da žele upamtiti koncert U2 kao jedan od najljepših dana u životu. Manje je publika bila fascinirana hi-tech

GLAGOLJICA, CRKVE I PALAČE U ZALÁVAR-VÁRSZIGETU (MOSAPURCU)

Arheološka senzacija

Nalazak komada vrča s glagoljičnim pismom je arheološko svjedočanstvo da su Ćiril i Metod boravili u Mosapurcu (Gradu u močvari) između 865.-866. godine. Ova područja bila su nastanjena Slavenima, a dva apostola su već tada prevodili Bibliju

Odabrao: Đuro Franković

Nedvojbeno arheološka je senzacija komad vrča s glagoljičnim pismom pronađenim u Zalávár-Várszigetu (u prijevodu: na otoku s utvrdom). Ovo arheološko iskopavanje dobro je dokumentirano te je po prvi put pronađen arheološki nalazak na kojemu se nalaze znakovi ABCD-e glagoljice – izjavio je Zalai Hírlap-u glavni znanstveni suradnik Instituta za arheologiju Mađarske akademije znanosti *Béla Szőke*. Na unikatnom nalazu jedna je okretna ruka ucrtala dva vidljiva znaka. Znak se može pročitati kao »iže« i »on« (mogla bi biti nečija »iža«, tj. kuća, odnosno božji hram), a pokraj toga se nalazi jedan križ, koji je, kako misli arheolog Szőke, služio za odvajanje riječi. No, mi bismo ipak uz to dodali da je riječ o Isusovoj (»on«) »iži« (kući), što potvrđuje i sam križ.

SVJEDOČANSTVO O BORAVKU ĆIRILA I METODA

Ovaj nalazak je arheološko svjedočanstvo da su *Ćiril i Metod* boravili u Mosapurcu (Gradu u močvari) između 865.-866. godine. Ova područja bila su nastanjena Slavenima a, dva apostola su već tada prevodili Bibliju. No, u

Pronađeni komad vrča

bizantskoj abecedi nije bilo dosta slova za slavenske glasove, stoga su oni pronalazili nova slova koja su bila prilagođena svojstvenostima slavenskih jezika, a to je bila glagoljica. Dovoljno je da podsjetimo da su se glagoljicom služili hrvatski svećenici zvani »glagoljaši« (»glagoljati« – znači, govoriti).

Na temelju pronađenih dosadašnjih arheoloških nalaza Zalávár-Vársziget se smatra prije dolaska Mađara u Karpatski bazen bogatim naseljem. U slojevima ovog razdoblja, odnosno oko ostataka zidina, nađeni su u velikom broju komadići posuda i životinjskih kostiju. Poslije zauzeća domovine (»honfoglalás«) 896. od strane Mađara, žitelji koji su se naselili u tom mjestu već su

mного manje pravili smeće, siromašniji i štedljiviji su živjeli.

PRONALAZAK CRKVE

Zalávár, po tadašnjem nazivu Mosapure (Mosa /blato + njem. burg / slavenizirano pure), pripadao je imperiju Karla Velikog, a od 830-tih godina njegov je vlasnik bio Priwina i sin mu Chezil. Središte svoga dobra utemeljili su u Zalávár-Várszigetu. Za vrijeme iskopavanja pronađene su crkve, groblja, zgrade za stanovanje, gospodarske zgrade i zgrade za obranu. U južnom dijelu otoka – danas šumom pokrivenom području – stajao je nekadašnji dvor Priwine. U utvrdi opkoljenom zemljišnim rovom stajala je privat-

na crkva podignuta u čast Majke Božje 850. godine. Slavensko (vjerojatno hrvatsko) stanovništvo poganske vjere ovdje je pokršteno u crkvi sv. Ivana Krstitelja, koja je podignuta 840. godine, te su je arheolozi pronašli prošle godine.

Arheološko otkriće crkve koja je služila za krštenje počelo je već 1980-tih godina pod vodstvom *Ágnes Cs. Sós*. Naime, u doba dinastije Karoling ovo je bila najveća sakralna zgrada 850-tih godina, tj. najpoznatija crkva u istočno-srednjoj Europi. Baziliku s tri broda i s hodnicima za kripe dao je izgraditi kardinal u Salzburgu 855. te je tesare, slikare, kamenoresce slao u Mosapure, kako bi u hodačasnoj crkvi na dostojanstven način bile očuvane mošti mučenika Adorjana. Naime, kardinal iz Salzburga je između 860. i 870. često boravio u Mosapurcu. Njegova od drveća sagrađena rezidencija, južno od crkve hodočasnika, pronađena je ljeti 2007. godine. Pokraj palače nalaze se manje zgrade za osoblje dvora, a u dvorištu tih zgrada okruženih zidom palanke nađen je i zdenac popločan kamenim pločama. Mađari će 900-901. zauzeti Zadunavlje, a zgrade u Mosapurcu imat će istu svrhu kao i ranije.

Novi svezak »Klasja naših ravni«

U najnovijem svesku »Klasja naših ravni« 7.-8., 2009., *Slaven Bačić* i *Stevan Mačković* pišu o »Diplomi Slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolis od 1779. godine«. Stihove potpisuju *Marijana Radmilović*: »Haljina ozdravljenja« i *Ivan Balenović*: »Zlatni kruh«, prozu *Branislav Miroslav Tomlekin*: »Srbislavci«, a *Stjepan Bartoš* nastavak dramskog teksta pod naslovom: »Kamen sreće«. Radovi sa Festivala ogranaka Matice hrvatske iz Pečuha, Osijeka, Tuzle i Subotice, održanog sredinom svibnja 2009. u Subotici potječu iz pera *Milovana Mikovića*: »Hrvatska književna panorama – danas«, *Vere Erl*: »Tekstualna tkanica slavonskih gradova«, *Stjepana Blažetina*: »O knjizi Janje Prodan 'Dijalogom kroz stoljeća'« i *Nace Zelića*: »Prikaz knjige Sanje Vulić 'Vitezovi hrvatskog

jezika u Bačkoj'«. *Sanja Vulić* i *Jelena Gazivoda* pripremile su rad pod naslovom: »Časopisi hrvatske manjine u gradskim sredinama neslavenskih zemalja«, *Lazar Francisković* tekst pod naslovom: »Riječ«, a *Đuro Franković*, pak »Pakao«. Istražujući vrela akademik *Ante Sekulić*, pripremio je dva teksta: »Pisana ostavština Jose Šokčića u Nadbiskupskom arhivu u Zagrebu« i »Tragovi Arsenija Čрноjevića u Nadbiskupskom arhivu u Zagrebu«. Najnovije »Klasje« donosi i novi ulomak iz obimnog rukopisa *Antonije Čote Rekettye*: »Lemeš u osimu plemenitog ravničarskog drača«, a također i nastavke tekstove *Milovana Mikovića*: »Navodi o kazalištu« i *Matije Evetovića*: »Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata«.

FRANJO JANEŠ, »NOĆ MRTVIH ŽIVACA«, ALGORITAM, ZAGREB, 2009.

Malo više uzbuđenja

Ovim se debitantskim romanom Franjo Janeš predstavio kao zanimljiva književna pojava, dajući za pretpostaviti kako se radi o piscu drukčijem od dominantne struje

Piše: Đurđica Stuhlreiter

Franjo Janeš (Zagreb, 1982.) diplomirao je njemački i engleski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 2007. radi kao znanstveni novak – asistent na Katedri za njemački jezik Odsjeka za germanistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Na spomenutoj ustanovi pohađa i Poslijediplomski doktorski studij lingvistike.

Pjeva i svira u vokalno-instrumentalnom sastavu »Astridian«, čiji je jedini član.

»Noć mrtvih živaca« njegov je debitantski roman, a upoznavanje s mračnom ali duhovitim svijetom Franje Janeša počinje nizom pitanja.

Što se dogodi kada pisac s ciničnim glasom u glavi izmisli mladića koji s nožem vreba u grmlju Parka mladenaca? Koja je veza amaterske porno-glumice pobjegle iz centra za odvikavanje i perzijske mačke koja svijetli u mraku? Tko postavlja zamke za medvjede na gradske livade i putove? Nastaje li bacanjem aparata za brijanje u kadu punu vode struja svijesti, ili možda nestaje? Zašto zblajhani dominikanac oštiri nož za pršut ako nema pršuta? I kako je sve to međusobno povezano?!

Odgovore ćemo relativno lako pronaći čitajući stranice knjige koja »genetskim modifikacijama spaja gustoću Kiklopa s eksperimentalnošću Pythonovaca i čovjekoljubljem Douglasa Adamsa i Crne guje. 'Noć mrtvih živaca' obiluje stvarno luckastim ludizmi-

ma, parodijama i intertekstualnim aluzijama«.

BESKOMPROMISNA PROZA

Uz knjigu čitatelj dobiva i CD s originalnim soundtrackom. A kad bi se moglo zaviriti među korice, istovremeno upošljavajući CD player i ako nam je do »traganja za štivom koje nudi malo više uzbuđenja, akcije, krvi, eksplozija, perverznog seksa, straha i jeze, političke nekorektnosti, jezične maštovitosti i raskalašenosti; za literaturom u kojoj pošteđeni neće ostati ni policajci, ni gradonačelnici i njihova razmažena djeca, ni umjetnici, ni znanstvenici, ni liječnici ili psiholozi, ni njihovi pacijenti, ni umirovljenici, ni hendikepirani, ni estradne i medijske zvijezde – tko dakle traži takvu beskompromisnu prozu, čitajući 'Noć mrtvih živaca' izuzetno će se zabaviti«, kako je to zapisala kritika.

MUKE S PISANJEM

Na pitanje otkud ideja za »Noć mrtvih živaca« i kako je pisao svoj debitantski roman, autor odgovara: »Izvorna je ideja bila napisati zbirku samostojećih bizarnih priča smještenih u novozagrebačko okruženje, a onda mi je sinulo da se fabule nekih priča mogu povezati, da bih ih na kraju povezao sve i dobio zaokruženu idejnu cjelinu. Muke s pisanjem počele su krajem ljeta 2005. Danju bih kao manijak čitao noviju njemačku, američku i britansku književnost za preostale ispite na faksu, a navečer pokušavao pisati. Išlo je jako mučno i sporo zbog neiskustva i nedostatka jasne vizije o tome što zapravo želim. Sada ispada da sam se dugo telio za zapravo malen broj stranica, ali pisanje mi je većinu vremena bilo samo hobi – znalo je biti nekoliko mjeseci kad ne bih napisao ni retka. Doduše, znalo je biti i cjelodnevni maratona kada bih vrtio doslovce svaku riječ pokušavajući naći neku ritmičku ili semantičku prikladniju. Stotine sam puta prolazio kroz napisano,

mijenjao pa vraćao staro, prošao kroz četiri radikalno izmijenjena nacrti dok nisam došao do manje-više finalnog oblika iz ljeta 2008.«

JEZIČNI SLOJ

Jezičnom je sloju svog romana pisac posvetio posebnu pozornost, a vjerojatno je na tu vrstu kreativnosti potrošio i najviše vremena. O tome Franjo Janeš kaže:

»Znanstvena karijera je priča za sebe i poetskom izražavanju pomaže utoliko što me tražena rigidnost i formalna predvidljivost znanstvenih radova tjeraju da potrebu za slobodnim izražavanjem ispunim drugdje – na primjer u razigranoj prozi. Doduše, logično je da mi kao mladom lingvistu i tada jezik stoji u središtu pažnje, što je pomalo paradoksalno jer sam kao

čitatelj oduvijek preferirao fabulu. No vjerojatno stoji obratno: kreativnost je nužna za plodan znanstveni rad pa ju je korisno brusiti gdje god je to moguće.«

Ovim se debitantskim romanom Franjo Janeš predstavio kao zanimljiva književna pojava, dajući za pretpostaviti da se radi o piscu drukčijem od dominantne struje. Stoga se nameće pitanje rada na sljedećoj knjizi.

»Trenutno ne radim na novom romanu, ali za njega imam vrlo zgodne ideje čijoj realizaciji ću se posvetiti na ljeto. Sigurno će ići brže nego Noć mrtvih živaca jer u zadnje vrijeme pisanje mi ide puno tečnije i lakše. Dosad sam napisao pet novih kratkih priča, obećajem da ih neću povezati u zaokruženu cjelinu«.

JEZIČNI SAVJETNIK

Nije pravilno – Pravilno je

Piše: Miranda Glavaš-Kul

U Ulici bana Josipa Jelačića nalazi se *advokatska kancelarija*.

U Ulici bana Josipa Jelačića nalazi se **odvjetnički ured**.

Policajac je zatražio *saobraćajnu dozvolu*.

Policajac je zatražio **prometnu iskaznicu**.

Sljedeća radionica održati će se u ponedjeljak.

Sljedeća radionica održat će se u ponedjeljak.

To *naprosto* nećemo moći uraditi u tako kratkom roku.

To **jednostavno** nećemo moći **napraviti** (**učiniti**) u tako kratkom roku.

Ne mogu ići na godišnji odmor *pošto* moram raditi.

Ne mogu ići na godišnji odmor **jer** moram raditi.

Samousluga radi do 20.00 sati.

Samoposluga radi do 20.00 sati.

Ne mogu *s nikim* razgovarati.

Ne mogu **ni s kim** razgovarati.

Ona me *naprosto* nervira.

Ona me **jednostavno** živcira.

Idemo *na piće, na kolače, na ručak, na telefon*.

Idemo **popiti piće, pojesti kolače, ručati, telefonirati**.

Marko *liči* na svoga oca.

Marko **slič** svome ocu.

Ispred osječkoga Filozofskoga fakulteta *prisutne* je pozdravila prodekanica Pintarić.

U **ime** osječkoga Filozofskoga fakulteta **nazočne** je pozdravila prodekanica Pintarić.

Vlak će *vjerovatno* kasniti.

Vlak će **vjerojatno** kasniti.

POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Vladimir Fran Mažuranić

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

Mеду hrvatskim realisti-
ma važno je istaknuti
pjesnika i pripovjeda-
ča, još jednoga u nizu književ-
nih velikana obitelji Mažuranić,
Vladimira Frana Mažuranića. Sin
pisca *Matije Mažuranića* (auto-
ra putopisa »Pogled u Bosnu«),
sinovac pjesnika i bana *Ivana*
Mažuranića (autora epa »Smrt

Smail-age Čengića«) rođen je u
Novom Vinodolskom 26. ožujka
1859. godine. Nemirna i pusto-
lovna duha, mijenjao je zanimanja
i mjesta boravka. Zbog burnog i
misterioznog života ostao je do
danas predmetom različitih legen-
di. Nakon osnovne škole u rodno-
me mjestu, s uspjehom okončava
četiri razreda realke u Zagrebu.
Na očevo inzistiranje školovanje
nastavlja u Pragu, u srednjoj teh-
ničkoj školi. Međutim, po naravi
nemiran, ubrzo napušta tu školu i
prelazi u Moravsku gdje upisuje
i privodi kraju husarsku časničku
školu. Službuje u brojnim hrvat-
skim i slovenskim mjestima. Iz
vojske je otpušten kao kapetan
1900. godine zbog kršenja stege i
kockanja. Nakon toga odazvao se
svojoj pustolovnoj naravi i lutao
svijetom ne ostavivši za sobom
ni traga ni glasa. Godinama se
nije znalo gdje je i je li uopće

živ. Poslije Prvoga svjetskoga rata
skrasio se u Berlinu gdje je i umro
21. kolovoza 1928. godine.

Već kao časnik objavljivao je
u »Viencu« pjesme u prozi, saku-
pljene 1887. u knjizi »Lišće«.
Elegantne, misaone i često domo-
ljubno intonirane crtice dokazuju
nepobitan utjecaj Turgenjevljeva
uzora, ali i samosvjesnu daro-
vitost još jednoga Mažuranića.
Nekoliko kraćih humoreski obja-
vio je pod naslovom »Novo lišće«
(»Vienac«, 1888.). Nakon gotovo
četiri desetljeća književne šutnje,
kada se najzad, malo prije smrti,
pojaviu i trajno nastanio u Berlinu,
objavljuje zbirku kratkih proznih
tekstova »Od zore do mraka«
(1928.). Njegove su proze pisa-
ne istančanim osjećajem za jezik,
a samovoljne jezične intervencije
Matičina lektora ispunile su ga
ljunjom koja ga je otpratila u smrt.
Njegovo remek-djelo, prva zbir-

ka crtica »Lišće« u vedrijem je
tonu, s dahom lakoće i duhovi-
tosti, uz naglašeni domoljubni
osjećaj. Književna ju je kritika
proglasila jednom od najljepših
hrvatskih pojedinačnih knjiga
uopće. Zbirka kratkih proznih tek-
stova »Od zore do mraka« odraz
je Mažuranićeva bogatog životnog
iskustva, refleksivnija je i puna
maksima. Najviše je na njega utje-
cao *Turgenjev* svojim pjesmama u
prozi te francuski pjesnik moderne
Charles Baudelaire, autor glasovi-
te pjesničke zbirke »Cvjetovi zla«.
Potvrdio se kao pisac koji u svo-
jim minijaturama umješno vlada
zgnusnutom kompozicijom teksta,
koji zna zapaziti, fokusirati, opisati
i poentirati, pružajući humano i
lirsko objašnjenje onoga o čemu je
pisao. Fran Mažuranić predstavlja
sponu starije hrvatske književnosti
s modernizmom.

ODRŽAN 20. MEĐUNARODNI SUSRET MLADIH - »MLADIFEST«

Upečatljiva procesija kroz župu Međugorje

Organizatori navode kako je međugorski međunarodni molitveni susret mladih postao jedno od najznačajnijih svjetskih okupljanja mladih današnjice

Mladih iz cijeloga svijeta, njih preko 50.000, i 300 svećenika okupilo se na 20. međunarodnom susretu mladih, »Mladifestu«, koji je održan u Međugorju.

Uz vjernike iz Bosne i Hercegovine, najviše je bilo mladih iz Hrvatske, Austrije, Slovačke, Njemačke, Italije, Francuske, SAD-a i Australije.

Dosad najposjećeniji, jubilarni, 20. Mladifest, koji je vodio fra Danko Perutina, protekao je u najboljem redu i radosnom ozračju, obilježen molitvom, klanjanjem Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu, predavanjima i pjesmom sudionika iz 69 zemalja, sa svih pet kontinenata. Po prvi put na festivalu su organizirano nazočili i mladi iz Danske.

PETODNEVNI PROGRAM

Svetu misu na otvorenju »Mladifesta« predvodio je provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Ivan Sesar, koji je u propovijedi istaknuo kako u

Međugorju Nebeska Majka neumornom majčinskom ljubavlju poziva sve vjernike da slijede Isusa. Fra Ivan Sesar je pozvao mlade da budu vjerni Kristovi sljedbenici, ističući kako ih za to očekuje neprocjenjiva nagrada.

Tijekom petodnevnog programa u Međugorju, najvećem Gospinom svetištu u regiji, mladi s pet kontinenata sudjelovali su u molitvama, svetim misama, izricanju svjedočanstava, procesijama, koncertima i plesu te duhovnom odmoru. O svojim životnim i međugorskim

iskustvima svjedočili su Gospini vidiozi, teolozi, svećenici te bivši ovisnici. Predavači i svjedoci pozvali su mlade da s Marijom rastu u mudrosti i ljubavi, kako bi, prema Papinom pozivu, postali sol zemlje i svjetlost svijeta.

Svoje svjedočanstvo o životu u paklu droge i putu ozdravljenja, a sve utkano u poruku Spasenja, dojmljivo su uprizorili na vanjskoj pozornici članovi zajednice »Cenacolo«. Upečatljiva je bila i tradicionalna procesija kroz župu Međugorje, ukrašena nepregled-

nom ljepotom mladih svih boja i rasa, jezika i naroda, prepoznatljiva po molitvi i pjesmi, te bakljama, zastavama i natpisima imenima svojih zemalja.

OKUPLJANJE MLADIH

Mladima se obratio i međugorski župnik fra Petar Vlašić pozivajući ih i na sljedeći, 21. susret mladih – Mladifest, koji će u Međugorju biti održan u kolovozu 2010. Naime, i ovaj je susret bio još jedno iznimno duhovno iskustvo za sve mlade koji su na njemu sudjelovali, stoga su svi pozvani i sljedeće godine doći u Međugorje na susret mladih kao i na susret mladih cijeloga svijeta sa Svetim Ocem u Torontu u Kanadi. Inače, 20. međunarodni molitveni susret mladih je ove godine održan na temu »Što god vam rekne, učinite«. Organizatori navode kako je međugorski međunarodni molitveni susret mladih postao jedno od najznačajnijih svjetskih okupljanja mladih današnjice.

Arijana Beus

Novi apostolski nuncij u Srbiji

Papa Benedikt XVI. imenovao je novim apostolskim nuncijem u Srbiji nadbiskupa *Orlanda Antoninija*, dosadašnjeg apostolskog nuncija u Paragvaju. Nadbiskup Antonini rođen je 1944. godine u mjestu Villa Sant' Angelo, nedaleko od L'Aquile. Za svećenika je zaređen u 42. godini, a za biskupa je posvećen 1999. godine. Nakon redovnog studija teologije, doktorirao je na Kanonskom pravu. U diplomaciji Svete stolice je od 1980. godine. Antonini će u Srbiji naslijediti dosadašnjem nuncija *Eugenija Sbarbara*, koji odlazi iz Beograda nakon gotovo deset godina. Novi nuncij bi svoju službu trebao započeti u rujnu ove godine.

Kratke obavijesti

15. kolovoza - obilježava se blagdan Marijina uznesenja na nebo, koji je u nadoru poznat kao Velika Gospa ili Gospojina.

Među marijanske pučke blagdane spada i Marijino uznesenje na nebo. Božji je narod onim svojim vjerničkim osjetilom osjetio da je to dan Marijine slave i zato u molitvi, pjesmi, djelima pobožnosti daje oduška svojoj radosti. Teologija nas uči da je Marijino uznesenje dušom i tijelom na nebo kruna njezina bogomajčinstva, vječnog djevičanstva i bezgrješnog začeca. Nauk o Marijinu uznesenju na nebo po završetku njezina zemaljskoga života proglasio je člankom vjere 1. studenoga 1950. papa Pio XII. Iako je ta dogma proglašena tek u novije vrijeme, njoj prethodi duga tradicija, stara gotovo kao i sama Crkva.

16. kolovoza - obilježava se blagdan Svetog Roka - proštenje u župnoj crkvi sv. Roka u Subotici. Euharistijsko klanjanje tijekom dana je od 8 do 16,45 sati, a svečana sveta misa je u 17 sati, pod kojom će biti i blagoslov trudnica. Pozivaju se svi parovi koji očekuju dijete, a žele sudjelovati na misi da se jave radi lakše organizacije (tel.: 024 554 - 896).

Od 15. do 22. kolovoza molit će se pobožnost u kapeli svetog Roka u Subotici.

Od 23. kolovoza pa sve do 29. travnja 2010. godine večernja sveta misa u katedrali počinje u 18 sati.

U ponedjeljak 10. kolovoza u svečanoj dvorani »Augustinianuma«, biskup sarajevski mons. dr. Petar Sudar održao je predavanje na temu katoličkog školstva u Bosni i Hercegovini

NADAHNUĆE NAŠEM ŽIVOTU

Uznesenje Marijino

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Sutra je Velika Gospojina. Najveći marijanski blagdan. Marijino uznesenje na nebo. Koliko je to velika tajna, želim u ovom članku većim dijelom prenijeti misli pape Benedikta XVI. iz njegove knjige »Kći sionska«, koji razmatra i ovo otajstvo. Unaprijed znam da će stil Ratzingera i vama i meni biti težak, ali zašto se ne bi uputili u jedno teološko razmišljanje za ovu zgodu?

ROĐENJE JE DIO SMRTI

Kao što je ljudski život izgrađen tako da je spušten u jedan svijet u kojemu je smrt uvjet života, tako je i rođenje uvijek dvoznačno: umri i postani istodobno. Riječi presude iz knjige Postanka točno opisuju ovu sudbinu čovjeka; dvoznačnost Evina lika izriče ovu dvoznačnost biološkoga nastajanja: rođenje je dio smrti, događa se pod znakovima smrti i upućuje na nju i u određenu je pogledu participira, pripravlja i pretpostavlja. Roditi život uvijek znači: otvoriti sama sebe smrti. Ako je Marija doista Bogorodica, ako rađa onoga koji je smrt smrti i naprosto život, onda je takvo biti-Majka-Božja uistinu »novo rođenje« nova vrsta rađanja, usred onoga staroga, kao što je Marija Novi savez usred Staroga i kao pripadnica Staroga. Ovo rođenje nije »umri«, nego samo »postani« prodor života, koji uklanja ovo »umri« i konačno ga ostavlja iza sebe. Tako naziv »Bogorodica« s jedne strane ukazuje povratno na Djevicu: ovaj život nije začet u svakodnevnomu umri i postani, nego je čisti početak; on unaprijed ukazuje na Uznesenje: iz ovoga rođenja ne dolazi smrt nego samo život. Uvjet ove nove »generacije« nije odstupanje stare, nego ona ostvaruje konačnu valjanost svega.

Rekli smo da živi onaj koji smije biti veličan i slavljen s Božjim imenom. Dodali smo: kod Marije i samo kod nje (koliko znamo) to vrijedi na konačno-valjan, bezuvjetan način, jer ona označava samu Crkvu, njezinu konačnu spašenost, koja više nije samo obećanje koje se tek treba ostvariti, nego je već činjenica. Čini mi se da je u ovome pogledu značajan tekst apostola Pavla: »Umrli ste i vaš je život skriven s Kristom u Bogu«. Time se hoće reći: postoji nešto poput »uzašašća« krštenoga, o kojem posve izričito govori u Efežanima: »S njime nas uskrisi i posadi na nebesima u Kristu Isusu«. Krštenje je prema ovomu tekstu udioništvo ne samo u Isusovu uskrsnuću, nego i u njegovu uzašašću.

SKRIVENI ŽIVOT ONDJE, U PROSLAVLJENOME, UZVIŠENOM GOSPODINU

Kršteni je kao kršteni, i ukoliko to jest, već sada uvučen u uzašašće na nebo i živi svoj skriveni

Roditi život uvi-

jek znači: otvori-

ti sama sebe smrti.

Ako je Marija doi-

sta Bogorodica, ako

rađa onoga koji je

smrt smrti i naprosto

život, onda je takvo

biti-Majka-Božja uisti-

nu »novo rođenje«

nova vrsta rađanja,

usred onoga staroga,

kao što je Marija Novi

savez usred Staroga

i kao pripadnica Sta-

roga.

(istinski!) život ondje, u proslavljenomu, uzvišenom Gospodinu. U svjetlu ovoga teksta formula o Marijinu »uznesenju« tijelom i dušom gubi svaku spekulativnost i proizvoljnost; ona je doista samo najviša forma kanonizacije: kaže se da je u onoj koja je rodila Gospodina »najprije srcem, a potom tijelom« (Augustin), za koju se, prema Lk 1,45, može ustvrditi da je imala bezgraničenu vjeru, to jest nutarnji sadržaj krštenja, i u kojoj je tako ostvarena sva bit krštenja, smrt progutana u Kristovoj pobjedi, da je u njoj bez ostatka prevladano sve što se još opire krštenju (vjeri) po smrti zemaljskoga života. No tako ova tvrdnja, koja utemeljena u Novome zavjetu posve jasno pokazuje Marijinu osobnost u vezi s izvještajem, iznova se združuje s tipološkim kontekstima. Ona koja je posve uronjena u Kristu osobna je stvarnost prave Crkve i nije samo obećana nego i tjelesna izvjesnost spasenja Crkve koja je u njoj već spašena: novi Izrael neće biti odbačen. Već je uznesen u nebo, o čemu postoje dragocjeni tekstovi crkvenih otaca, koji zapravo samo razvijaju ono što je već dano u Bibliji.

Na koncu još jedna napomena. Luka pripovijeda u izvješću o Marijinu posjetu Elizabeti da je Ivan, čuvši Marijin pozdrav, »zaigrao od radosti u majčinoj utrobi«. Za izraz radosti primjenjuje istu riječ (»zaigrati«) kojom se služi da bi izrazio radost onih koji su pogođeni blaženstvima. U jednome od starih grčkih prijevoda Staroga zavjeta također se pojavljuje ova riječ ondje gdje se opisuje Davidov ples pred Kovčegom Saveza koji je konačno vraćen kući. Možda Laurentin ipak nema posve krivo kada drži da je čitav prizor izgrađen usporedo s prizorom dolaska kući Kovčega Saveza, tako da bi »igranje« djeteta bilo nastavak ekstatične Davidove radosti zbog jamstva Božje prisutnosti. Bilo kako bilo, ovdje je izraženo nešto što se gotovo posve izgubilo u ovomu našem kritičkom stoljeću, a što iznutra pripada vjeri: za nju je bitna radost zbog Riječi koja je postala čovjekom, poskakivanje od radosti pred Kovčegom Saveza u veselosti onoga koji zaboravlja sama sebe jer je spoznao Božju spašavajuću blizinu. Samo ako se ovo shvati, može se pojmiti i štovanje Marije: ono je, onkraj svih problema, zahvaćenost radošću zbog toga što postoji istinski, neuništivi Izrael; ono je blaženo uranjanje u radost *Veliča*, a time i pohvalnica onome komu se Kći sionska duguje i kojega nosi kao istinski, nepropadljivi i neuništivi Kovčeg Saveza.

Neka je, dakle, najveći Marijin blagdan nadahnuće našem životu koji je već zakoračio u vječnost, jer smo krštenjem suobličeni Kristu. To je kršćanska antropologija i prava vizija čovjeka: tijelo i duša.

Prirodno je najljepše

***U kući izgrađenoj prije 30 godina na sjevernom rubnom dijelu Sonte žive tri generacije obitelji Jakšić *
Odmah po dovršetku gradnje kuće Ivka i Marin su počeli uređivati i okućnicu, u kojoj je sve urađeno vlastitim rukama *
Natkrivena terasa i umjetno jezerce cijelom su obitelji najdraži kutak za odmor***

Piše Ivan Andrašić

U kući na Apatinskom putu bb, koja zbog specifične lokacije na sjevernom, rubnom dijelu Sonte pomalo podsjeća na brdsku, žive tri generacije obitelji Jakšić: umirovljenici Ivka i Marinko, stariji sin Igor i snaha Slađana, te unučad Andreja i Andrej. U njihovo dvorište silazi se stubište s ceste, u čijoj je razini kat. Silaskom sa stubišta naći ćete se u mini-krajobliku, koji je karakterističan za blago brdska područja. Umjetno jezerce s kamenitim »obalama«, prava šumica koju tvore i četinari i voćke ovoga podneblja, palmice, razno ukrasno raslinje, egzotično i autohtono.

»ŠMINKANJE« OKUĆNICE

Ivka i Slađana su »zadužene« za »šminkanje« okućnice. »Ovu okućnicu počela sam oblikovati i uređivati odmah po useljenju u novoizgrađenu kuću prije trideset godina. Svakako, ne bih uspjela bez pomoći supruge Marinka, a

kasnije i sinova Igora i Vlade. Desna ruka u ženskim poslovima mi je snaha Slađana. Održavanje ovakve okućnice oduzima puno vremena, ali nam je zato, u smiraj dana, najveće zadovoljstvo obiteljski zasjesti pod krov ove terase. I ovo jezerce je urađeno našim rukama. Kamenje smo donosili s Dunava, posadili i uzgojili ukrasne vođene biljke. Vodu mijenjamo redovito i u ovim vrelim danima imamo dojam kako nas već svojim izgledom osvježava«, kaže Ivka.

Središtem okućnice dominira natkrivena terasa. Svjetlosmeđu boju drveta i crvenilo crijepa upotpunjava šarenilo cvijeća i zelenilo ukrasnog raslinja. »Terasu smo izradili sinovi i ja. U početku smo imali ideju kako bi trebala izgledati, a sva trojica smo imali i pomalo znanja i puno volje, tako da nam nije bio problem zamišljeno i realizirati. Nismo bili brzi poput kvalificiranih majstora, ali smo radili s ljubavlju, pa smo terasi dali i ovu toplinu, koju sigurno ne bi imala

Jakšićevi u ugodnoj hladovini

da je urađena rukama profesionalca. Nema tu baš puno strojne obrade. Skoro u cjelini terasa je rađena ručno«, priča nam Marin.

PREDVEČERJE – NAJDRAŽI DIO DANA

Nedaleko od terase još je jedan mini-objekt neobičnog izgleda.

Česma, kako ne bi štrčala svojim izgledom, ozidana je i pokrivena. »Česmu smo ozidali Igor i ja. Nekako nam je smetao njezin izgled, koji se nikako nije uklapao u okoliš. Od opeka i kamenih pločica ozidali smo postolje za kante, a od opeka staroga formata ozidali smo »kućicu« oko cijevi. »Fasadu« smo uredili od lomljenog i ribanog biber-crijepa i cementne žbuke. Sve to pokrili smo biber-crijepovima i crvenim »grbacima«. Tako se sad izgled naše česme u cijelosti uklapa u izgled okućnice«, dodaje Marin.

Najdraži dio dana za obitelj Jakšić je predvečerje. U to vrijeme svi se, s velikom voljom, okupljaju za stolom ograđene terase kraj, kako kažu, jezera. »Ljepotu smiraja dana u našem vrtu poklanjamo isključivo svojoj obitelji. I djeca su navikla na ova okupljanja, pa su u to vrijeme s nama. Svekrva i ja nastojimo tijekom dana uraditi ženski dio posla, u vrtu ne smije biti ni papirića, ni suhog lišća ili trave, voda u jezercu mora biti promijenjena, tako da se osjeti svježina. Teže poslove uradi muški dio obitelji, a koliko god mi darivali ovom vrtu svojega slobodnoga vremena, vrt nam zauzvrat pruža dojam smirenosti i spokoja. Ljubav za ljubav«, kaže na kraju snaha Slađana.

Omiljeni kutak za odmor

Piše: dr. Marija Mandić

Toplinski udar

Toplinski udar jedna je od najtežih komplikacija termičkog stresa. Do ovog stanja dolazi u uvjetima povišene vanjske temperature i visokog postotka relativne vlažnosti zraka, kao i kod pregrijanosti i dugotrajnog mišićnog rada. Zbog intenzivnog izlaganja organizma toploti dolazi do otkazivanja termoregulacijskih mehanizama, i u takvim slučajevima tjelesna temperatura može naglo porasti i u razmaku

neki antidepresivi i antipsihotici, antihistaminici, te lijekovi za liječenje Parkinsonove bolesti.

Postoje dva osnovna tipa toplinskog udara. Jedan se češće javlja kod mladih osoba koje se dulje vrijeme izlažu tjelesnim aktivnostima pri visokim temperaturama zraka. Ovo predstavlja i jedan od najčešćih uzroka smrti mladih sportaša. Drugi tip je tzv. klasični toplinski udar koji se javlja kod starijih osoba (pogotovo kroničnih bole-

bljedilo kože, znojenje, proljev, glavobolja, ali s najčešće normalnom tjelesnom temperaturom. U težim stadijima bolesti pojavljuje se vruća i suha, blijeda ili modra koža, nepravilan puls, glavobolja, grčevi u mišićima, proširene zjenice, ubrzano disanje, mentalna konfuzija (nepovezan govor, dezorijentiranost, agresivno ponašanje, halucinacije), tromost, tjelesna temperatura iznad 40° C, te na kraju dolazi do gubitka svijesti.

PRVA POMOĆ: Liječenje se sastoji u što bržem snižavanju tjelesne temperature (uklanjanje suvišne odjeće, stavljanje oboljelog u hlad ili rashlađene prostorije, kvašenje kože, izlaganje tijela zračnoj struji, unos tečnosti itd. Ako je u pitanju toplinski udar, važno je unošenje veće količine minerala odnosno konzumiranje mineralnih voda ili obične vode s dodatkom kuhinjske soli. Svakako je potrebno i hitno pružanje liječničke pomoći, jer ovo stanje može uzrokovati trajni invaliditet ili smrt.

PREVENCIJA: Toplinski se udar može preduprijeti unošenjem dovoljne količine vode i hlađenjem tijela, umivanjem lica, kvašenjem

glave, ruku, vrata. Najvažnije je da se pije puno vode te je potrebno flašu vode nositi svuda sa sobom. Odjeća treba biti od prirodnog materijala, pamuka i svijetlih boja. **DJECA:** Kako biste izbjegli opasnost od toplinskog udara, oblačite bebu lagano kada je toplo i postavljajte se da više vremena provodi u hladu kada izadete van. U ljetnim danima potrudite se bebi davati više tečnosti nego obično.

Znatno češće, ali i opasnije situacije u kojima može doći do toplinskog udara djece su one kada novorođenče unosite u automobil koji je bio parkiran na suncu. Nikada se ne smije zaboraviti na činjenicu da dijete mlađe od godinu dana ne reagira na tako visoku vanjsku temperaturu kao starije dijete ili odrasla osoba i lako može uslijediti toplinski udar. Stoga ako je automobil pregrijan, treba otvoriti vrata i prozore, te ga dobro prozračiti i uključiti ventilaciju uz spuštenu prozorska stakla, sve dok temperatura u unutrašnjosti vozila ne postane podnošljiva. Tek tada možete dijete unijeti u automobil, gdje svakako treba imati svoju sjedalicu, primjerenu dobi.

od 10 do 15 minuta doći i preko 41° C. Ovo dovodi do kolapsa kardiovaskularnog sustava, otkazivanja mišića i organa, poremećaja svijesti, kome i u najtežem slučaju – smrti. Obično se javlja ljeti, zbog naglog porasta temperature, ali za razliku od sunčanice ne mora nastati kao posljedica izravnog izlaganja suncu. Neki lijekovi imaju u sebi supstancije koje utječu na termoregulaciju, pa osobu koja ih uzima čine sklonijom da doživi toplinski udar. To su na primjer: gastrointestinalni lijekovi,

snika) i djece, kod kojih je sustav za regulaciju tjelesne temperature oslabljen.

SIMPTOMI: Na pojavu blažeg toplinskog udara ukazuju slabost i mučnina, vrtoglavica i povraćanje,

Poštovani čitatelji,
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica

Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

HODOČAŠĆE U TAIZÉ

Mjesto duhovne potrage

Ove godine sam išla sedmi put. Apeliram na mlade da dođu, vide i osjete spokojstvo Taizéa, kaže Antonia Nikolić iz Subotice * Idući put ponijet ću gitaru i u zboru ću svirati taizéjske pjesme, koje me nadahnjuju svaki put kad ih čujem, kaže Emil Vojnić iz Subotice * Taizé je idealno mjesto za one koji se žele približiti Bogu, i općenito bolje upoznati samog sebe, kaže Zlatko Šalov iz Sombora

Prošloga se tjedna još jedna subotička grupa mladih vratila s Hodočašća mira i povjerenja na Zemlji, kojeg organizira ekumenska zajednica braće u Taizéu. Osim hodočasnika iz Subotice, u Taizéu je toga tjedna iz Srbije bila još i grupa iz Srijemske Mitrovice, te su oni, skupa s hodočasnici iz mnogih europskih zemalja, ali i onih s ostalih kontinenata, bili među preko 4000 mladih, dok je za sljedeći tjedan najavljeno i do 5000 hodočasnika. Doma su se vratili s novim iskustvima, samopouzdanjem i, što je najvažnije, ispunjeni snagom Duha

Svetoga, kojom će ozračje Taizéa unijeti u svoje domove i nastaviti slaviti Boga onako kako su to radili u tom malom francuskom mjestu smještenom na jednom od burgundijskih brijegova.

DOČEK S RADOŠĆU

Zajednička molitva u Crkvi pomirenja, kako je braća nazivaju, ostavlja vjerojatno najjači dojam na svakog istinskog vjernika, ali i oni koji nisu religiozni ipak su priznali kako postoji nešto posebno u toj molitvi što im daje unutarnji mir i sreću, te uspijeva udružiti ljude svih vjera i narodnosti i usmjeriti ih prema jednoj osobi, a to je Isus Krist. On je bio taj koji je bratu Rogeru dao znak da mora stvoriti prostor u kome će svi kršćani, ali i ostali vjernici, osjetiti Kristovu ljubav i gdje će svi biti jednaki, bez obzira na novčano i zdravstveno stanje.

Razni su razlozi zbog kojih ljudi posjećuju Taizé. Neki dolaze upoznati Boga, pronaći sebe i svoj cilj u životu, naći smisao života, upoznati nove ljude i njihove običaje. Neki opet dolaze jer im je dosadno doma, ne znaju gdje bi za ferije, ili su čuli kako se na putu do Taizéa i u povratku obilaze brojni europski gradovi, a tu su, naravno, i šoping centri koji uistinu znaju biti jeftiniji od naših. U svakom slučaju, taizéjska braća svakog od nas dočekuju s radošću, jer smo ipak svi Božja djeca, i bez obzira dolazili mi iz religioznih razloga ili ne, svi se sljedećeg ljeta poželimo vratiti.

»Priznajem, prvi put sam u Taizé išla zbog Pariza, Beča i sličnih poznatih gradova«, priča nam Antonia Nikolić (29) iz Subotice, koja je prvi put na ovo hodočašće krenula 1998. godine. »O samom Taizéu ništa

Pred zvonikom Crkve pomirenja

Ovak, mjesto gdje se mladi navečer okupljaju, pjevaju i sviraju do ponoći

nisam znala. Kada sam stigla u to malo selo, odmah me je uhvatio neki čudan mir koji je tamo vladao. Bila sam iznenađena što je ovo malo selo bilo puno mladih iz cijelog svijeta. Bilo nas je sa svih kontinenata i, gle čuda, sporazumijevali smo se. Pričali smo engleski, hrvatski, mađarski, možda i neke druge jezike, ali svi smo u srcu nosili ljubav i to smo davali jedni drugima. Navečer, kada smo se skupili u crkvi, jedan stari brat je samom svojom pojavom izazvao veliko ushićenje. Nije puno pričao, ali nam je svima ulio u srca nadu da smo svi pozvani od Krista da dajemo ljubav i mir. To je bio brat Roger. Tih nekoliko dana je brzo prošlo, ali su mi zauvijek ostali u sjećanju. Molila sam Krista da mi omogući da još mnogo puta budem na ovom svetom mjestu, jer ovdje nalazim svoj mir. Ove godine sam išla sedmi put. Apeliram na mlade da dođu, vide i osjete spokojstvo Taizéa.«

PRONALAZENJE MIRA I SREĆE

Način na koji je molitva u Taizéu organizirana vrijedan je hvale, jer je ona tako osmišljena da se svi osjećaju ugodno. Na molitvi se Boga moli pjesmom. Pjesme su ustvari citati iz Svetog pisma i pjevaju se na latinskom, engleskom, francuskom te svim onim jezicima kojima se služe hodočasnici koji su tog tjedna tamo, pa smo tako i mi čuli pjesme na hrvatskom jeziku.

Emil Vojnić (25) iz Subotice je sudjelovao u mnogim taizéjskim zimskim susretima, ali je u Taizé prvi put došao ove godine. Razlika između molitve zimi i molitve ljeti je, kaže, ta što je zimi hladno sjediti na podu dvorane u kojoj se moli, dok je ovdje jedne večeri, nakon večernje molitve, ostao sjediti u crkvi do kasno u noć, jer je osjetio ugodnost u zraku koju nije htio napustiti.

»Jednoga dana me strašno boljela glava i otišao sam na podnevnu molitvu. Za vrijeme desetominutne tišine moj se mozak u potpunosti opustio i iz crkve sam se prema mjestu gdje se dijeli ručak uputio kao

Vrijeme objeda

nov čovjek, glavobolje više nije bilo«, kaže Emil Vojnić, kojemu je bilo žao što sa sobom nije ponio gitaru, na kojoj svira domaći i strani rock sa svojim bendom na tulumima, ali će je obavezno ponijeti sljedećeg ljeta, te će u zboru svirati taizéjske pjesme, koje ga nadahnjuju svaki put kad ih čuje.

Zlatko Šalov (22) iz Sombora do sada nije bio niti na jednom susretu, te je ovog ljeta imao priliku prvi put otići u Taizé.

»Način na koji se živi u tom malom mjestu, najbolje bih mogao opisati kao duhovnu potragu«, kaže Zlatko Šalov. »To je idealno mjesto za one koji se žele približiti Bogu, i općenito bolje upoznati samog sebe. Također bih preporučio i svima onima koji nisu religiozni da odu u Taizé, jer će tamo imati priliku upoznati puno mladih ljudi iz različitih zemalja i kultura«.

I doista, ima tamo puno mladih i to ne samo iz Europe. Dolaze i iz Kenije, Senegala, Indije, Vijetnama, Kine, SAD-a, Brazila, a djeca, čiji su preci dolazili u međusobne sukobe zbog dijelova teritorija ili razlika u vjeri, danas zajedno razgovaraju i tumače život velikog učitelja i spasitelja svih nas i pronalaze zajedničku vjeru i put prema Božjem kraljevstvu.

Ovo nam blagoslovljeno mjesto pruža priliku da kroz duhovno tražanje i molitvu pronademo mir, sreću i zajedništvo u podneblju iz kog potječemo i u kojem živimo. »Mogu li ovdje ponoviti da je moja baka s majčine strane intuitivno otkrila neku vrstu ključa ekumenskog poziva i da mi je ona otvorila put njegova ostvarenja?«, opisuje brat Roger, kojega je odgojila protestantska obitelj, oblikovanje svog ekumenizma u knjizi »Bog može samo ljubiti«. »Svjedočanstvo njezina života ostavilo je trag već u mojim mladim danima, i ja sam našao svoj osobni kršćanski identitet mireći u sebi vjeru svojeg podrijetla s otajstvom katoličke vjere, ne prekidajući zajedništvo ni s kim.«

Tomislav Perušić

Subotnja večernja molitva sa svijećama

Čekajući na objed

NENO BELAN, PJEVAČ

Kantautor uvijek ima prednost

S obzirom da sam pišem svoje pjesme, mogu ih izvoditi onako kako ja smatram da je to najbolje

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Subotnji koncert *Nene Belana* i Fiumensa u dvorištu HKC »Bunjevačko kolo«, organiziran je kao dodatni program ovogodišnje Dužijance i svojom je osobenošću pridonio posve drugačijem doživljaju središnje proslave žetvenih svečanosti. Riječki Splićanin, glazbeno praćen sugrađanima iz grada u kojemu živi već gotovo dva desetljeća, pjevao je stare i nove hitove ljubavnih pjesama koje su ga isprva proslavile s negdašnjim sastavom »Đavoli«, a potom umjetnički potvrdile s »Fiumensima«. Za Suboticu posve nesvakidašnje klupsko ozračje, ugodna ljetna noć i odlična svirka, ostat će dugo u pamćenju svih posjetitelja Belanova koncerta, baš kao što su to ostale i njegove pjesme čije su riječi svi pjevali uglas.

POVRATAK U SUBOTICU

»Ponovni dolazak u ovaj grad donosi mi nostalgiju sjećanja na neko davno vrijeme kada sam skupa s 'Đavolima' 1985. godine gostovao na Subotičkom omladinskom festivalu. Nismo još bili poznati, a sjećam se kako nas je publika isprva dočekala s određenim podozrenjem, zbog našeg stila oblačenja (crne košulje i hlače, uz kravate op. a), ali kada je glazba krenula, ubrzo su se svi rasplesali i bilo je super«, prisjetio se Neno svog prvog posjeta najvećem gradu na sjeveru Bačke.

GLAZBA I EMOCIJE

Belanov glazbeni izričaj temelji se na dojmivim stihovima ljubavne tematike uglazbljenim u maniri melodija iz vremena The Beatlesa i Beach Boysa, romantike koja je njegovala nježnost koje danas ima sve manje.

»Glazba i emocija su dvije vrlo srodne kategorije. Ako je glazba potpomognuta emocijom onda je to

prava stvar. Sukladno tome, ukoliko glazba nema emociju u sebi ona jednostavno ne može biti uspješna. Suvremena računalna glazba, koja sve više vlada svjetskom zabavnom scenom, nema tu snagu izvorne emocije. Svaka njoj čast, ali osobno

mislim kako prava ljubavna 'stvar' treba biti odsvirana na stari dobar način.«

KANTAUTOR

»S obzirom da sam pišem svoje pjesme mogu ih izvoditi onako kako ja smatram da je to najbolje,

Rijeka snova

Pjesma »Rijeka snova« je, prema službenom izvješću ZAMP-a, u prošloj 2008. godini bila najviše emitirana pjesma na valovima hrvatskih radijskih postaja.

vima hrvatskih, i ne samo hrvatskih radijskih postaja.

»Zanimljivo je kako glede odabira pjesama i predviđanja koja bi pjesma mogla postati hit, nisam uvijek bio baš veliki prorok. Najbolji primjer je pjesma 'Stojim na kantunu', koju sam čak htio izbaciti iz materijala za pripremanje albuma, dapače djelovala mi je glupo i imao sam ozbiljnih svađa s našim tadašnjim menadžerom u svezi s njom. A on mi je rekao: 'Ne da ćeš je staviti, nego će ona biti A1 tj. prva numera na ploči'. I zahvaljujući njegovoj upornosti pjesma je ušla na ploču i postala veliki hit. Opet, dok je nastajala pjesma 'Sunčan dan', znali smo kako bi ona mogla postati hit, ali nismo mogli ni sanjati da će postati tako veliki hit. Tako vam je to u stvaranju 'hitova', nikad ne možete biti sigurni u što će se oni pretvoriti vremenom njihova eksploatacija.«

FIUMENS

Prateći band Fiumens godinama svira uz Nenu Belana, izvršno upotpunjujući njegov glazbeni izraz u što su se, po prvi puta uživo, mogli uvjeriti i svi posjetitelji njihovog koncerta u »Bunjevačkom kolu«.

»Zahvaljujući ljudima iz Rijeke koji čine moj prateći band 'Fiumens' i njihovom senzibilitetu, imamo jedinstveni spoj moje južnjačke, mediteranske topline i riječke urbanosti, koji donosi specifičan zvuk i jedan novi moment u glazbi koju sviramo. Rijeka je, za razliku od Splita koji je tipični mediteranski grad, mnogo urbanija i bliža europskom izričaju. Nastavit ćemo i dalje njegovati taj naš zajednički stil, svirati i pjevati svuda gdje nas pozovu, baš kao što sam na moju veliku radost, poslije toliko godina ponovno nastupio i pred subotičkom publikom«, zaključio je razgovor Neno Belan, autor mnogih nezaboravnih pjesama poput »Ivone«, »Rock galame«, »Dotakni me usnama« i mnogih drugih koje je otpjevao u toploj subotičkoj ljetnoj noći.

a kada bih izvodio pjesme koje drugi stvaraju morao bih razmišljati o tome hoću li uspješno pogoditi zamisao drugog autora. Ovako je to mnogo bolje, u tehničkom i, ponovno naglašavam, emotivnom smislu. Moje su pjesme proživljene priče i njihov naboj publika prepoznaje i zbog toga ih voli. Upravo zbog toga i mislim kako dobar kantautor ima stanovitu prednost nad izvođačem koji ne stvara glazbu koju izvodi.«

HITOV

Mnogi su veliki hitovi, još iz doba nekadašnje zajedničke države, svrstali Nenu Belana i »Đavole« u sam vrh popularne glazbe, a neki od njih se i danas mogu poslušati na valo-

More

Belan je rodnj Split i grad iz kojeg je potekao njegov glazbeni izričaj, 1995. godine zamijenio Rijekom u kojoj i danas živi. »More vjerojatno itekako utječe na stvaranje glazbe kojom se bavim. Šarenilo boja, mirisa i okusa morske sredine ima snagu koja se inspirativno pretače u stihove i melodije, formirajući nas primorce u iznimno specifične ličnosti.«

U NEKOLIKO REDAKA

ZIMNICA

Vrijeme je pripremanja zimnice. Naveliko se kupuje raznovrsno povrće i voće, koje se potom termički obrađuje i ostavlja na police ostava. Kuha se rajčica, peku se paprike, ostavljaju se kompoti i raznovrsne slatke stvari od voća. I što je najbolje od svega, cijene su, barem u ovom trenutku i ovom dijelu sezone, vrlo pristupačne. Eh, kada bi se ista metoda pripremanja zimnice mogla nekako realizirati u svezi s toplotnom energijom, koja je sada posve besplatna i često prekomjerna, pa da i nju ostavimo za sljedeću zimu...

DUŽIJANCA
2009.MODNI DETALJI
OD SLAME

FOTO KUTAK

Trenutak odmora

KVIZ

Autori knjiga koje smo voljeli
Tko je napisao...

- »Pipi dugu čarapu«
- »Dr. Doolittle«
- »Tom Sawyer«
- »Djeca kapetana Granta«
- »Otok s blagom«
- »Guliverova putovanja«

Astrid Lindgren
Hugh Lofting
Mark Twain
Jules Verne
Robert Lewis Stevenson
Jonathan Swift

VICEVI

Sin: Mama, učiteljica je jučer poslala Ivicu doma jer se nije umio!

Mama: I, jeste li i vi ostali nešto iz toga naučili?

Sin: Jesmo. Danas se pola razreda nije umilo!

Sin: Mama, ja ne volim ovaj sir s rupama.

Mama: Neka sine, samo ti pojedi sir, a rupe ostavi.

Sin: Mama, da pokažem večeras tati svjedožbu?

Mama: Nemoj sine molim te, ja sam mu već pokazala račune.

KONJIČKE UTRKE

Spektakl na somborskom hipodromu

Oko četiri tisuće ljudi prošle je nedjelje na somborskom hipodromu pratilo veliki konjički spektakl. Na programu je bilo 11 kasačkih utrka (10 jednoprežnih i jedna dvoprežna), za koje je vladao veliki interes ljubitelja ovog sporta iz zemlje i inozemstva. Organizator utrka Konjički klub »Vojvođanin« iz Sombora, potrudio se oko dobre organizacije za dva jubileja – 45. utrke za pokal Somborskih novina i 10. utrke za pokal Grada Sombora. Zbog iznimno jake konkurencije, neki su se naknadno ispisali prije početka utrke.

Predsjednik KK »Vojvođanin« prof. dr. *Stevan Maširević* je pozdravio goste iz Hrvatske, Slovenije, Mađarske, kao i goste iz naše zemlje, te poželio pobjedu najboljima. Ovo nisu bile samo utrke na somborskom hipodromu, već događaj koji je okupio stare zanatlije, golubare koji su prije početka utrke pustili 45 golubova, kao i djecu koja su u likovnoj radionici inspirirana ovim utrkama naslikala crteže

za koje su bila nagrađena. Priređen je i izbor najljepše dame, najljepšeg dječjeg šešira i šešira za dame, te druga brojna iznenađenja. Najinteresantniji favoriti bili su Džoni Keš, grlo iz Slovenije, Jegrevu s Palića, Tiptronik iz Subotice, Argon SL iz Tavankuta, kao i Aron i Dajson iz Subotice. Pobjednik 45. međunarodne kasačke utrke za pokal Somborskih novina bilo je grlo Jegrevu, vlasnika *Lászla Berenyija* s vozačem *Tiborom Hajnalom* iz Mađarske. Vrijeme pobjednika je 1.17.9. Drugoplasirano je bilo grlo Dajson iz Subotice, a treće mjesto pripalo je grlu Tiptronik. Najbrža utrka dana, 10. utrka za pokal Grada Sombora poznata i kao »Brza partija«, okupila je 12 elitnih kasača. Pobjednik iz dva trčanja je grlo Bessie s vozačem *Branislavom Mukićem* iz Subotice. Vrijeme pobjednika bilo je 1.14.5.

Rekord staze u brznoj partiji istražalo je grlo Lester s vozačem *Jožef Sagajom* iz Slovenije. Vrijeme rekorda je 1.14.4.

Zlatko Gorjanac

PROF. DR. STEVAN MAŠIREVIĆ, PREDSEDNIK KK »VOJVOĐANIN

»Moram kazati kako sam zadovoljan elitom koja se okupila na somborskom hipodromu. Ovo su internacionalne utrke i veoma mi je drago što imamo goste iz Hrvatske, Mađarske, Slovenije, uz najbolje natjecatelje iz Srbije. Mi danas imamo onakva vremena kakva nikad nismo imali u Somboru, a naši sugrađani nisu imali priliku vidjeti tako brze konje. Želio bih s našim konjima sudjelovati i na nekom od hrvatskih hipodroma, te preko sporta razvijati dobrosusjedske odnose. Bilo je mnogo prijavljenih te nisu svi mogli sudjelovati na ovim trkama, stoga smo nekima savjetovali da se vrate u Beograd kako bi se i tamo održale utrke. Mi dajemo dobre nagrade i to su najskuplje i najbolje plaćene utrke u okolici. Trudili smo se napraviti doista lijep ambijent i da se svi ugodno osjećaju na našem lijepo uređenom somborskom hipodromu.«

TIBOR HAJNAL, VOZAČ GRLO JEGREVU

»U Somboru mi se veoma sviđjelo i moram reći kako je ovdje okupljeno puno više ljudi nego u Budimpešti. Vidim kako ovdje ljudi ne dolaze zbog kladionice već prvenstveno radi ljubavi prema životinjama, što mi se posebno dopada. Grlo Jegrevu vozim tri mjeseca, u Budimpešti je tri puta trčao, dva puta je dobio, a jednom je bio četvrti.«

BRANISLAV MUKIĆ, VOZAČ GRLO BESSIE

»Ovo je za mene velika utrka i velika pobjeda. Svaka čast organizatoru, staza je danas odlično urađena, što se vidi po vremenskim rezultatima, zato i padaju rekordi. Ovo je lijep trkački dan s jakom konkurencijom i velikom pobjedom. Volim se natjecati u Somboru i želja mi je svake godine biti tu, u ovo vrijeme i na ovom mjestu.«

JOSIP LAMZA, GLEDATELJ

»Redovit sam posjetitelj utrka u Somboru, a često odlazim i u Suboticu. Ovdje danas imamo brzu utrku gdje su najbolji konji s prostora bivše Jugoslavije, iz Hrvatske, Slovenije, Mađarske i iz naše zemlje. Nisam neki osobiti navijač, ali ipak bih volio da pobijedi naš Hrvat. Organizacija je skromna i žao mi je što preko razglasa u stankama ne puštaju više pjesama Zvonka Bogdana već puštaju neke nepoznate pjesme.«

NOGOMET

Borba za Ligu Europe

Dinamo – Hearts,
Partizan – Žilina
Slavia – C. zvezda

Nakon neuspjeha protiv Red Bulla u 3. kolu (1-1, 1-2) kvalifikacija za Ligu prvaka, Dinamo će europsku šansu tražiti protiv škotskog predstavnika Heartsa u 4. kolu (posljednjem) kvalifikacija za nastup u novom europskom natjecanju – Ligi Europe.

Prvi susret igrat će se u četvrtak, 20. kolovoza, u Zagrebu, a uzvrat je za sedam dana u Edinburgu. Nogometaši Partizana, prvaci Srbije, svoj ostanak na europskoj sceni tražit će protiv momčadi slovačke Žiline, koja je u prethodnom kolu bila bolja od splitskog Hajduka, dok Crvena zvezda prolaz u Ligu Europe traži u duelima protiv Slavie Prag (Češka).

HNL

Parovi 4. kola

Petak, 14. kolovoza: Zagreb – Lokomotiva

Subota, 15. kolovoza: Cibalia – Rijeka, Hajduk – Inter, Šibenik – Slaven, Karlovac – Zadar, Istra 1961 – Varteks, Međimurje – Croatia

Nedjelja, 16. kolovoza: Dinamo – Osijek

SP U ATLETICI

Berlinska petorka

Boje hrvatske atletike na Svjetskom prvenstvu, koje započinje u subotu 15. kolovoza u Berlinu, branit će, nakon odustajanja Jurice Grabušića (110m prepone), tri atletičarke (Blanka Vlašić – vis, Sandra Perković i Vera Begić – disk) i dva atletičara (Andras Haklits – disk i Nedžad Mulabegović – kugla).

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE
"URNA"
A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PODUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PRIJEVOZ I CEREMONIJAL
POKOPA

Tel.: 024-558-011

Cvjećara:
Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovođa i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Mogućnost odloženog plaćanja

RUKOMET

Červar pregovara s Metalurgom

Trofejni izbornik hrvatske rukometne reprezentacije, Lino Červar u pregovorima je s makedonskom momčadi Metalurg koja će ove sezone nastupati u Kupu kupova. Angažman u novom klubu, nakon nekoliko sezona u Zagreb CO, neće utjecati na njegov rad u reprezentaciji, jer Červar ima ugovor još na godinu dana i vodit će »Paklene« na Europskom prvenstvu u Austriji iduće godine.

Duvnjak daleko od HSV-a

Jedan od najtalentiranijih mladih hrvatskih rukometaša, Domagoj Duvnjak, još uvijek je »nigdje«, jer je problem njegovog prelaska u njemački HSV i dalje nerješiv. Zagreb CO, za koji je dosada mladi reprezentativac nastupao ne želi popustiti u svojim zahtjevima, dok Nijemci, također, tvrdokorno ne popuštaju u pregovorima. Problem je u visini transfera i prvoj sezoni igranja, jer HSV bi ga želio iduće sezone u svojim redovima, ali za manji novčani iznos, dok ga Zagrepčani žele prodati odmah za punu cijenu transfera.

TENIS

Čilić 15., Karlović 30.

Najbolji hrvatski tenisači Marin Čilić i Ivo Karlović započeli su Američku turneju nastupom na turniru ATP Masters serije 1000 u Montrealu. Petnaesti igrač svijeta Čilić, nažalost, nije uspješno startao na »tvrdoj podlozi« i poražen je već u 2. kolu protiv Rusa Južnog (6-4, 6-7, 1-6), baš kao i trideseti Karlović koji je u uvodnom meču poražen od Nijemca Haasa (6-4, 6-7, 4-6).

POGLED S TRIBINA

Tamni »Bili«

Novi trener Hajduka Ivica Kalinić, koji je zamijenio Antu Mišea, nalazi se u bolnici s ozbiljnim srčanim tegobama (operiran), Mate Peroš je podnio ostavku, najbolji nogometaš Nikola Kalinić prodan je u engleski Blackburn, a splitski »Bili« su ispali iz nogometne Europe (Žilina 1-1, 0-1), dok poslije tri odigrana kola u HNL zauzimaju katastrofalno 13. mjesto sa samo jednim osvojenim bodom, uz negativnu gol razliku (-2). U pet odigranih susreta Hajduk još nije izborio pobjedu, niti je na svom Poljudu uspio postići gol. Hoće li se nešto promijeniti u subotu, kada u Splitu gostuje momčad Intera iz Zaprešića, tek ćemo vidjeti?

VESLANJE

Uspjeh Palićana

U Ohridu u BJR Makedoniji 9. kolovoza 2009. održana je međunarodna veslačka »Ilidenska regata« na kojoj su sudjelovali veslački klubovi iz Srbije, Bugarske i domaćina Makedonije. Srbiju

su predstavljala tri veslačka kluba: VK »Palić« - Palić, VK »Begej« - Zrenjanin i VK »Galeb« - Zemun.

Veslački klub »Palić« je sudjelovao s 11 veslača i osvojio 10 medalja (4 zlatne, 4 srebrne i 2 brončane). Zlatne medalje su osvojile: Bernadeta Lajko (skif), Daniel Miškolci (skif), Doroča Levai (skif), Andrea Kukla i Adrien Abraham (dubl skul).

KOŠARKA

Spartak započeo pripreme

Svi igrači na koje računamo u ovoj sezoni su na okupu, osim Zorića koji je izrazio želju za promjenom sredine, a pripreme smo započeli 3. kolovoza i sprovodimo ih, kombinirano radeći u Dvorani sportova i Dudovoj šumi. Prvi tjedan rada je bio više relaksacijski, sada već započinjemo s ozbiljnijim radom, prije svega na stjecanju tjelesne

snage i kondicije. Prijepodnevi trening je usmjeren na trčanje, potom slijedi teretana, ali uz kombinirani rad i na terenu. Treći i četvrti tjedan priprema bi trebali biti najžešći, kada ćemo tri dana uzastopno udarno raditi po dva puta na dan, pa slobodan dan, i taj turnus ponavljati. Prve pripremne susrete planiramo za konac kolovoza, no, to je još uvijek neizvjesno, jer su mnoge momčadi tek započele pripreme. Vjerujem kako ćemo do konca rujna odigrati jedno 10-12 susreta. Još uvijek je neizvjestan početak prvenstva, no, očekuje se da bi start mogao biti u posljednjem tjednu rujna ili početkom listopada – rekao je u kraćoj izjavi Blagoje Ivić, trener KK »Spartak« iz Subotice.

KOŠARKA

Osnovan KK Prozivka

Na osnivačkoj skupštini u prostorijama MZ Prozivka, održanoj 10. kolovoza, Subotica je u KK »Prozivka« dobila još jedan košarkaški klub. Za predsjednika kluba je izabran Zoran Marković, a formiran je i Upravni odbor koji će nastojati organizirati infrastrukturu i budući rad u novoosnovanom klubu. Djecu i mladež s Prozivke trenirat će i učiti prvim košarkaškim koracima treneri Stevan Čupić i Ivan Ivković.

NOGOMET

Spartak ZV – OFK Beograd

U subotu, 15. kolovoza, na Gradskom stadionu u Subotici, nakon deset godina pauze, ponovno će biti odigran prvoligaški susret.

Novi Superligaš Spartak Zlatibor voda u prvom kolu novoga prvenstva dočekuje momčad OFK Beograda, a početak susreta je zakazan za 17:30.

PLIVANJE

Međunarodni miting u Adi

Mladi plivači Spartaka bili su najuspješniji klub na međunarodnom mitingu održanom prošlog vikenda u Adi. Sa svoja 42 natjecatelja u konkurenciji 30 klubova iz BiH, Mađarske, Slovačke, Rumunjske, Kanade i Srbije, uspjeli su osvojiti 17 odličja (3 zlata, 7 srebra i 7 bronci), a najuspješniji su bili Milica Šoštarec (50 m kraul), Marko Žužić (50 m prsno) i Norbert Hegediš (50 m kraul).

MILICA ŠOŠTAREC, PLIVAČICA SPARTAKA

Najviše volim plivati pedeseticu kraul

Zahvaljujući odličnim rezultatima, talentirana subotička plivačica sve je bliža reprezentaciji

Razgovarao: Dražen Prčić

Na nedavno održanom prvenstvu države u plivanju za mlade pionire, Milica Šoštarec (12), plivačica Spartaka iz Subotice, proglašena je najuspješnijom natjecateljicom. S ukupno četiri odličja, jednim zlatom i tri srebra, potvrdila je status reprezentativne kandidatkinje i neosporni je sportski talent.

»Na prvenstvu Srbije u Nišu osvojila sam prvo mjesto u utrci štafeta 4 x 50 m mješovito i druga mjesta u utrkama na 50 m, 100 m i 400 m kraul. Zadovoljna sam postignutim rezultatima, iako sam mogla osvojiti i još jedno prvo mjesto u ove tri pojedinačne discipline, no ima vremena i bit će još mnogo drugih zlatnih medalja«, pojašnjava mlada plivačica svoj nastup na državnom prvenstvu.

REPREZENTATIVNI STATUS

Milica je zahvaljujući kontinuitetu odličnih rezultata u posljednje dvije godine ušla na popis potencijalnih mladih reprezentativki u svojoj starosnoj kategoriji.

»Za ulazak u reprezentaciju moram pobjeđivati rivalke iz '96. i '97. godišta, te osvojiti prvo mjesto na sljedećem državnom prvenstvu, kako bih bila sigurna na popisu najboljih djevojaka u mom uzrastu. U ovom trenutku sam, što je sigurno, među tri najbolje plivačice u državi, što potvrđuju i svi moji dosadašnji rezultati.«

KRAUL

»Moja najdraža disciplina je 50 m kraul, jer mi jednostavno nekako ona najbolje ide. Plivajući sprint slobodnim stilom, najbolje se osje-

ćam. Trenutačni rekord iznosi mi 30,08 u utrkama u velikim bazenima, ali očekujem da vrlo uskoro isplivam ispod granice od 30 sekundi.«

NASTAVAK SEZONE

Tijekom kolovoza plivačka sezona pomalo miruje i vrijeme je odmora od brojnih natjecanja koja se održavaju u bogatom kalendaru prvenstava i mitinga.

»Treniramo više rekreativno, što znači da su nam treninzi slabijeg intenziteta, ali ipak i ovako svakodnevno uspijem isplivati gotovo 7 km u kraćim i dužim dionicama. Jači tempo treninga planiran je za kraj ovoga mjeseca, jer me u rujnu očekuje nastavak natjecateljske sezone i polazak u šesti razred osnovne škole«, zaključila je Milica Šoštarec kratki razgovor o aktualnom trenutku njezine plivačke karijere.

NENAD PUHALAK, NOGOMETAŠ SPARTAKA ZV

Prva profesionalna sezona

Velika odgovornost donijela je i veliku promjenu u njegovu životu

Razgovarao: Dražen Prčić

igrajući na poziciji najisturenijeg navalnog igrača moja je zadaća postići ih što više. Igram podjednako dobro objema nogama, uz solidan udarac glavom i brzinu koju urođeno posjedujem, što me često dovodi u situaciju za postizanje pogotka.«

PRVA PROFESIONALNA SEZONA

Potpisavši ugovor sa Spartakom ZV, Nenad Puhalak je postao profesionalni nogometaš i ovaj status, o kojemu sanjaju svi mladi nogometaši, donio mu je veliku promjenu u dosadašnjem načinu života.

»Biti profesionalac u nogometu zahtijeva veliku odgovornost, kako na terenu tako i izvan njega. Mnogo toga se promijenilo, moj sadašnji život je isključivo vezan za treninge i utakmice, te sve što je u svezi s nogometom, a s druge strane, sve ostalo je u drugom planu, pa nemam baš previše vremena za izlaske.«

SPARTAK ZV

Subotička nogometna javnost s nestrpljenjem iščekuje početak superligaške sezone u elitnom razredu srbijanskog nogometa, jer će ponovno imati priliku gledati najbolje momčadi poput Partizana, Crvene zvezde i Vojvodine na Gradskom stadionu.

»Naš prvenstveni cilj ove sezone je izboriti ostanak u Superligi, za što će nam prije svega biti potrebni bodovi na domaćem terenu. Prvenstvo otvaramo protiv uvijek neugodnog OFK Beograda i nastojat ćemo ostati neporaženi u prvom susretu sezone. Iako neću biti u startnoj postavi, očekujem kako bih mogao dobiti priliku u nastavku susreta, a onda ću dati sve od sebe da postignem gol za svoju momčad«, zaključio je razgovor Nenad Puhalak, mladi profesionalac Spartaka ZV iz Subotice.

Nakon dugih deset godina čekanja nogometni klub Spartak Zlatibor voda uspio je izboriti povratak u elitni razred natjecanja na razini države. Novi superligaš sezonu će otvoriti premijernim susretom protiv momčadi OFK Beograda, a jedan od najmlađih prvotimaca Nenad Puhalak (17) nalazi se u konkurenciji igrača koji pretendiraju na mjesto u prvoj postavi.

»Počeo sam igrati nogomet sa šest godina u najmlađim uzrasnim kategorijama Spartaka, a nakon kraćih izbivanja (nastupao za OFK Suboticu i Sever), prošavši sve selekcije, u sedamnaestoj godini sam dočekaao i status profesionalnog nogometaša u svom matičnom klubu«, započinje Nenad svoju nogometnu priču.

ŠPICA

»Oduvijek sam igrao isključivo u špici napada, što bliže protivničkom голу. U biti, u nogometu za mene postoje samo golovi, i

PETAK
14.8.2009.

06.00 - Najava programa
 06.05 - Hrvatska uživo
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - ZABA - 90 sekundi
 09.08 - čarolija 10, serija
 09.57 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Hladnokrvne životinje: Oklopljeni gorostasi
 11.10 - Oprah Show
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - Idemo na put s Goranom Milićem: Južna Koreja
 14.05 - Jelovnici izgubljenog vremena: Polifonija pučke kuhinje
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Gospodica Marple 3
 16.20 - Skica za portret
 16.35 - Kina - zemlja i ljudi
 17.10 - Kazalište u kući
 17.45 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet
 17.50 - Hrvatska uživo
 19.23 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - ZABA - 90 sekundi
 20.10 - čarolija 10, serija
 21.05 - Umri muški 3
 23.10 - Burzovno izvješće
 23.15 - Dnevnik 3
 23.50 - Profesije osobno: Faktor rizika
 00.25 - Noćne more i sanjarije
 01.10 - Zvezdane staze: Voyager 2
 01.55 - U uredu 3
 02.15 - Falcon Beach 1
 03.00 - Velemajstor 1
 03.40 - Ksenia - princeza ratnica
 04.25 - Eko zona
 04.55 - Jelovnici izgubljenog vremena: Polifonija pučke kuhinje
 05.15 - Oprezno s anđelom

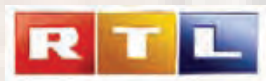

07.00 - TV vodič
 07.05 - Najava programa
 07.10 - Mali titani
 07.30 - Dexterov laboratorij
 07.55 - Na kraju ulice: Vrtini patuljak
 08.10 - Ljubitelji dječjeg svijeta
 08.25 - Moji su roditelji izvanzemaljci
 08.50 - Tree Hill 5
 09.30 - Vip Music Club

10.00 - Ally McBeal 3
 10.45 - Dragi Johnie 2
 11.10 - Prijatelji 3
 12.00 - Svjetsko prvenstvo 1998.: Hrvatska - Jamajka
 13.40 - Obični ljudi
 14.25 - Znanstvena petica
 14.55 - Eko zona
 15.25 - Glas domovine
 15.50 - Flavors: Indija, tisuću mirisa s juga
 16.45 - Falcon Beach 1
 17.35 - Ksenia - princeza ratnica
 18.25 - Vijesti na Drugom
 18.40 - U vrtu pod zvijezdama
 19.10 - Johnny Bravo
 19.30 - VIP Music Club
 20.01 - Večeras...
 20.05 - Velemajstor 1, serija
 20.55 - Vijesti na Drugom
 21.10 - Odmori se, zaslužio si
 21.50 - Momci s Madisona
 22.45 - Menkelov inspektor Wallander
 00.25 - Državnik novog kova 4
 00.50 - Posebni dodaci
 01.30 - TV raspored

07:15 Cosby show, serija
 08:05 Beba Felix, crtana serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:50 Rebelde, serija
 11:50 Otvori svoje srce, serija
 12:50 Lude 70-e, serija
 13:50 Cosby show, serija
 14:50 IN magazin
 15:30 Dragi moji Amerikanci, igrani film
 17:15 Vijesti
 17:30 Baywatch, serija
 18:25 IN magazin by Bijele udovice
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Iznenađna smrt, igrani film
 21:50 Momentum, igrani film
 23:25 Optužena, igrani film
 01:15 Ezo TV, tarot show
 02:15 Kobra privlačnost, igrani film
 04:10 Dragi moji Amerikanci, igrani film
 05:45 IN magazin by Bijele udovice
 06:20 Rebelde, serija

07.05 Pink Panther
 07.20 SpužvaBob Skockani
 07.45 Punom parom, kulinarski izazov
 08.10 Korak po korak
 08.45 Astro show, emisija
 11.35 Kako sam upoznao vašu majku
 12.00 U dobru i zlu
 12.30 Rat u kući
 12.55 Ekkluziv, magazin
 13.10 Večera za 5

13.45 Tajna čokolade
 14.35 Heroji iz strasti, dramska serija
 16.15 Korak po korak
 16.40 Pod istim krovom
 17.10 Kako sam upoznao vašu majku
 17.35 U dobru i zlu
 18.00 Rat u kući
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Porky's 2: Dan poslije
 21.40 Kameno srce
 23.30 Vijesti
 23.40 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 00.30 Porky's 2: Dan poslije, igrani film, komedija
 02.05 Astro show, emisija

SUBOTA
15.8.2009.

06.00 - Najava programa
 06.05 - TV kalendar
 06.20 - Glazbena emisija
 07.20 - Vijesti
 07.35 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Veliko nebo,
 09.55 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.20 - Kućni ljubimci
 10.55 - Normalan život, emisija o osobama s invaliditetom
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - Prizma
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.35 - Hrvatska kulturna baština: Kamen po kamen - krajolik
 14.50 - Reporter i izbor: "Gdje su mi roditelji" i "Virtualno nasilje"
 15.45 - Znanstvene vijesti
 15.55 - Euromagazin: Gudrun - kontejner za Gibraltar
 16.30 - Vijesti
 16.40 - Debeli Albert, američki film
 18.10 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 18.12 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 18.15 - Lijepom našom: Križ
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 19.57 - Sport
 20.02 - Vrijeme
 20.10 - TV Bingo Show
 20.55 - Klape Gospi Sinjskoj, snimka
 22.25 - Burzovno izvješće
 22.30 - Dnevnik 3
 22.55 - Antitrust,

američki film
 00.45 - Filmski maraton: More smrti, američki film
 02.35 - Filmski maraton: Obračun kroz vrijeme
 04.05 - Skica za portret
 04.15 - Hrvatska kulturna baština: Kamen po kamen - krajolik

04.30 - Reporter i izbor: "Gdje su mi roditelji" i "Virtualno nasilje"
 05.25 - Oprezno s anđelom
 07.00 - TV vodič
 07.20 - Najava programa
 07.25 - Disneyjevi crtići: Legenda o Tarzanu
 07.45 - Disneyjevi crtići: 101 dalmatinac
 08.10 - Vidrići
 08.20 - Na kraju ulice: O letenju
 08.45 - Dinosapiens, serija za djecu
 09.10 - Sportske igre mladih
 09.25 - Ekstremne životinje, dokumentarna serija
 09.55 - Igrajmo se
 10.10 - Briljantne
 11.00 - Velika Gospa - prijenos mise
 12.50 - KS automagazin
 13.20 - 4 zida
 13.55 - Moje pjesme, moji snovi - američki film
 16.50 - Put oko svijeta kroz 80 vrtova: Južna Amerika
 18.00 - Berlin: Atletika, SP
 21.15 - Poreč: Košarka uoči EP(M): Hrvatska - Slovenija
 23.05 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 23.10 - Bitange i princeze 2
 23.50 - Sportske vijesti

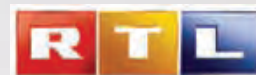

00.05 - Noć u kazalištu - W.B. Yeats: Vrtlozi
 00.35 - Vip Music Club LP
 02.35 - TV raspored
 07.15 Atom, crtana serija
 07.45 Winx, crtana serija
 08.10 Pocoyo, crtana serija
 08.30 Ezo TV, tarot show
 09.30 Nova lova
 11.00 Kralj Queensa, serija
 11.30 Čarobnice, serija
 12.30 U sedmom nebu, serija
 13.20 Marija, majka Božja, igrani film
 15.00 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
 16.00 Nad lipom 35
 17.00 Vijesti
 17.10 Kod Ane, kulinarski show
 17.50 Mr. Bean, serija
 18.15 Lud, zburjen,

Jelovnici izgubljenog Jela iz kotla i lonca
Srijeda, 19.8., HRT 1

Emisija o kulinarstvu u kojoj naš hrvatski pisac i gastronom upućen sa pripremanjem već pomalo zaboravljenih tradicionalnih hrvatskih jela. Artičke, bob, janjetina, puno ponovno dobivaju zaslužno mjesto u hrvatskoj gastronomskoj karti. Svrha vrsti jela posvećena je posebna pozornost ne samo iz aspekta njegove pripreme već i povijesnog i kulturološkog konteksta u kojem je nastalo. »Jelovnici« nisu samo emisija za ljubitelje kuhanja, već za svakoga koga zanima hrvatska kulturna baština.

normalan, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Prvi vitez, igrani film
 22:10 Duh, igrani film
 00:15 Boja noći, igrani film
 02:30 Tajno društvo 2, igrani film
 04:00 Marija, majka Božja, igrani film
 05:30 Čarobnice, serija
 06:15 Kralj Queensa, serija
 06:55 Kraj programa

07.05 Eksploziv
 07.55 Tajna čokolade
 08.45 Ulica Sezame
 09.40 Ben 10
 10.20 Otočna ekipa, dramska serija
 10.45 Jesen stiže, Dunjo moja, dramska serija
 11.40 Grand Canyon, igrani film
 13.55 Hambre, igrani film, western
 15.55 Premier league: Blackburn Rovers - Manchester City, prijenos
 18.00 Zvijezde Ekstra: Holivudska prokletstva
 18.30 Vijesti
 19.05 Eksploziv, magazin
 20.00 Jerry Maguire
 22.15 Porky's: Dan poslije, igrani film
 23.20 Jiminy Glick, igrani film, komedija
 01.20 Hambre, igrani film

NEDJELJA
16.8.2009.

06.10 - Najava programa
 06.15 - Lijepom našom: Križ (1)
 07.15 - Euromagazin: Gudrun - kontejner za Gibraltar
 07.45 - TV kalendar

vremena:

08.10 - Nadja Michael, Zoran Todorović i Zagrebačka filharmonija na Dubrovačkim ljetnim igrama
 09.05 - Hrvatska kulturna baština
 09.25 - Ludi rimski carevi: Kaligula, znanstveno-obrazovna serija
 09.55 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 10.00 - Vijesti
 10.20 - Krimići Agathe Christie: A Caribbean Mystery
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Dnevnik
 12.15 - TV kalendar
 12.30 - Plodovi zemlje
 13.25 - Rijeka: More
 14.00 - Vizije budućnosti: Biotehnoška revolucija, dokum entarna serija
 15.05 - Mir i dobro
 15.35 - Skica za portret
 15.55 - Vijesti
 16.10 - Ča smo na ovon svitu - dramska serija
 17.15 - Narodna medicina, dokumentarna serija
 17.50 - Kakvi frajeri!, američki film
 19.14 - Za one koji misle unaprijed - CO
 19.15 - LOTO 6/45
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Posejdonova avantura, američki film
 22.05 - Burzovno izvješće
 22.10 - Dnevnik 3
 22.35 - Ali, američki film
 01.05 - Narodna medicina, dokumentarna serija
 01.35 - Ludi rimski carevi: Kaligula
 02.05 - Vizije budućnosti: Biotehnoška revolucija
 03.05 - Skica za portret
 03.25 - Hrvatska kulturna baština

03.45 - Nadja Michael, Zoran Todorović i Zagrebačka filharmonija na Dubrovačkim ljetnim igrama
 04.40 - Plodovi zemlje
 05.30 - Rijeka: More

07.00 - TV vodič
 07.25 - Najava programa
 07.30 - Obitelj Addams
 07.55 - Dvostruka zbrka
 08.20 - Banda iz Sugar Creeka 3: Razbojnici
 09.35 - Jura Hura
 10.05 - Duhovni velikani: Josip Stadler - Prvi nadbiskup vrhbosanski
 10.50 - Biblija
 11.00 - Draškovec: Misa, prijenos
 12.05 - Sportske igre mladih
 12.20 - Hannah Montana, serija za mlade
 12.45 - Čahura, američki film
 14.40 - Don Juan De Marco, američki film
 16.20 - Apostoli mira, snimka koncerta
 17.30 - Utrka neretvanskih lađa, reportaža
 18.00 - Berlin: Atletika, SP (do 21.45)
 20.15 - HNL: Dinamo - Osijek, prijenos
 22.10 - Sportske vijesti
 22.15 - Za one koji misle unaprijed - CO
 22.20 - Parni valjak, snimka koncerta
 23.55 - Mini HNL
 00.10 - Nove avanture stare Christine 2
 00.30 - TV raspored

07:10 Atom, crtana serija
 07:35 Winx, crtana serija
 08:00 Pocoyo, crtana serija
 08:20 Zemlja daleke prošlosti
 09:25 Kralj Queensa, serija
 10:25 Automotiv, auto-moto magazin
 10:55 Novac, business magazin
 11:25 Lanac sudbine, serija
 13:15 Duh, igrani film
 15:25 Prvi vitez, igrani film - 1.dio
 17:00 Vijesti
 17:10 Prvi vitez, igrani film - 2.dio
 17:50 Mr. Bean, serija
 18:15 Lud, zbunjen, normalan, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Nad lipom 35
 21:00 Dobar posao u Italiji, igrani film

22:50 Red Carpet, showbiz magazin
 00:00 Televizijska posla, serija
 00:30 Tajno društvo 2, igrani film
 02:00 Zatvaranje pruge, igrani film
 03:50 Red Carpet, showbiz magazin
 04:55 Freddy je popušio, igrani film
 06:20 Kralj Queensa, serija
 07:10 Kraj programa

06.50 Jesen stiže, Dunjo moja
 07.40 Skrivena poruke
 08.05 Ulica Sezame
 09.00 Ben 10
 09.40 Otočka ekipa, dramska serija
 10.05 Jesen stiže, Dunjo moja
 11.10 Bibin svijet, humoristična serija
 11.50 Mjenjačnica, zabavna emisija
 12.40 Grand Canyon, igrani film
 14.55 Jerry Maguire, igrani film
 17.15 Odred za čistoću
 17.45 Ekkluziv, magazin
 18.30 Vijesti
 19.05 Nadreality, zabavna emisija
 20.00 Kum 3, igrani film
 22.50 CSI: Miami
 23.40 Porky's: Dan poslije

**PONEDJELJAK
17.8.2009.**

06.00 - Najava programa
 06.05 - Hrvatska uživo
 06.45 - TV kalendar
 07.00 - Dobro jutro
 07.05 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro
 09.05 - ZABA - 90 sekundi
 09.08 - Čarolija 10, serija
 09.57 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Uhode u tigrovoj prašumi
 11.10 - Oprah Show
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom, telenovela
 13.20 - Idemo u Ameriku
 14.05 - Jelovnici izgubljenog vremena: Izabrani zagrebački stolovi
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Povratak kući, američki film
 16.20 - Skica za portret
 16.35 - Brodovi hranitelji: Posljednji pjeskari i kamenari

17.10 - Kazalište u kući
 17.45 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 17.50 - Hrvatska uživo
 19.30 - Dnevnik
 19.57 - Sport
 20.02 - Vrijeme
 20.05 - ZABA - 90 sekundi
 20.10 - Čarolija 10, serija
 21.05 - Korner
 22.10 - Potrošački kod
 22.40 - Burzovno izvješće
 22.45 - Dnevnik 3
 23.07 - Sport
 23.09 - Vrijeme
 23.10 - Vijesti iz kulture
 23.20 - Profesije osobno: Noćna smjena
 23.55 - Noćne more i sanjarije
 00.40 - Zvezdane staze: Voyager 2, serija
 01.25 - U uredu 3, humoristična serija
 01.45 - Falcon Beach 1, serija
 02.30 - Ksena - princeza rat nica 1, serija
 03.15 - Korner
 04.15 - Brodovi hranitelji: Posljednji pjeskari i kamenari
 04.45 - Potrošački kod
 05.15 - Oprezno s anđelom

07.00 - TV vodič
 07.10 - Najava programa
 07.15 - Mali titani, crtana serija
 07.35 - Dexterov laboratorij, crtana serija
 08.00 - Na kraju ulice: Tijesna vesta
 08.10 - Ljubitelji dječjeg svijeta
 08.25 - Moji su roditelji izvanzemaljci
 08.50 - Tree Hill 5, serija za mlade
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Ally McBeal 3, serija
 10.45 - Dragi John 2, humoristična serija
 11.10 - Prijatelji 3
 12.00 - Svjetsko prvenstvo 1998.: Hrvatska - Njemačka
 13.35 - Obični ljudi
 14.20 - Direkt
 14.45 - Normalan život: Problemi pretilosti
 15.40 - Na jezeru koje raste - Susreti uz jezero Beseka u Etiopiji
 16.25 - Falcon Beach 1, serija
 17.10 - Ksena - princeza rat nica 1, serija
 18.00 - Berlin: Atletika, SP
 21.45 - Vijesti na Drugom
 22.00 - Momci s Madisona
 22.55 - Ciklus filmova Ala Pacina: Gradska vijećnica
 00.40 - VIP Music Club
 01.15 - Na rubu znanosti: Lothar Hirneise

- izliječiti rak
 01.55 - TV raspored

07:15 Cosby show, serija
 08:05 Beba Felix, crtana serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igram
 10:55 Rebelde, serija
 11:50 Otvori svoje srce, serija
 12:40 Lude 70-e, serija
 13:40 Cosby show, serija
 14:40 IN magazin
 15:20 Dobar posao u Italiji, igrani film
 17:15 Vijesti
 17:30 Baywatch, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Lud, zbunjen, normalan, serija
 21:00 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
 22:00 Privatna praksa, serija
 22:55 Mr. Bean, serija
 23:25 Vijesti
 23:40 Seinfeld, serija
 00:10 Baywatch, serija
 01:00 Život na sjeveru, serija
 01:50 Ezo TV, tarot show
 02:50 Druga odanost, igrani film
 04:25 Seinfeld, serija
 04:50 Život na sjeveru, serija
 05:30 IN magazin
 06:05 Rebelde, serija
 07:00 Kraj programa

06.45 Pink Panther
 07.00 SpužvaBob Skockani
 07.25 Punom parom
 07.50 Korak po korak
 08.25 Astro show, emisija
 11.15 Kako sam upoznao vašu majku
 11.40 U dobru i zlu
 12.10 Rat u kući
 12.35 Ekkluziv, magazin
 13.15 Večera za 5
 13.45 Tajna čokolade
 14.40 Heroji iz strasti
 16.15 Korak po korak
 16.40 Pod istim krovom
 17.10 Kako sam upoznao vašu majku
 17.35 U dobru i zlu
 18.00 Rat u kući
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv
 19.05 Večera za 5
 19.35 Punom parom
 20.00 Rocky 4, igrani film, akcijska drama
 21.30 Uljezova odmazda, 23.30 Vijesti
 23.45 Noć pokera
 01.15 CSI: Miami
 02.00 Noć pokera, show
 03.35 Astro show, emisija

UTORAK
18.8.2009.

06.00 - Najava programa
 06.05 - Hrvatska uživo
 06.45 - TV kalendar
 07.00 - Dobro jutro
 08.35 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro
 09.05 - ZABA - 90 sekundi
 09.08 - Čarolija 10, serija
 09.57 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Uhode u tigrovoj prašumi
 11.10 - Oprah Show
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom, telenovela
 13.20 - Idemo u Ameriku
 14.05 - Jelovnici izgubljenog vremena: Fazani iz sjećanja
 14.30 - Vijesti + prijevod za gluhe
 14.39 - Vrijeme sutra
 14.40 - Čovjek sa zlatnim koltom
 16.40 - Brodovi hranitelji: Posljednji vinari
 17.10 - Kazalište u kući, TV serija
 17.45 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 17.50 - Hrvatska uživo
 19.23 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - ZABA - 90 sekundi
 20.10 - Čarolija 10, serija
 21.05 - Boje turizma
 21.55 - Lica Che Guevare, dokumentarni film
 22.45 - Burzovno izvješće
 22.50 - Dnevnik 3
 23.25 - Pučka intima, dokumentarna serija
 00.00 - Priče Ruth Rendell: Vanity dies hard
 00.45 - Zvezdane staze: Voyager 2
 01.30 - U uredu 3
 01.50 - Falcon Beach 1
 02.35 - Ksenia - princeza ratnica 2
 03.20 - Drugi format: Laž
 04.00 - Brodovi hranitelji: Posljednji vinari
 04.30 - Boje turizma
 05.15 - Oprezno s anđelom, telenovela

07.00 - TV vodič
 07.05 - Najava programa
 07.10 - Mali titani, crtana serija
 07.30 - Dexterov laboratorij

07.55 - Na kraju ulice
 08.10 - Ljubitelji dječjeg svijeta
 08.25 - Moji su roditelji izvan zemalji, serija za djecu
 08.50 - Tree Hill 5, serija za mlade
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Ally McBeal 3, serija
 10.45 - Dragi John 2
 11.10 - Prijatelji 3, humoristična serija
 11.55 - Svjetsko prvenstvo 1998.: Hrvatska - Nizozemska
 13.45 - Tragom baštine: Bederske priče, emisija pučke i predajne kulture
 14.15 - Među nama: Voda
 15.05 - Labrador - Zaboravljena kanadska divljina
 15.55 - Falcon Beach 1, serija
 16.40 - Ksenia - princeza ratnica 2, serija
 17.30 - Berlin: Atletika, SP - emisija
 18.00 - Berlin: Atletika, SP - prijenos
 21.40 - Berlin: Atletika, SP - emisija
 22.00 - Vijesti na Drugom
 22.15 - Momci s Madisona, serija
 23.10 - Ciklus filmova Ala Pacina: Probudena savjest
 01.45 - VIP Music Club
 02.20 - Drugi format: Laž
 03.00 - TV raspored
 -- -- - Nogomet, LP

07:15 Cosby show, serija
 08:05 Beba Felix, crtana serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 11:05 Rebelde, serija
 12:00 Otvori svoje srce, serija
 12:50 Lude 70-e, serija
 13:50 Cosby show, serija
 14:50 IN magazin
 15:30 Nebo može Čekati, igrani film
 17:15 Vijesti
 17:30 Baywatch, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Liga prvaka - uvodna emisija
 20:40 Liga prvaka, prijenos utakmice
 22:55 Vijesti
 23:10 Mr. Bean, serija
 23:40 Sažeci Lige prvaka
 00:10 Seinfeld, serija
 00:40 Baywatch, serija
 01:30 Život na sjeveru, serija
 02:20 Ezo TV, tarot show
 03:20 Revolver, igrani film
 04:50 Seinfeld, serija
 05:15 Život na sjeveru, serija
 05:55 IN magazin
 06:30 Rebelde, serija
 07:00 Kraj programa

07.05 Pink Panther
 07.20 Transformeri
 07.45 Punom parom
 08.10 Korak po korak
 08.45 Astro show
 11.35 Kako sam upoznao vašu majku
 12.00 U dobru i zlu
 12.30 Rat u kući
 12.55 Ekkluziv
 13.10 Večera za 5
 13.45 Tajna čokolade
 14.35 Heroji iz strasti, dramska serija
 16.15 Korak po korak
 16.40 Pod istim krovom
 17.10 Kako sam upoznao vašu majku
 17.35 U dobru i zlu
 18.00 Rat u kući
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv
 19.05 Večera za 5
 19.35 Punom parom
 20.00 Bibin svijet
 20.35 Osveta šmokljana 3: Nova generacija, igrani film
 22.05 CSI: New York
 23.00 Vijesti
 23.15 Noć pokera
 00.45 Uljezova odmazda, igrani film
 02.35 Noć pokera, show
 04.10 Astro show, emisija

06.00 - Najava programa
 06.05 - Hrvatska uživo
 07.00 - Dobro jutro
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - ZABA - 90 sekundi
 09.08 - Čarolija 10, serija
 09.57 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Uhode u tigrovoj prašumi
 11.05 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 11.10 - Oprah Show
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Dnevnik
 12.11 - Sport
 12.13 - Vrijeme
 12.15 - TV kalendar
 12.30 - Oprezno s anđelom, telenovela
 13.20 - Idemo u Ameriku
 14.05 - Jelovnici izgubljenog vremena: Jela iz kotla i lonca
 14.30 - Vijesti + prijevod za gluhe
 14.39 - Vrijeme sutra
 14.45 - Čudom preživjeli 2: Nesreća u pustinji,

dokumentarna serija
 15.35 - Čudom preživjeli 2: Noćna mora na 6000 metara
 16.25 - Skica za portret
 16.35 - Brodovi hranitelji: Posljednji drveni ribari dokumentarna serija
 17.10 - Kazalište u kući, TV serija
 17.45 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 17.50 - Hrvatska uživo
 19.15 - LOTO 7/39
 19.20 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - ZABA - 90 sekundi
 20.10 - Čarolija 10, serija
 21.05 - Do kraja
 22.45 - Burzovno izvješće
 22.50 - Dnevnik 3
 23.25 - Pučka intima, dokumentarna serija
 00.00 - Priče Ruth Rendell: Vanity dies hard
 00.45 - Zvezdane staze: Voyager 2, serija
 01.30 - U uredu 3
 01.50 - Falcon Beach 1, serija
 02.35 - Ksenia - princeza ratnica 2, serija
 03.20 - Čudom preživjeli 2: Nesreća u pustinji
 04.05 - Čudom preživjeli 2: Noćna mora na 6000 metara
 04.55 - Jelovnici izgubljenog vremena: Jela iz kotla i lonca
 05.15 - Oprezno s anđelom

07.00 - TV vodič
 07.05 - Najava programa
 07.10 - Mali titani
 07.30 - Dexterov laboratorij, crtana serija
 07.55 - Na kraju ulice
 08.10 - Ljubitelji dječjeg svijeta
 08.25 - Moji su roditelji izvanzemaljski
 08.50 - Tree Hill 5, serija za mlade
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Ally McBeal 3, serija
 10.45 - Dragi John 2, humoristična serija
 11.10 - Prijatelji 3, humoristična serija
 12.00 - Veliki uspjesi hrvatskog sporta - boks: Željko Mavrović - Lennox Lewis
 12.55 - reprizni program
 13.45 - Obični ljudi, TV serija
 14.30 - Mijenjam svijet: Djeca sa Sutle
 14.55 - Riječ i život: Kako ljubimo?
 15.45 - Zemlje-ljudi-pustolovine: Nepal - U zemlji Čerpa,

dokumentarni film
 16.30 - Falcon Beach 1, serija
 17.15 - Ksenia - princeza ratnica 2, serija
 18.00 - Berlin: Atletika, SP
 21.50 - Vijesti na Drugom
 22.05 - Momci s Madisona
 23.00 - Ciklus filmova Ala Pacina: Glengarry Glen Ross
 00.40 - VIP Music Club
 01.15 - Scientia croatica: Moć boja
 01.55 - TV raspored
 -- -- - Nogomet, LP

07:15 Cosby show, serija
 08:05 Beba Felix, crtana serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 11:10 Rebelde, serija
 12:05 Otvori svoje srce, serija
 12:55 Lude 70-e, serija
 13:55 Cosby show, serija
 14:55 IN magazin
 15:35 Revolver, igrani film
 17:15 Vijesti
 17:30 Baywatch, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Naša mala klinika, serija
 20:50 Istina o ljubavi, igrani film
 22:25 Zakon brojeva, serija
 23:15 Vijesti
 23:30 Seinfeld, serija
 00:00 Baywatch, serija
 00:50 Život na sjeveru, serija
 01:40 Ezo TV, tarot show
 02:40 Istina o ljubavi, igrani film
 04:10 Seinfeld, serija
 04:35 Život na sjeveru, serija
 05:20 IN magazin
 05:55 Rebelde, serija
 06:55 Kraj programa

07.05 Pink Panther
 07.20 SpužvaBob Skockani
 07.45 Punom parom
 08.10 Korak po korak
 08.45 Astro show
 11.35 Kako sam upoznao vašu majku
 12.00 U dobru i zlu
 12.30 Rat u kući
 12.55 Ekkluziv, magazin
 13.10 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Tajna čokolade
 14.35 Heroji iz strasti
 16.15 Korak po korak
 16.40 Pod istim krovom,
 17.10 Kako sam upoznao vašu majku
 17.35 U dobru i zlu
 18.00 Rat u kući
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5

19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 CSI: New York, kriminalistička serija
20.50 Kosti, kriminalistička serija (dvije epizode)
22.25 CSI: New York, kriminalistička serija
23.20 Vijesti, informativna emisija
23.35 Noć pokera, show
01.05 Osveta šmokljana 3: Nova generacija
02.35 Noć pokera, show
04.05 Astro show, emisija

**ČETVRTAK
20.8.2009.**

06.00 - Najava programa
06.05 - Hrvatska uživo
06.45 - TV kalendar
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - ZABA - 90 sekundi
09.08 - čarolija 10, serija
09.57 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
10.00 - Vijesti
10.15 - Prirodni svijet: Medvjedi naočari - Čumske sjene, dokumentarni film
11.10 - Oprah Show
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom, telenovela
13.15 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta

13.20 - Idemo u Ameriku
14.05 - Jelovnici izgubljenog vremena: Zlatna riba od koralja i srebra
14.40 - Julia, američki film
16.35 - Brodovi hranitelji: Posljednji drveni autobusi
17.10 - Kazalište u kući
17.45 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
19.30 - Dnevnik
20.05 - ZABA - 90 sekundi
20.10 - čarolija 10, serija
21.05 - U objektivu
21.40 - Drugi Dubrovnik
22.15 - Kratki susreti
22.45 - Burzovno izvješće
22.50 - Dnevnik 3
23.25 - Pučka intima, 00.00 - Priče Ruth Rendell: Vanity dies hard
00.45 - Zvezdane staze: Voyager 2, serija
01.30 - U uredu 3,
01.50 - Falcon Beach 1, serija
02.35 - Ksenia - princeza ratnica 2, serija
03.20 - Skica za portret
03.25 - Jelovnici izgubljenog vremena: Zlatna riba od koralja i srebra
03.45 - Brodovi hranitelji: Posljednji drveni autobusi
04.15 - U objektivu
04.45 - Kratki susreti
05.15 - Oprezno s anđelom

07.00 - TV vodič
07.05 - Najava programa

07.10 - Mali titani, crtana serija
07.30 - Dexterov laboratorij, crtana serija
07.55 - Na kraju ulice
08.10 - Ljubitelji dječjeg svijeta
08.25 - Moji su roditelji izvanzemaljci
08.50 - Tree Hill 5
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Ally McBeal 3, serija
10.45 - Dragi John 2, humoristična serija
11.10 - Prijatelji 3, humoristična serija
11.30 - Prijatelji 3, humoristična serija
11.55 - Finale Lige prvaka 1999.: Zagreb - Barcelona
12.30 - Drugo mišljenje: Bolesti oka
13.50 - Trenutak spoznaje
14.40 - Zemlje ljudi pustoševine: Kćeri Hindukuša
15.25 - Falcon Beach 1, serija
16.10 - Ksenia - princeza ratnica 2, serija
16.55 - VIP Music Club
17.30 - Berlin: Atletika SP - emisija
18.00 - Berlin: Atletika, SP - prijenos
21.30 - Berlin: Atletika, SP - emisija
21.50 - Vijesti na Drugom
22.02 - Vrijeme
22.05 - Momci s Madisona, serija
23.00 - Vip Music Club LP
01.00 - Drugi red partera, emisija o kazalištu

01.40 - TV raspored
-- . -- - Europska nogometna liga

07:15 Lude 70-e, serija
07:40 Cosby show, serija
08:30 Ezo TV, tarot show
09:30 Nova lova, TV igra
11:10 Rebelde, serija
12:05 Otvori svoje srce, serija
12:55 Lude 70-e, serija
13:55 Kralj Queensa, serija
14:55 IN magazin
15:35 Idealan muž, igrani film
17:15 Vijesti
17:30 Baywatch, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Navy CIS, serija
20:50 Iskonski strah, igrani film
23:00 Zakon brojeva, serija
23:50 Vijesti
00:05 Seinfeld, serija
00:35 Baywatch, serija
01:25 Život na sjeveru, serija
02:15 Ezo TV, tarot show
03:15 Posmuli ratnici, igrani film
04:40 Seinfeld, serija
05:05 Život na sjeveru, serija
05:50 IN magazin
06:25 Rebelde, serija
07:00 Kraj programa

07.05 Pink Panther
07.20 Transformeri

07.45 Punom parom,
08.10 Korak po korak,
08.45 Astro show, emisija
11.35 Kako sam upoznao vašu majku
12.00 U dobru i zlu, humoristična serija
12.30 Rat u kući, humoristična serija
12.55 Exkluziv, magazin
13.10 Večera za 5, lifestyle emisija
13.45 Tajna čokolade, telenovela
14.35 Heroji iz strasti, dramska serija
16.15 Korak po korak, humoristična serija
16.40 Pod istim krovom, humoristična serija
17.10 Kako sam upoznao vašu majku
17.35 U dobru i zlu
18.00 Rat u kući
18.30 Vijesti, informativna emisija
18.55 Exkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 Mjenjačnica, zabavna emisija
20.55 Uvod u anatomiju, dramska serija
22.25 CSI: New York, kriminalistička serija
23.20 Vijesti, informativna emisija
23.35 Noć pokera, show
01.05 Kosti, kriminalistička serija
02.35 Noć pokera
04.10 Astro show

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 15,10 sati.

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se na subotičkoj TV K23 nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spekter, također nedjeljom u 13 sati.

»Kronika tjedna« nedjeljom od 12,30 na YU ECO televiziji

Polusatna emisija »Kronika tjedna«, u produkciji NIU »Hrvatska riječ«, emitira se svake nedjelje od 12 i 30 sati na kanalu RTV YU ECO. U »Kronici« bilježimo i tumačimo događaje važne za život hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, predstavljamo ljude, njihove poslove i običaje. Podsjećamo na povijest, ali govorimo i o budućnosti ove zajednice. Radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

• Najava programa • Večernji dnevnik • Agencijske vijesti iz zemlje • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Putokazi' (srijedom) • 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena«

- emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Vojvodanski tjedan, Kronologija, zabavna glazba • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba • 20,00 'Stazama agrara', narodna glazba • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba) • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija • 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića • 20,30 Narodna glazba • 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

	SEVERI- NINA TURBO- FOLK PJESMA	UMNI RADNIK	ODLIJE- VATI TO- ČENJEM	ĐAKOVAČKI ...	BORILIŠTE	POVIK VLAJA	"NET KEY OPERA- TION"	PREMDA, MAKAR	RUDOLPH VALENTINO	ZAPADNI MONGOLI (OJROTI)	SLAVONKA SA SELA	VODITELJ "DNEVNIKA" NOVE TV	OKRUGLO SLOVO
BIVŠI IGRAČ "HAJDUKA"													
BIVŠI NAPADAČ HAJDUKA, SAD U GRČKOJ													DUGOREPA PAPIGA
PUTELJCI						OJA KODAR NAŠA TV NOVINARKA			MJESTO U ISTRI PREKID ODNOSA				
GUŠTERI MACAKLINI							PUH KOJI SE HRANI ORASIMA DIO HAMBURGA						
NAŠA TV VODITE- LJICA, ANJA								NAPAD, NASRT (ATAK) STAROGRČ- KI PJEVAČ					
JEDAN FARAON					RIJEČNI RIBARI NAŠ PREMIJER						OREGON VJERSKA SLJEDBA (UMANJ.)		
PRIREDILA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISKOTEKE"	"KEY INPUT" JEDINICA JAKOSTI EL. STRUJE			IZMAK VREMENA "TEMPO"						AUTOPISTA U BELGIJI ILIRSKA KRALJICA			
KONJ U PJESMAMA (HAT)			VODITELJ NA TV ŽIVKO KUSTIĆ										TVORNICI BIVSEG AUTA PRINZA
SUPRUG				"OPEN ENTRY NET" AMERIČKI PISAC				ČELNIK FA- KULTETA VOĐENA VIDRICA (KRZNOI)					
DRŽAVA S ISLAM- BADMOM										KOŽNA OJEDINA, UTRLJINA AFRIČKA DRŽAVICA			
... GRECO			ZEMLJIŠNO "JUTRO" KOROVNE BILJKE				ESTONCI BOSTI					URUGVAJ TEUTINA PODANICA	
GLUMAC RUSHAJDAT (anagram: RANKA)						ŠAMPIONI RADIJ							ZVJEZDA ALTAIR
	DASKA COLERICA GLAZBA PUNKERA									TURSKA NEMAN PJESNIK KIŠEVIĆ			
PORTUGAL		RED U PISANJU POKLON						ZLATKO CANJUGA IZRAVAN MUSKI POTOMAK			IGOR TUDOR SATIRIČAR BUCHWALD		
UDOVICE						OTOK KOD SARDINJE AMERICIJ							
NADIRATI, NAHRUP- LJIVATI									ESTONSKI DESETO- BOJAC NOOL "ISTOK"				
LJILJAN					RESORNI ČLAN VLADE								

RJEŠENJE KRIŽALJKE:
 GIOVANNI ROSO, ANTE RUKAVINA, SLAZE, OOK, RAŠA, GEKONI, ORAŠAR, ALAVANJA, ALAKA, SEFI, ALASFI, OR KI, ISTEK, SPA, AL, IV-VODITELJ, MUŽ, OEN,
 DEKAN, PAKISTAN, URS, EL, RAL, ESTI, U, RAKAN, PRIVACI, COLANICA, ALA, P, REDAK, ZE, IT, UDOVE, ASINAM, NAVIRAI, ERKI, KRIN, MINISTER.